

Jyri Tuokko

PLATA O PLOMO

Kuinka Suomen lehdistössä uutisoitiin Kolumbian huumesodasta vuonna 1989 sekä Meksikon huumesodasta vuosina 2006—2007

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
marraskuu 2019

TIIVISTELMÄ

Jyri Tuokko: Plata o plomo - Kuinka Suomen lehdistössä uutisoitiin Kolumbian huumesodasta vuonna 1989 sekä Meksikon huumesodasta vuosina 2006–2007

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Historia

Marraskuu 2019

Tutkielmassani tarkastelen kuinka viidessä suomalaisessa lehdessä kirjoitettiin Kolumbian huumesodasta 1989 sekä Meksikon huumesodasta 2006–2007. Tutkimuskysymykseni mukaan selvitän kuinka paljon mediahuomiota kumpikin huumesota on saanut Suomen lehdissä. Onko huomion määrä jakaantunut tasaisesti vai enemmän toiseen huumesotaan? Suoritan myös vertailua mitä yhtenäisyyksiä sekä eroavaisuuksia näiden eri ajankohtana tapahtuneiden huumesotien uutisoinneissa on tutkimuksessa käytettävissä lehdissä. Analysoin myös, mistä mahdolliset eroavaisuudet uutisoinnissa näiden kahden tapauksen välillä johtuvat. Tutkimusmetodina toimii laadullinen sekä määrällinen sisällön erittely. Käytän myös Nils Christien ja Kettil Bruunin vuoden 1984 teoriaa huumeista yhteiskunnan valtaapitävien *hyvänä vihollisena*.

Kolumbian huumesodasta 1989 uutisoitiin runsaasti tutkimuksessa käytettävissä lehdissä, aiheesta oli yli 200 uutista. Jaoin aiheet omiin kategorioihinsa, jotka ovat seuraavat: *Viranomaisten toimenpiteet. Kartellien keinovalikoima. Bushin huumeiden vastainen ohjelma. Kokanviljelijöiden asema Etelä-Amerikassa. Tapaus Panama*. Meksikon huumesodasta 2006–2007 ei sen sijaan uutisoitu läheskään yhtä paljon verrattuna Kolumbiaan. Uutisointi Meksikon tapahtumista jäi kolmeen artikkeliin. Muokkasinkin tutkimuskysymystäni materiaaliin tutustumisen jälkeen. Aloin selvittää, että jos Meksikon huumesota ei kerran saanut osakseen paljoa mediahuomiota, niin mistä aiheista lehdet sitten kirjoittivat? Tutkin mistä aiheista tutkimuksessa käytettävät lähdet uutisoivat Meksikon huumesodan lisäksi. Tutkielmaani sisällytin uutisointia neljästä eri kategoriasta. Kategoriat ovat: *Meksikon huumesota ja muut uutiset Latinalaisesta Amerikasta. Irakin sota. Somalian väkivaltaisuudet. Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut*.

Suurin erottava tekijä Kolumbian ja Meksikon tapauksien välillä oli Kolumbian paljon suurempi mediahuomio. Kolumbian tarkempaan seurantaan oli useita tekijöitä. Lehdet Suomessa saattoivat seurata Kolumbian huumesotaa Yhdysvaltojen toimien kautta. Kolumbian tapahtumat olivat intensiivisiä ja kielteisiä ja huumeet olivat Suomessa nousseet 1980-luvun puolivälin jälleen ajankohtaiseksi uutisaiheeksi. Kolumbian huumesodan kerran ylitettyä uutiskynnyksen, aiheesta kirjoitettiin helposti myös myöhemmin. Lisäksi toimituksien arkirutiinit sekä lehtien keskinäinen kilpailu nostivat Kolumbian huumesodan uutisoinnin kohteeksi Suomessa. Meksikon kohdalla taas Washingtonin passiivisuuden johdosta Suomen lehdistä puuttui mahdollisuus käsitellä Meksikon tapahtumia Yhdysvaltojen kautta. Islamistisesta terrorismista johtuen kansainvälisen median huomio siirtyi Latinalaisesta Amerikasta käsittelemään enemmän Lähi-itää. Etelä-Amerikkaa kohtaan oli perinteisesti muutenkin hyvin vähän mediahuomiota Suomessa. Meksikon huumesota jäi lopulta muiden ajankohtaisten tapahtumien syrjäyttämäksi.

Avainsanat: Historia, huumesota, lehdistö, journalismi, Kolumbia, Meksiko

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Huumausaineet Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa 1800–1950.....	2
1.2. 1960-luvun murros huumausainekulttuurissa	4
1.3. Yhdysvaltojen johtama huumeiden vastainen sota	6
1.4. Huumeiden historia Suomessa.....	9
1.5. Suomen lehdistön huumekirjoitusten aikaisempaa tutkimusta	12
1.6. Tutkimuskysymys	14
1.7. Tutkimusmetodologian esittely.....	15
1.8. Journalismin määrittely, uutiskriteerit sekä tutkimuksessa käytettävien lehtien esittely .	17
2. Kolumbian vuoden 1989 huumesota	24
2.1. Kolumbian huumekartellien kehitys vuoteen 1989 saakka	24
2.2. Kolumbian huumesodan uutisoinnin määrät 17.8.–31.10.1989	28
2.3. Viranomaisten toimenpiteet	30
2.4. Kartellien keinovalikoima	35
2.5. Presidentti Bushin huumeiden vastainen ohjelma	40
2.6. Kokanviljelijöiden asema	44
2.7. Tapaus Panama	49
3. Meksikon huumesota 2006–2007 sekä muut lehtien uutisoinnit	53
3.1. Meksikon kartellien kehitys vuoteen 2006 saakka	53
3.2. Meksikon huumesodan uutisoinnin määrät 11.12.2006–28.2.2007	57
3.3. Meksikon huumesota ja muut uutiset Latinalaisesta Amerikasta	61
3.4. Irakin sota.....	68
3.5. Somalian väkivaltaisuuDET.....	71
3.6. Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut.....	73
4. Kolumbian ja Meksikon tapauksien analyysit	75
4.1. Mitä yhteistä tai eroja oli Kolumbia ja Meksikon huumesotien uutisoinneissa?	75
4.2. Miksi Kolumbian huumesota kiinnosti lehdistöä?	82
4.3. Miksi Meksikon huumesota ei kiinnostanut lehdistöä?.....	88
5. Päätelmiä	94
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	98

1. Johdanto

2000-luvulla suhtautumisessa huumausaineisiin on havaittavissa suuria alueellisia eroavaisuuksia. Aasiassa vuonna 2016 Filippiinien presidentiksi valittu Rodrigo Duterte julisti Filippiineillä sodan huumeita vastaan. Presidentti ohjeisti poliisia käyttämään tappavaa voimaa huumekauppiaita sekä käyttäjiä vastaan. Huumesodassa onkin kuollut tuhansia ihmisiä, virallisen näkemyksen mukaan enemmistö uhreista on tullut huumekauppiaiden keskinäisissä väkivaltaisuuksissa. Virallisten selvitysten mukaan polisin ratsioissa tapahtuneet tuhannet kuolemat johtuvat epäiltyjen pidätysten vastustamisesta. Ihmisoikeusjärjestöjen mukaan kuitenkin useissa tapauksissa epäillään poliisien väärentäneet todisteet huumerikollisuudesta. Filippiiniläisistä alle neljäsosa luotti polisin tiedottamiseen huumesodan surmista Social Weather Station -tutkimuslaitoksen vuoden 2017 kyselyssä.¹

Pohjois-Amerikassa sen sijaan huumausaineisiin suhtautumisessa on otettu päinvastainen suunta. Vuonna 2018 Kanada laillisti kannabiksen käytön toisena maana maailmassa Uruguayn jälkeen. Kannabisbisneksen Kanadassa arvoitiin vuonna 2017 olevan arvoltaan noin 3,7 miljardia euroa.² Yhdysvalloissa taas reilussa kymmenessä osavaltiossa kannabiksen käyttäminen on laillista, muun muassa Kaliforniassa, Coloradossa sekä Michiganissa. Kannabiksen lääkekäyttö on puolestaan laillista lääkärin reseptillä yli 30 osavaltiossa.³ Yksittäisten osavaltioiden laillistamispäätöksistä huolimatta liittovaltiotasolla kannabis pysyy edelleen laittomana.

Pohjoismaissa Norjassa maan parlamentti päätti joulukuussa 2017 dekriminallisoida huumeidenkäytön. Dekriminalisointi tarkoittaa, että huumeiden käytöstä ei enää rangaista, mutta huumausaineita ei laillisteta. Parlamentin terveystoimikomitean varapuheenjohtaja Sveinung Stenslandin mukaan rankaisemisen sijaan huumeidenkäyttäjää tullaan kohtelemaan potilaina. Norjan päätöksen esikuvana toimii Portugali, joka dekriminallisoi huumeiden käytön vuonna 2001. Dekriminalisoinnin jälkeen huumekuolemat ja huumeiden käyttö vähentyivät Portugalissa merkittävästi.⁴

¹ "Invalidi poika ja kolmen lapsen yksinhuoltajaäiti – Filippiinien raa'an huumesodan uhreiksi voi joutua kuka tahansa", *YLE*, 18.6.2017.

² "Kanada laillistaa kannabiksen viihdekäytön toisena maana maailmassa – Se ei silti ratkaise maassa rehottavaa mustan pörssin huumekauppaa", *Aamulehti*, 15.6.2018.

³ "Kannabisosakkeet Yhdysvaltojen välikaalien selviä voittajia", *Kauppalehti*, 8.11.2018.

⁴ "Historiallinen muutos: Norja haluaa dekriminallisoida huumeiden käytön", *Ilta-lehti*, 15.12.2017.

Vuonna 1984 julkaistussa suomalaisen päihdetutkimuksen klassikkoteoksessa *Hyvä vihollinen: huumausainepolitiikka Pohjolassa*, Nils Christie ja Kettil Bruun määrittelevät ja jakavat huumeet kolmeen erilaiseen kategoriaan niiden vaikutusten mukaan. Ensimmäisessä kategoriassa ovat rauhoittavat ja puuduttavat huumausaineet, jotka hillitsevät, mutta myös tuottavat mielihyvää. Tähän luokkaan kuuluvat esimerkiksi oopium ja sen jalosteet morfiini sekä heroïini. Toisen ryhmän muodostavat piristeet kuten amfetamiini ja kokaiini. Kolmannen kategorian muodostavat tietoisuutta laajentavat huumausaineet eli hallusinogeenit, kuten LSD, kannabis ja hasis.⁵

Erilaisten huumausaineiden yhteisenä tekijänä on huomattu olevan niiden ominaisuus luoda aikaan riippuvuutta. Hyvässä vihollisessa kerrotaan riippuvuuteen olevan kaksi erilaista kategoriaa, nimittäin fyysinen sekä psyykinen riippuvuus. Fyysistä riippuvuutta aiheuttavat oopium ja sen jalosteet kuten heroïini. Psyykkistä riippuvuutta aiheuttavat taas esimerkiksi kokaiini ja kannabis. Christie ja Bruun kirjoittavatkin, ettei huumeita voi käsittää vain yhtenä ja samana asiana, vaan kyseessä on erilaisia aineita, joilla on erilaisia vaikutuksia.⁶

1.1. Huumausaineet Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa 1800–1950

Jaakko Hämeen-Anttila on vuonna 2013 julkaistussa kirjassaan *Trippi ihmemaahan Huumeiden kulttuurihistoriaa* tutkinut huumausaineisiin suhtautumista sekä käyttöä muun muassa aikansa suurvallassa Britanniassa 1800-luvulla. 1800-luvulla huumausaineet eivät vielä olleet laittomia kuten nykyään, vaan niitä sai hankkia esimerkiksi apteekeista sekä peribrittiläisistä pubeista. Tärkeimmän huumausaineen virkaa toimitti oopium, jota valmistetaan oopiumunikosta. Oopiumia käytettiin ensisijaisesti yleislääkkeenä helpotukseksi erilaisiin kiputiloihin ja annokset nautittiin syömällä. Hämeen-Anttila kirjoittaa, ettei oopiumia käytetty niinkään päihtymistarkoitukseen, kuin kaikista köyhimmän väestön osalta. Alkoholi oli olemassa juopumista varten. Ensimmäiset myyntirajoitukset oopiumin osalta Iso-Britanniassa tulivat voimaan vuonna 1868, mutta tämä rajoitus ei ollut mitenkään erityisen tiukka. Tripissä ihmemaahan 1800-lukua kuvataankin oopiumin saatavuuden osalta vapaaksi ajaksi.⁷

⁵ Christie & Bruun 1984, 65.

⁶ Christie & Bruun 1984, 65–67.

⁷ Hämeen-Anttila 2013, 55–61.

Huumeet olivat jo 1800-luvulla mitä suurimmassa määrässä globaali asia sekä osa kansainvälistä kauppaa. Turkista ostettiin suurin osa Brittien saarille ja muualle Eurooppaan toimitetusta oopiumista.⁸ Iso-Britannia sen sijaan oli aktiivinen toimija Aasian markkinoilla. Brittiläiseen imperiumiin kuuluvassa Intiassa oopiumin kasvatus oli yksi siirtomaan tärkeimmistä vientituotteista. Intialaista oopiumia vietiinkin erityisesti Kiinan valtaville markkinoille. Kiinan kannalta tämä kauppa oli hyvin epäedullisessa suhteessa ja lopulta aineen maahantuonti kiellettiin kokonaan.⁹ Jännitteet maiden välillä kauppakysymysten osalta kasvoivat. Oikeus myydä oopiumia oli yksi tärkeimmistä tekijöistä, miksi Iso-Britannian ja Kiinan välillä käytiin kaksi sotaa vuosina 1839–1842 sekä 1856–1860. Sodat nimettiin oopiumsodiksi. Lopulta Kiina ja Iso-Britannia onnistuivat neuvottelemaan Kiinan kannalta sopivamman kauppasopimuksen oopiumin osalta vuonna 1885.¹⁰ Kansainvälinen huumekauppa pääsi jatkumaan sopimusten mukaisesti.

Asenteet huumausaineita kohtaan muuttuivat Iso-Britanniassa huomattavasti 1800-luvun lopussa. Tähän muutokseen vaikutti osaltaan vaikutusvaltaisten raittiusliikkeiden toimet. Oopiumsotien jälkeen nämä alkoholia vastustavat raittiusliikkeet ottivat ohjelmaansa myös huumeiden vastustamisen. Muutos asenteissa näyttäytyi Hämeen-Anttilan mukaan kolmella tasolla. Ensinnäkin huumeidenkäyttöä alettiin mieltää ongelmansa yksilöntasolla. Toiseksi huumeet alettiin mieltää ongelmaksi myös koko muun yhteiskunnan kannalta. Kolmanneksi vastustus liittyi negatiiviseen suhtautumiseen kiinalaisiin maahanmuuttajiin, jotka polttivat oopiumia. Yksilötasolla huumausaineiden käyttöä alettiin yhdistämään syntiin sekä moraaliseen paheeseen. Muutos on suuri aikaisemmasta näkökulmasta, jonka mukaan esimerkiksi oopium toimii yleislääkeaineena.¹¹

Britanniasta kielteinen suhtautuminen huumausaineisiin levisi Atlantin yli uudelle mantereelle Yhdysvaltoihin, 1900-luvun tulevaan supervaltaan. Yhdysvallat ottikin johtoaseman huumeiden vastaisissa toimissa. Maan aktiivisuuden toimesta luotiin ensimmäiset kansainväliset kiellot huumeille. Myös rajojensa sisäpuolella Yhdysvallat otti tiukan kannan huumausaineisiin. Tämän tiukan linjauksen taustalla löytyy monesti osasyynä kielteinen suhtautuminen maan vähemmistöihin. Kokaiinin osalta mustaihoisiin, oopiumin tapauksessa kiinalaisiin sekä kannabiksen kohdalla meksikolaisiin.

⁸ Ylikangas 2009, 20.

⁹ Onnela 2001, 26–27.

¹⁰ Hämeen-Anttila 2013, 92.

¹¹ Hämeen-Anttila 2013, 88.

Oopiumin osalta kyseessä oli samanlaisia piirteitä, kuin oli ollut Iso-Britanniassakin. San Franciscossa erityisesti kiinalaisväestön tapa polttaa oopiumia oli korruptoimassa nuoria amerikkalaisneitoja oopiumin pauloihin. Kokaiinin osalta taas maa joutui vielä paljon suuremman moraalipaniikin valtaan. Keskiluokan käyttäessä kokaiinia, sitä ei pidetty kovin merkittävänä asiana. Tähän suhtautumiseen tuli kuitenkin muutos kokaiinin levittyä pulverin muodossa mustaihoisten amerikkalaisten pariin, jolloin kauhun tunne levisi valkoisten väestön keskuudessa. Mustaihoisten pelättiin saavan aineesta jopa supervoimia, joilla he pystyisivät uhkaamaan valkoisohoisten johtavaa asemaa yhteiskunnassa.¹²

Kirjassa *Pyhä huumesota: huume politiikan pelkoja ja utopioita* vuodelta 2001 Risto Mikkonen käsittelee artikkelissaan *Kannabiksen kriminalisoinnin kansainvälinen tausta*, mitkä tekijät johtivat aineen kieltämiseen. Kannabiksen kohdalla epäilyttävän vähemmistön roolin saivat meksikolaiset, joiden keskuudessa kannabiksen polttaminen oli yleistä. 1930-luvun laman aikana asenteet meksikolaisia siirtolaisia ja heidän tapojaan kohtaan kiristyivät taloudellisen tilanteen ollessa erittäin heikko. Kannabiksen vastaisia toimia ryhtyi johtamaan erityisesti Harry Anslinger, joka toimi Federal Bureau of Narcotics, FBN, johtajana vuosina 1930–1962. Anslinger organisoi kuuluisan *Tappajaruoho*-kampanjan, jossa kannabiksen kerrotaan aiheuttavan aggressiivisuutta, rikollisuutta, raiskauksia ja jopa murhia. Tämän kampanjan tiedotteista saatiin tehtyä suuria kohu-uutisia, jotka olivat omiaan kääntämään amerikkalaisten mielipidettä kannabista vastaan. Kannabiksen vaarallisuuteen haluttiin panostaa niin paljon, että vielä 1930-luvulla Anslinger kielsi *porttiteorian*¹³, mikä otettiin myöhemmin käyttöön 1960-luvulla. Kannabiksen tuli itsessään olla vaarallisimpia aineita mitä maailmassa löytyy, eikä vaan porttina vieläkin kovempiin huumeisiin.¹⁴

1.2. 1960-luvun murros huumausainekulttuurissa

1950-luvulta lähtien alkoi kehitys Yhdysvalloissa kohti täydellistä maailmanlaajuista muutosta huumausainekulttuurissa, mikä huipentui 1960-luvulla. Yhdistyneiden Kansakuntien huumausaineyhteisönsopimuksessa vuodelta 1961 kiellettiin kannabis-, kokaiini- sekä oopiumtuotteet. Vuoden 2002 kirjassa *Huumeiden käyttäjät hyvinvointivaltiossa* Juha Partanen kirjoittaa 1960-luvun

¹² Benavie 2009, 24–25.

¹³ Porttiteoria tarkoittaa henkilön aloittavan käyttämään ns. miedompaa huumetta, kuten kannabista. Ajan kuluessa tämä pelkkä mieto huume ei kuitenkaan enää riitä käyttäjälle hänen siihen totuttua, niin kokeilut vahvempiin aineisiin alkavat. Tämä kehitys johtaa lopulta ns. kovien huumeiden kuten heroisiin käyttämiseen.

¹⁴ Mikkonen 2001, 157–159, 165.

tapahtumista artikkelissa *Huumeet maailmalla ja Suomessa*. Partanen toteaa 1960-luvulla huumeidenkäytön levinneen keskiluokkaisen, valtaväestöön kuuluvien nuorten parissa erityisesti yliopistoissa sekä Kalifornian osavaltiossa Yhdysvalloissa. Nuorten keskuudessa huumeiden käyttö liittyi poliittiseen ja kulttuuriseen protestointiin. Protestointiin kuului Vietnamin sodan vastustus, tavoite muuttaa yhteiskunnan ja erityisesti yliopistojen valtarakenteita, innostus itämaisista kulttuurista sekä ympäristöongelmien ja epäarvoisuuden vähentäminen. Huumeidenkäyttö linkittyi osaksi hippiliikettä ja vastakulttuuria.¹⁵

1960-luvun huumeaalto oli uusi kulttuurinen ilmiö. Se nousi äkillisesti ja ennustamattomasti, vaikka huumausaineita olikin käytetty jo ennenkin. Toisen maailmansodan jälkeen syntyneet ikäpolvet muodostivat selvän nuorisosukupolven, jossa nuoruus oli oma erillinen elämänvaiheensa. Sukupolvien välistä railoa kasvattivat muun muassa koulutuserot sekä erilaiset arvot suhtautumisessa huumaaviin aineisiin.¹⁶ Huumeiden käyttäjän ikäjakauma muuttuikin 1960-luvulla. Yhä useammin erilaisia laittomia aineita käyttivät erityisesti nuoret.¹⁷ Tämän uuden nuorison vastakulttuurin tunnuksena toimivat usein kannabis sekä LSD.

1950-luvulta alkaen Yhdysvalloissa huumeiden käyttöön yhdistyi myös itämaiseen mystiikkaan. Huumeidenkäyttöön tuli uskonnollinen sävy, kun erityisesti LSD:n koettiin avaavan portteja uusiin maailmoihin. LSD:ta kuvataankin usein 1960-luvun muotihuumeena. Sveitsiläinen kemisti Albert Hoffman keksi aineen jo vuonna 1938, ja sitä käytettiin psykiatriassa sekä psyykelääkkeenä vielä 1960-luvulla. LSD:n vaikutuksenalaisena käyttäjän ajan ja paikan taju muuttuu sekä aistiharhojen kokemuksia tapahtuu. Nämä vaikutukset tekivät aineesta suosituksen viihdekäytön kohteena nuorison keskuudessa, kun LSD:ta käyttämällä pääsi ”tripille”. Lääkekäyttö LSD:n kohdalla loppui 1960-luvun lopussa, kun sille ei löytynyt enää lääkinnällistä käyttöä.¹⁸ Myös yleinen mielipide oli kääntynyt aineita vastaan, kun sitä alettiin mieltämään yhä enemmän vastakulttuurin symboliksi. Lääke- sekä viihdekäytön lisäksi LSD:ta testattiin myös eri maiden armeijoiden tiedustelupalveluissa. Antamalla kuulustelun kohteelle LSD:ta pyrittiin saamaan tämän tiedot selville tehokkaammin kuulustelutilanteessa. Kuulustelujen tehosteena LSD ei kuitenkaan tuottanut tarpeeksi hyviä tuloksia ja esimerkiksi Britanniassa armeijan kokeilut aineen osalta lopetettiin vuonna 1968.¹⁹

¹⁵ Partanen 2002, 13.

¹⁶ Partanen 2002, 13–15.

¹⁷ Hämeen-Anttila 2009, 207–211.

¹⁸ Huume-Suomen historia. Jakso 3: Tajunnan kumous.

¹⁹ Hämeen-Anttila 2009, 202–207.

Sekä huumausaineisiin myönteisesti että kriittisesti suhtautuneet korostivat 1960-luvun murrosta huumausaineiden käytöstä omiin tarkoituksiinsa sopiviksi. Huumeidenkäyttöön myönteisesti suhtautuvat korostivat täysin uudenlaisen valtakulttuurin haastavan nuorisokulttuurin syntymistä ja huumeidenkäytön merkitystä siinä. Huumeisiin kriittisesti suhtautuneet saattoivat sen sijaan korostaa, kuinka nuoriso nyt oli ennennäkemättömässä vaarassa näiden aineiden takia. Molemmille osapuolille oli tärkeää kuvata huumeet täysin uusina aineina, niitä joko kehuakseen tai kritisoidakseen. Todellisuudessa huumausaineet olivat olleet osa yhteiskuntaa jo aikaisemmin, mutta 1960-luvulla niille annettiin uudenlainen merkitys kriminalisoinnin sekä hippiliikkeen myötä.

1.3. Yhdysvaltojen johtama huumeiden vastainen sota

Yhdysvallat julisti virallisesti sodan huumeita vastaan vuonna 1971 presidentti Nixonin toimesta, kun hän nimesi huumeet Yhdysvaltojen suurimmaksi viholliseksi ja julisti kansallinen hätätilan huumeongelman vuoksi.²⁰ Tätä sotaa käytiin Yhdysvaltojen maaperällä mm. rajavalvonnan tehostamisella laittomien huumausaineiden salakuljetuksen estämiseksi. Mikkonen kirjoittaa Nixonin jälkeen presidentteinä seuranneiden Gerald Fordin ja Jimmy Carterin suhtautuneen huumausaineisiin, esimerkiksi kannabikseen sallivammin. Samoin teki koko 1970-luku kokonaisuudessaan.²¹ Nixonin aloittamalla tiellä jatkoi taas vuonna 1981 presidentiksi valittu Ronald Reagan ja hänen seuraajansa George H. W. Bush. Reaganin ja Bushin virkakausilla sota huumeita vastaan oli keskushallinnolle keskeisessä roolissa.²² Reaganin kaudella huumeiden vastainen sota lähti vauhtiin paljon suuremmissa mittakaavassa edellisten presidenttien toimiin verrattuna. Yhdysvallat alkoi esimerkiksi tuhoamaan huumesatoja rajojensa ulkopuolella liittolaistensa kanssa.

Annamari Laaksonen tutki vuoden 1998 pro gradussaan *Amerikkaa etsimässä: kollektiivinen identiteetti Ronald Reaganin suuren huumesodan moraalidiskurssissa* muun muassa syitä siihen, miksi juuri Ronald Reaganin kaudella huumesota eskaloitui 1970-luvun jälkeen. Yhtenä taustasyynä oli edellisten presidenttien heikkoudet ja maan henkinen lamaantuminen. Lyndon Johnson oli vienyt Yhdysvallat lopulta katastrofisesti päättyvään Vietnamin sotaan. Richard Nixon kaatui Watergate-skandaaliin. Gerald Fordin kannatus ei koskaan toipunut kunnolla hänen armahdettuaan

²⁰ d'Ancona 2001, 54.

²¹ Mikkonen 2001, 170.

²² Laaksonen 1998, 3.

edeltäjänsä Nixon. Jimmy Carterin kausi taas muistettiin heikkona terrorismin ja Teheranin panttivankidraaman vuoksi. Reagan kutsuikin edeltäjiensä aikaa joutilaisuuden vuosikymmeneksi ja valittiin presidentiksi lupauksella Yhdysvaltojen suuruuden palauttamisella.

Laaksonen kirjoittaa Reaganin astuttua Valkoiseen taloon huumeiden toimineen hyvänä aseena monessa suhteessa sisäpolitiikan osalta. Ensinnäkin ottamalla tiukan asenteen ja toimet huumeita vastaan pystyi Reagan erottautumaan epäsuosituista edeltäjistään positiivisella tavalla. Puhumalla huumeongelmasta, kun demokraatit olivat siitä Reaganin retoriikan mukaan aiemmin vaienneet, näyttäytyi hän aktiivisena toimijana omien tukijoidensa silmissä. Presidenttinä, joka uskaltaa ottaa esille vaikeitakin asioita. Toiseksi Reagan pystyi myös yhdistämään taistelun huumeita vastaan toimiksi poliittisia vihollisiaan, erityisesti liberaaleja vastaan. Itse konservatiivinen Reagan syytti liberaaleja heikoista toimista huumeita vastaan sekä siitä, etteivät nämä edes nostaneet huumausaineita maan isoimpien ongelmien joukkoon. Reaganin lupauksiin kuului, että Yhdysvallat pelastetaan sekä huumeilta että heikolta liberaalilta johdolta.²³

Ulkopolitiikan osalta Laaksonen esittää Yhdysvaltojen suhtautumisessa huumausaineisiin löytyvän motiiveja turvallisuuspolitiikan sekä moraalien saralta. Huumausaineet kuvattiin yksinkertaisesti moraalittomiksi, pahoiksi sekä epäamerikkalaisiksi aineiksi. Niitä vastaan toimiminen ympäri maailman oli suorastaan Yhdysvaltojen johdon moraalinen velvollisuus suojellakseen tavallisia amerikkalaisia sekä koko vapaata maailmaa.²⁴

Yhdysvaltojen näkökulmasta Etelä-Amerikan rooli oli kriittinen huumekaupassa, koska Latalalaisessa Amerikassa valmistettiin suurin osa Yhdysvaltoihin salakuljetetusta kokaiinista. Etelä-Amerikan mantereella turvallisuuspolitiikan osalta taistelu huumeita vastaan tapahtui yhdessä Yhdysvaltojen liittolaisten kanssa, jotka näin samalla liitettiin tiukasta Yhdysvaltojen johtamaan leiriin. Läheltä löytyi kuitenkin myös Kuuban tapaisia Yhdysvaltojen suoranaisia vihollisia, jotka myös liittyivät huumesotaan. Huumekaupan nähtiin heikentävän Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten asemaa ja päinvastoin vahvistavan heidän vihollisiaan, koska Yhdysvaltojen puolella tässä asiassa olevat maat eivät huumeiden laittomaan kauppaan osallistuneet.²⁵

Huumeiden vastainen sota on saanut osakseen kritiikkiä eri tahoilta. Huumeiden vastaiseen sotaan on kuulunut keskeisenä oletus, että huumausaineet aiheuttavat välittömästi riippuvuuden jokaisen

²³ Laaksonen 1998, 43–45.

²⁴ Laaksonen 1998, 53.

²⁵ Laaksonen 1998, 60–61, 64.

aineita kokeilevan kohdalla. Christie ja Bruun kritisoivat tätä huumesodan luomaa kuvaa vastaan toteamalla, että todellisuudessa kaikki eivät ole yhtä alttiita riippuvaisuuden syntymiselle. He listaavat päihteiden kokeilijoiden kolme periaatetta. Ensimmäisen periaatteen mukaan useimmat kokeilijat lopettavat aineiden käytön. Ihmiset perustavat perheitä ja menevät töihin, eikä aineiden käytölle ole enää sijaa tässä uudessa elämäntilanteessa. Toisen periaatteen mukaan täten kaikista kokeilijoista ei tule narkomaaneja. Kolmannessa periaatteessa todetaan huumeiden olevan ongelma esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten keskuudessa.²⁶

Kirjassa *Drugs: America's holy war* vuodelta 2009 Arthur Benavie kritisoi Yhdysvaltojen johtamaa huumesotaa. Hänen syytöstensä mukaan sotaa huumeita vastaan käydään tieteellisesti tutkitun tiedon vastaisesti ja enemmän tunteisien vedoten. Esimerkkinä tästä tutkitun tiedon vastaisesta toiminnasta Benavie esittää presidentti Clintonin hallinnon tapauksen, jossa joulukuussa 1993 maan korkein lääkintäviranomainen Jocelyn Elders ehdotti tutkimusta huumesodasta. Elders perusteli aloitettaan tuloksilla muista maista, joissa huumeiden käytön rangaistavuudesta luopumisen jälkeen rikollisuus oli laskussa eikä huumeiden käyttö noussut. Tämä pelkkä ehdotus aiheutti valtavan vastalauseiden myrskyn republikaanien osalta, ja Eldersin eroa vaadittiin. Puoluekannaltaan demokraatti presidentti Clinton asettui kritisoijien puolelle Eldersiä vastaan eikä tutkimusta koskaan tehty. Vuotta myöhemmin presidentti erotti Eldersin virastaan.²⁷ Tässä tapauksessa mahdollisesti osatekijöinä toimivat myös puolueiden keskinäinen valtataistelua Yhdysvaltojen sisäpolitiikan osalta. Laaksonen toi gradussaan ilmi jo Reaganin käyttäneen huumesotaa aseena sisäpolitiikassa, niin tästä tavasta tuskin noin vuosikymmenessä luovuttiin.

Toisena esimerkkinä Benavie kirjoittaa puhtaiden neulojen vaihtopisteistä. Puhtaiden neulojen tarjoaminen käyttäjille on Maailman terveysjärjestö WHO:n vahvistamissa tutkimuksissa todistetusti vähentänyt HIV:n leviämistä. Puhtaiden neulojen lisäksi huumeiden käyttäjät pääsisivät hoitohenkilökunnan läheisyyteen sekä saivat mahdollisuuden hakeutua hoitoon. Tämä ajatus neulojen vaihtopisteistä ei kuitenkaan ole saavuttanut suosiota Yhdysvalloissa, sen tutkituista hyödyistä huolimatta. Sen vastustamisen logiikan esitti presidentti Bush vanhemman kaudella Kansallisen huumausaineiden sääntelyviraston johtaja Robert Martinez toteamalla, että puhtaat neulat kannustaisivat vain käyttämään yhä enemmän huumeita.²⁸

²⁶ Christie & Bruun 1984, 77, 91–92.

²⁷ Benavie 2009, 13,16.

²⁸ Benavie 2009, 45–46.

1.4. Huumeiden historia Suomessa

Huumeiden historiaa Suomessa on perusteellisesti tutkinut Mikko Ylikangas kirjassaan *Unileipää, kuolonvettä, spiidiä. Huumeet Suomessa 1800–1950* (2009). 1800-luvulla muun maailman tavoin oopiumia käytettiin Suomessa lääkkeenä. Maaseudun asukkaat ostivat lääkeaineena käytettävää oopiumia kulkukauppailta, apteekit olivat maalla harvinaisia kaupunkeihin verrattuna. Tämä kulkukauppiaiden kauppa kuitenkin kiellettiin vuonna 1888 asetuksella rohdoskaupoista. Samassa asetuksessa kokaiini joutui viranomaisten tarkemman tarkastelun piiriin. Aineen myynti rajoitettiin tapahtuvaksi vain apteekeissa. Suomen suosituimman huumausaineen titteliä 1800-luvulla piti kuitenkin hallussaan lääkeaineena käytetty morfiini.²⁹

1870-luvulla keksittyyn heroiiniin, morfiinin puolisynteettiseen johdokseen, on suomalaisilla Ylikankaan mukaan ollut erityinen suhde. Heroiinia käytettiin Suomessa kipulääkkeenä sekä erityisesti yskänlääkkeenä infektiotauti tuberkuloosia vastaan. Tuberkuloosi oli Suomessa yleinen tauti vielä 1950-luvulle saakka. Tauti levisi pisaratartuntana, joten yskänlääkkeenä käytetyn heroiinin nähtiin tehokkaasti ehkäisevän taudin leviämistä. Kuten monien muidenkin huumausaineiden, aluksi heroiinin ei ajateltu aiheuttavan riippuvuutta. Aineen huonot puolet tulivat kuitenkin alkuinnostuksen jälkeen esille. Vuonna 1924 Yhdysvallat kielsi heroiinin ja samana vuonna Kansainliitto tiedusteli jäseniltään mielipidettä heroiinin kieltämiseen. Suomessa tätä heroiinin kieltoa ei kannatettu. Heroiini oli halvempi ja tehokkaampi kipulääke kuin morfiini, eikä Suomessa vielä tuolloin kiistattomasti uskottu riippuvuuden syntyyn. Kansainliitto kysyi Suomelta uudestaan vuonna 1934 heroiiniin liittyen, mitä Suomi on tehnyt heroiinin käytön vähentämiseksi. Suomen kanta ei ollut muuttunut vuosikymmenessä. Heroiini pidettiin halpana ja hyvänä lääkkeenä pula-aikana köyhässä maassa. 1930-luvulla laillisen heroiinin käyttö Suomessa olikin suurinta maailmassa ja tähän selitykseksi Ylikangas esittää heroiinin käyttöä yskänlääkkeenä. Heroiinin määrä yskänlääkkeissä oli pientä, mutta niiden myyntimäärät olivat suuria.³⁰

Toisen maailmansodan sotavuosina sotilaille jaettiin heroiinipillereitä yskää vastaan. Yskä oli yleisenä vaivana kuumasta ja kosteasta korsusta siirryttäessä vartioon pakkaseen. Heroiinipillerit auttoivat pysymään hiljaa vartioissa. Tunnetuin sotilaiden käyttämä huumausaine sotavuosina oli pervitiiniksi nimetty metamfetamiinia, jota Saksa antoi Suomelle valtavia määriä vuonna 1941.

²⁹ Ylikangas 2009, 23–24, 49.

³⁰ Ylikangas 2009, 125–130.

Pervitiini muistuttaa läheisesti kehon luontaisesti tuottamaan adrenaliinia ja päästyään aivoverenkiertoon poistaa se väsymyksen tunteen tehokkaasti. Saksa antoi pervitiiniä Suomelle suuret määrät osittain siitä syystä, että Saksassa oltiin jo luopumassa aineen käytöstä. Suomessa pervitiiniä annettiin ohjeistuksella väsymyksen poistoon tai avuksi suuria fyysisiä ponnistuksia varten. Erityisesti kaukopartiomiehet täyttivät nämä kriteerit. Myös lääkintähenkilökunta saattoi käyttää pervitiiniä jaksakseen hoitaa haavoittuneita kiireisimpinä aikoina vuorokauden ympäri.³¹

Ylikangas kirjoittaa sodan jälkeen huumeiden ”demokratisoituneen” Suomessa. Ennen sotia huumeet olivat olleet enemmän yläluokan asia, nyt narkomaanien joukkoon alkoi liittyä myös enemmän vähäisen koulutuksen saaneita ihmisiä. Huumeidenkäytössä tapahtui myös sukupolven vaihdos, kun aikaisempaa nuoremmat käyttäjät alkoivat suosimaan amfetamiinia eli spiidiä. Muutokset jatkuivat 1960-luvulla, kun maailmanlaajuinen murros huumausaineiden käytössä koski myös Suomea. Tätä 1960-luvun murrosta kutsutaan *Suomen ensimmäiseksi huumeaallosiksi*.³²

Kirjassa *Salattu, hävetty, vaiettu – Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä* (2017) Pekka Hakkarainen kirjoittaa artikkelissa, *Miten tutkia huumetrenejä?* Suomen ensimmäisestä huumeaallost. 1960-luvun alkupuoliskoa huumausaineet eivät herättäneet Suomessa kovinkaan suurta huomiota. Huumausainekysymys koettiin enimmäkseen lääketieteelliseksi ongelmaksi, eikä kiinnostusta ollut lääkäripiirien ulkopuolella. Huumeiden käyttämistä ei pidetty suurena yhteiskunnallisena ongelmana, eikä käytön esiintymiseen kiinnitetty paljoakaan huomiota. Tilanne kuitenkin muuttui 1960-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Yhdysvalloista levinnyt nuorison vastakulttuuri, johon kuului myös huumeiden käyttäminen, yleistyi pääkaupunkiseudulla. Tämän seurauksena huumausainekysymyksen määritelmä muuttui erityisesti nuorisoa koskevaksi ongelmaksi. Huumeiden käytön ehkäisyn johtaminen siirtyi hoitohenkikökunnalta poliisi- ja oikeusviranomaisille. Huumeet nousivat isoksi yhteiskunnalliseksi keskustelunaiheeksi ja huolenaiheeksi.³³

Mikko Salasuon mukaan Suomen ensimmäinen huumeaalto murtui lopulta nopeasti. Artikkelissaan *Mihin pilvi katosi? huumeaallon taittuminen 1970-luvulla* kokoelmateoksessa *Pyhä huumesota: huumepolitiikan pelkoja ja utopioita* Salasuo kirjoittaa, että 1960-luvulla huumeidenkäytöstä muodostui lähinnä pääkaupunkiseudulla keskittynyt nuorison alakulttuuri. Alakulttuurin symbolina

³¹ Huume Suomen Historia, Jakso 2: Sotasisua pillereistä.

³² Ylikangas 204–205, 219.

³³ Hakkarainen 2017, 89–90.

toimi kannabis, joka yleistyi Suomessa ensimmäistä kertaa. Kannabiksen polttaminen toimi yhtenä keinona protestoida hallitsevaa yhteiskuntajärjestelmää vastaan. Kannabiksen käyttö nousi vuodesta 1966 lähtien ja saavutti huippunsa 1960–1970 -lukujen taitteessa.³⁴

1970-luvulle tultaessa oli kannabiksen käyttäminen kääntynyt laskuun. Huumeidenkäyttöä ei enää nähty samanlaisena ideologisena tapana protestoida, vaan muoti oli tämän osalta jo muuttunut. Myös viranomaisten tehostunut valvonta vähensi satunnaiskäyttäjien määrää. Aikaisemmin Vanha Ylioppilastalo oli toiminut kannabiksen myyntipaikkana, mutta tiukempi valvonta alueen läheisyydessä laski sen merkitystä. Käyttö siirtyi enemmän lähiöihin. Lisäksi vuoden 1972 huumausainelaki, jossa huumeiden käyttämisestä tehtiin ensimmäistä kertaa rangaistavaa Suomessa, ajoi ihmisiä käyttämään enemmän laillisia päihteitä.³⁵

1970-luvulla huumeiden käyttäminen laski Suomessa ja samoin kävi kiinnostukselle aihetta kohtaan. Viranomaisten taholta koettiin, että kyseessä oli lopulta vain tilapäinen nuorison liikehdintään liittynyt muoti-ilmiö. Huumeidenkäytön ei nähty saaneen pysyvämpää sijaa suomalaisessa yhteiskunnassa. 1980-luvun puolivälin jälkeen julkisuudessa alettiin kuitenkin puhumaan erityisesti poliisien sekä vanhempainyhdistysten toimesta uudesta huumeaallostaa. Mediahuomio huumausaineita kohtaan nousi jälleen.³⁶

Teoksessa *Huumeet ajankuvana: Huumeiden viihdekäytön kulttuurinen ilmentyminen Suomessa* (2004) Salasuo käsittelee *Suomen toista huumeaaltoa*. Maailmanlaajuisesti 1990-luvun huumeaalto käynnistyi Englannista ja Lontoosta. Uudenlaiset juhlimis- ja käyttötyypit levisivät ympäri maailman myös Suomeen saakka. Verrattuna ensimmäiseen huumeaaltoon 1990-luvun huumeaalto erosi edeltäjästään monilla tavoin. Aineiden käyttäminen ei ollut yhtä näkyvää, vaan huumeet miellettiin osaksi juhlintaa, bilekulttuuria. Huumeita käyttämällä tavoiteltiin hetkeksi vapautumista arjen velvoitteista sekä nautinnonhaluisuutta yökerhon tanssilattialla. Laajempaan käyttöön nousivat uudet aineet kuten ekstaasi, amfetamiini ja kokaiini. Toisen huumeaallon huumeidenkäyttö ei myöskään edustanut nuorison alakulttuureille tyyppillistä vastarintaa, vaan enemmänkin protestivapaata kulttuuria. Yhtenäistä molemmille huumeaalloille oli pyrkimys asettua

³⁴ Salasuo 2001, 179–180.

³⁵ Salasuo 2001, 182–193.

³⁶ Hakkarainen 2017, 92.

yhteiskunnan ulkopuolelle. Myös tavoite käyttämisen hallintaan ja satunnaiseen luonteeseen oli yhdistävä tekijä. 2000-luvulla tällaisesta käyttämisestä on alettu käyttämään termiä *viihdekäyttö*.³⁷

Salasuo mukaan jo 1960-luvulta lähtien keskustelua on käyty siitä, voiko huumaavia aineita käyttää ilman riippuvuussuhdetta. 1990-luvun uuden juhlimiskulttuurin myötä tämä keskustelu hallitusta käytöstä nousi uusiin mittasuhteisiin. Monissa tutkimuksissa keskityttiin erityisesti satunnaiseen ja hallittuun käyttöön. 1990-luvulla ilmiön olemassaolosta tuli itsestäänselvyys alan tutkijoiden keskuudessa. Suomessa hallitusta käytöstä on ollut vaikea käydä yhteiskunnallista keskustelua, koska joillekin tahoille tämä välittyi vain huumemyönteisenä kuvana. Erityisesti tutkijoiden keskuudessa taas painotetaan tarvetta avoimeen keskusteluun kaikista käyttötavoista. Salasuo toteaa, että mikäli huumetilanteen kehityksessä ei tapahdu muutoksia, siirtyminen avoimempaan keskusteluun käytön hallinnasta ja sääntelystä on väistämätöntä. Muuten riskinä on puutteellinen ymmärrys aineiden käyttäjien kulttuurista ja sosiaalisesta todellisuudesta sekä heikkenevä mahdollisuus vaikuttaa huumeidenkäytöstä johtuviin haittoihin.³⁸

1.5. Suomen lehdistön huumekirjoitusten aikaisempaa tutkimusta

Päivi Kaikkonen tutki pro gradussaan otsikkonsa mukaisesti *Sanomalehdistön huumekirjoittelua* vuonna 1990. Kaikkosen työn tarkoituksena on selvittää minkälaisen kuvan lehdet antavat, kun ne kirjoittavat huumeista. Tutkimuksen metodina Kaikkonen käyttää määrällistä sisällön analyysiä, jonka avulla tutkimusaineistoa läpikäytiin. Tutkimus sijoittuu aikavälille 1.1.-31.8.1989, ja se käsittää yhteensä kuuden eri lehden jutut, joissa huumeet mainittiin. Tutkimuksessa käytetyt lehdet ovat Helsingin Sanomat, Aamulehti, Ilta-Sanomat, Iltalehti, Kaleva ja Demari. Yleisönosastokirjoitukset jäivät pois tästä tutkimuksesta. Yhtensä tutkimusajankohtana näissä kuudessa lehdessä ilmestyi 308 kirjoitusta.³⁹

Kaikkonen tuloksista selviää, että eniten huumeita koskevia juttuja julkaistiin elokuussa ja syyskuussa tähän oli selkeä. Elokussa 1989 Kolumbiassa alkoi hallituksen laaja sotilaallinen operaatio paikallisia huumekartelleja vastaan näiden murhattua presidentinvaalien ehdokkaana. Tästä oli uutisointia kaikkien tutkimuksessa luettujen kuuden lehden osalta. Lähteinä eniten näissä 308

³⁷ Salasuo 2004, 12–20.

³⁸ Salasuo 2004, 42–43.

³⁹ Kaikkonen 1990, 41–42.

artikkelissa käytettiin kontrolliviranomaisia 150 kertaa, kuten polisia ja tullia. Lääkärit toimivat lähteenä vain 12 kertaa ja käyttäjät kuudesti. Huomioitavaa on kuitenkin käytettyinä lähteinä määritelty suuri *ryhmä muut*. Tätä ryhmää käytettiin lähteinä 129 kertaa. Ryhmään kuului sekalainen joukkio aina huumemafian johtajien tiedotteista Perun sisäministeriin ja Kolumbian presidenttiin.⁴⁰ Kaikkonen kirjoittaa oikeudenkäyntien, pidätysten ja takavarikoimisten olleen pääaiheena noin kolmasosassa juttuja, yhteensä 98 artikkelissa. Huumausaineista kirjoitettiin myös enimmäkseen neutraalisti, kun tähän kategoriaan laskettiin juttuja yhteensä 217 kappaletta.

Mari Annalan pro gradussa vuodelta 2007 *Suomalaislehtien huumejournalismi ja sen vaikutukset yhteiskunnan huumeongelmaan* keskitytään huumejournalismin laatuun. Annalan määritelmän mukaan hyvä huumejournalismi on totuudenmukaista ja monipuolista, välttää loukkaavia ilmaisuja ja virheellisiä yleistyksiä sekä päästää monenlaisia tahoja puhumaan huumeista monipuolisista näkökulmista.⁴¹ Osuudessaan aikaisemmasta tutkimuksesta 2000-luvun taitteen huumejournalismi oli saanut osakseen arvostelua. Vuonna 2003 Tapio Onnela kritisoi suomalaista huumejournalistia, ettei kukaan poikkeaa valtavirrasta huumejournalistiksi profiloitumisen pelosta. Juha Partasen vuoden 2002 tutkimuksen mukaan huumeista kirjoitetaan vain pahimmista tapauksista, eikä tämä kuva vastaa todellisuutta.

Syyksi tähän erittäin kriittiseen kirjoitteluun Annala analysoi huumeilla pelottelun taktiikan. Yhteiskunnan kannalta paras olisi, jos kukaan ei koskaan käyttäisi huumeita. Luomalla kuvaa mahdollisimman koukuttavista aineista ehkäistäisiin kokeiluja. Monipuolisen huumejournalismin pelättiin nostavan esille liian huumejournalistista journalismia ja lisäävän riippuvuuksien syntyä. Gradussa kuitenkin esitellään Mikko Salasuon vuonna 2000 suorittaman huumeidenkäyttäjien haastattelututkimuksen tuloksia. Salasuon haastateltavat kertoivat omien kokemuksensa eronneen virallisesta valistuksesta, heille ei kehittynytäkään välittömästi riippuvuutta. Tämän jälkeen he hylkäsivät virallisen tiedotuksen.⁴² Lisäksi Annala nostaa esille myös Internetin merkityksen. Internetin myötä virallinen huumevalistus lehdissä menetti monopoli-asemansa ainoana tiedon lähteenä, joten yksipuolisen valistuksen vaikutusmahdollisuudet heikkenivät entisestään.

⁴⁰ Kaikkonen 1990, 63.

⁴¹ Annala 2007, 39.

⁴² Annala 2007, 32.

1.6. Tutkimuskysymys

Tässä pro gradussa tutkin, kuinka viidessä suomalaisessa sanomalehdessä on kirjoitettu huumeiden vastaisesta sodasta Kolumbiassa vuonna 1989 sekä Meksikossa vuosina 2006–2007. Tutkimuksessa käytettävät lehdet ovat Helsingin-Sanomat, Aamulehti, Ilta-Sanomat, Iltalehti sekä Kansan Uutiset. Tutkielmassani keskityn suomalaisten lehtien ulkomaan uutisiin, kun aikaisemmissa pro gradu tutkimuksissa samasta teemasta, on enemmän huomiota kiinnitetty kotimaan uutisiin. Selvitän, kuinka paljon mediahuomiota kumpikin huumesota on saanut Suomen lehdissä. Onko huomion määrä jakaantunut tasaisesti vai enemmän toiseen huumesotaan? Vertailen mitä yhtenäisyyksiä sekä eroavaisuuksia näiden eri ajankohtana tapahtuneiden huumesotien uutisoinneissa on tutkimuksessa käytettävissä lehdissä. Analysoin myös, mistä mahdolliset eroavaisuudet uutisoinnissa näiden kahden tapauksen välillä johtuvat. Lehtien raportointia kustakin huumesodasta luin kolmen kuukauden verran.

Tutkimuskysymykseni selvittämisen kannalta on hyödyllistä käsitellä Suomen yhteyksiä Etelä-Amerikkaan. Anne Salomäki määrittelee Suomen ja Latinalaisen Amerikan välisiä suhteita Pro gradussaan *Ikuisen tulevaisuuden maailma: Latinalaisen Amerikan vallanneet diskurssit Helsingin Sanomissa* (2014). Latinalaisella Amerikalla tarkoitetaan Pohjois-Amerikasta Yhdysvaltojen ja Meksikon erottavasta rajajoesta Rio Grandelta Tulimaahan eli Etelä-Amerikan kärkeen ulottuvaa maa-aluetta. Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueella sijaistaa 33 itsenäistä valtiota sekä alueita, jotka kuuluvat Alankomaihin, Ranskaan, Yhdysvaltoihin tai Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Alue on monipuolinen niin kulttuurisesti, historiallisesti kuin väestöltään ja luonnoltaan.⁴³

Salomäen mukaan Latinalainen Amerikka on Suomesta katsottuna kaukainen niin maantieteellisesti kuin kulttuurisesti ja historiallisesti. Latinalaisessa Amerikassa lähes feodaalinen maanomistajuus ja sen tuoma elämäntapa elävät samanaikaisesti demokraattisen hallinnon ja teollistumisen tuoman modernisaation kanssa. Etelä-Amerikassa valtavat rikkaudet ja äärimmäinen köyhyys ovat arkipäivää. Toisen maailmansodan jälkeen Suomen ulkopolitiikka Latinalaisessa Amerikassa kehittyi käsittelemään myös diplomaattisuhteita pelkkien kauppasuhteiden lisäksi. 1960-luvulla Suomi aloitti kehitysavun myöntämisen Latinalaiseen Amerikkaan, kun Perun kanssa solmittiin

⁴³ Salomäki 2014, 38–39.

ensimmäinen kehitysyhteistyösopimus. 1990-luvulla Etelä-Amerikan taloudellinen kehitys kasvatti alueen merkittävyyttä ulkopoliitikassa myös Suomessa.⁴⁴

Latinalaisen Amerikan maiden joukosta suurin kauppakumppani Suomelle on Chile. Toinen merkittävä talouskumppani on Uruguay. Perun kanssa on taas toimittu pitkäaikaisesti kumppaneina kehitysyhteistyön parissa. Haasteita Suomen ja Etelä-Amerikan maiden välisen yhteistyön syventämiseksi ovat demokratian huono tilanne, ihmisoikeusrikkomukset tietyissä alueen maissa, korruption, huumeongelmat sekä luonnontuhot.⁴⁵

1.7. Tutkimusmetodologian esittely

Tutkimusmetodina tulen käyttämään laadullista sekä määrällistä sisällön erittelyä. Veikko Pietilä on kirjassaan *Sisällön erittely* (1973) esitellyt tätä menetelmää. Pietilä määrittelee sisällön erittelyä seuraavasti: ”sisällön erittelyä käyttäviksi tutkimuksiksi katsotaan kuuluvan kaikki sellaiset, joissa joko sanallisesti tai tilastollisesti pyritään kuvailemaan joko dokumentin sisältöä sinänsä tai niitä ulkopuolisia ilmiöitä, joita sisällön ajatellaan ilmaisevan.”⁴⁶ *Johdatuksessa laadulliseen tutkimukseen* (1998) Jari Eskolan ja Juha Suorannan määritelmässä sisällön erittelyllä tarkoitetaan kirjavaa joukkoa erilaisia tapoja luokitella ja järjestellä laadullista aineistoa. Keskisinä osatekijöinä sisällön erittelyssä on havainto- tai luokitusyksiköiden valitseminen. Tämä kyseinen tutkimusmetodi voi edetä myös aineistolähtöisesti. Sisällön erittelyssä tarkoituksena on toteuttaa vertailua laadullisesta aineistosta sekä suorittaa siitä sisäisesti pitäviä yleistyksiä.⁴⁷ Sisällön erittely sopii Pietilän mukaan hyvin käytettäväksi metodiksi tutkimuksissa, joissa vertaillaan eri lehtien sisältöä toisiinsa sekä lehtien sisällön muutosta tietyllä aikavälillä. Kvalitatiivisen sekä kvantitatiivisten metodien yhdistelmä on yleinen tapa tällaisissa tutkimuksissa.

Pietilä kirjoittaa, että milloin tutkimuksen tavoitteena on vertaileminen niin luokitteleva ja tilastollinen kuvaus on pelkkää laadullista kuvausta pätevämpi. Esimerkiksi tutkimuksessa, jossa eri lehtien sisältöä verrataan toisiinsa. Tässä tapauksessa on välttämätöntä, että sisältöjä voidaan kuvata saman yhtenäisen sisältöluokitusjärjestelmän pohjalta. Näin samaa sisältöä verrataan toisen lehden samanlaiseen sisältöön. Esimerkiksi keskeisimmät sisältöluokat voisivat olla

⁴⁴ Salomäki 2014, 41–42.

⁴⁵ Salomäki 2014, 43.

⁴⁶ Pietilä 1973, 52–53.

⁴⁷ Eskola & Suoranta 1998, 186–188.

kotimaanuutiset, ulkomaanuutiset sekä paikallisuutiset. Nämä pääluokat voitaisiin vielä jakaa niin moneen alaluokkaan kuin tarvetta tutkimuksella on. Pelkästään numeroiden kautta tapahtuvaan vertailuun kannattaa kuitenkin lisätä sanallista kuvailua.⁴⁸

Tapaustutkimuksesta kirjoittavat Maria Saarela-Kinnunen ja Jari Eskola *Kirjassa Ikkunoita tutkimusmenetelmiin 1* (2010). Heidän analyysinsa mukaan tapaustutkimusta ei voi määritellä mitenkään yksiselitteisesti. Oleellinen tekijä on, että käsiteltävästä aineistosta muodostuu kokonaisuus, eli tutkimuksen tapaus. Tutkittavan tapauksena voi toimia niin yksilö, perhe, tapaus tai tapahtumasarja. Tapaustutkimus voidaan suorittaa niin määrällisenä kuin laadullisenakin. Tutkimuksen kohteena oleva tapaus on rajattava ympäröivästä vaikutuspiiristä ja on tiedotettava avoimesti sen valintoihin liittyvät kriteerit. Saarela-Kinnunen ja Eskolan artikkelissa määritellään myös, että jos tutkitaan tilannetta, tapahtumaa tai tapahtumasarjaa, niin on esiteltävä alku- ja loppukohtaukset sekä tilanneyhteyksiä koskevat määritelmät. Tapaustutkimukselle tyyppillisiä piirteitä ovatkin monipuolisuus sekä joustavuus.⁴⁹

Artikkelissa *Laadullinen tutkimus prosessina* teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (2010), Kari Kiviniemi painottaa laadullista tutkimusta tehtäessä tutkijan vastuuta raportoinnissa. Tutkimuksen tekijän tulee kirjoittaa niin johdonmukainen käsitys omista tulkinnoistaan kuin mahdollista. Johdonmukaisesti tulee myös avata niitä perusteita, joiden mukaan hän kyseiset tulkinnat on suorittanut. Näin tekemällä tutkija tarjoaa valmiin työn lukijalle aidosti välineitä arvioida, kuinka uskottavalta tutkijan muodostama näkemys tutkittavasta aiheesta on.⁵⁰

Johdatuksessa laadulliseen tutkimukseen Eskola ja Suoranta kuvailevat laadullisessa tutkimuksessa eri analyysitapojen usein kietoutuvan toisiinsa eikä niitä ole helppoa erotella toisistaan. Harvoin tutkimuksessa pystytään soveltamaan vain yhtä analyysitapaa. Esimerkiksi taulukointi edellyttää jonkinlaista teeman mukaista luokittelua. Eskola ja Suoranta kirjoittavat laadullisen tutkimuksen ongelmallisen vaiheen olevan tulkintojen tekeminen, koska tähän vaiheeseen ei ole olemassa mitään valmiita muodollisia ohjeita. Valmiiden ohjeiden sijaan tutkijan tieteellinen mielikuviutus määrittää tulkintojen osuvuuden.⁵¹ Tätä tutkijan mielikuviutusta onkin useaan otteeseen määritelty historiantutkijan yhdeksi tärkeimmäksi työkaluksi.

⁴⁸ Pietilä 1973, 31–35.

⁴⁹ Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 190-192, 198-199.

⁵⁰ Kiviniemi 2010, 83.

⁵¹ Eskola & Suoranta 1998, 147, 162.

Käytän myös Nils Christien ja Kettil Bruunin vuoden 1984 teoriaa huumeista yhteiskunnan valtaapitävien *hyvänä vihollisena*. Christien ja Bruunin teorian mukaan yhteinen vihollinen yhdistää kansakuntaa, kun sisäiset konfliktit jäävät sen alle. Voitot taisteluissa luovat myös kuvaa vahvasta ja elinvoimaisesta kansasta, joka päihittää vihollisena. Christie ja Bruun määrittelevät seitsemän tekijää, joiden avulla voidaan mieltää yhteiskunnan kannalta *hyvä vihollinen*, missä roolissa huumausaineet ovat heidän analyysinsä mukaan.⁵²

Ensimmäinen vaihe on vihollisen määritelmä. Vihollisen täytyy olla sopiva niin, ettei se uhkaa valtaapitäviä, kun toimet sen torjuntaan aloitetaan. **Toiseksi** vihollinen täytyy kuvailla vaaralliseksi, pirulliseksi sekä täysin epäinhimilliseksi. Erityisesti sodan alkuvaiheessa kannattaa esiintuoda liioittelua ja kauhukuvia. **Kolmanneksi** taistelussa vastaavien on tunnettava olonsa turvalliseksi, mahdollinen kritiikki on vuorossa vasta myöhemmin. **Neljänneksi** hyvä vihollinen ei koskaan kuole. Siitä voidaan saavuttaa loistokkaita voittoja, mutta lopullista voittoa sitä vastaan ei milloinkaan saavuteta. Näin ollen vihollinen pysyy kuitenkin aina uhkana ja resursseja taisteluun sitä vastaan tarvitaan jatkuvasti lisää. **Viidenneksi** vihollisen määrittely on tehtävä niin epäselväksi, että tavallisella kansalla on vaikeuksia selvittää, onko se heikentynyt vai voimistunut. Tämä jättää valtaapitäville mahdollisuuden tarpeen mukaan poistaa tai lisätä viholliselle tiettyjä seikkoja tarpeiden niin vaatiessa. **Kuudentena** vihollisella on oltava epämääräisyydestään huolimatta symboliarvo hyvän ja oikean vastapainona. **Seitsemäntenä** mielikuvituksen värittämässä tarinassa täytyy aina olla totuuden siemen, näin luodaan parhaat tarinat.⁵³ Hyvän vihollisen analyysin mukaan huumeiden vastaista sotaa ei ole koskaan tarkoitus saada päätökseen, vaan sen jatkuminen on valtaapitävien etujen mukaista.

1.8. Journalismin määrittely, uutiskriteerit sekä tutkimuksessa käytettävien lehtien esittely

Journalismin analyysistä kirjoittavat Pertti Hemanus ja Ilkka Tervonen kirjassaan *Totuuksista utopioihin. Journalismin, muun todellisuuden ja yleisön suhteista* (1986). He määrittelevät journalismin olevan ”ajankohtaisten faktapohjaisten joukkotiedotussanomien suunnittelua-, valinta-, hankinta- ja muotoilutyötä, jota eri tiedotusvälineiden toimituksissa tehdään”.⁵⁴ Heidän

⁵² Christie & Bruun 1984, 60–61.

⁵³ Christie & Bruun 1984, 61–63.

⁵⁴ Hemanus & Tervonen 1986, 27.

analyysinsä mukaan joukkotiedotuksen taistelu yleisöstä ja mainostajista vaikuttaa suuresti siihen, minkälaisien sisältöjen tuominen markkinoille on taloudellisesti kannattavinta.⁵⁵ Juttuvalintoja tehdessään journalistit joutuvat siis miettimään myös artikkeleidensa taloudellista puolta pelkän uutisarvon lisäksi.

Norman Fairclough käsittelee myös talouden merkitystä journalismissa teoksessaan, *Miten media puhuu* (1997). Faircloughin mukaan kovassa kilpailussa media toimii kasvavassa määrin markkinavoimien sääntöjen mukaan osana vapaa-aikateollisuutta. Hän nostaa myös esille uutistuotannon piirteen, nimittäin toimittajien suuren luottamuksen määrättyjen virallisia tai muuten legitimoituja lähteitä kohtaan. Uutisten taustalla faktojen lähteenä ja vahvistuksena toimivat hyvin usein hallitus-, viranomais- ja poliisilähteet. Myös ammattiliitot sekä tieteen asiantuntijat saavat äänensä esille. Epäluottavaksi katsottuja organisaatiota ei oteta mukaan tai niihin viitataan harvemmin. Tämän seurauksena media vahvistaa suurilta osin vallitsevaa järjestelmää mukailevaa maailmankuvaa. Tähän konservatiivisuuteen Fairclough esittää syyksi tiedotusvälineiden omistussuhteet sekä voitontavoittelun kautta taloudellisesti sidottuna olemisen vallitsevaan tilanteeseen.⁵⁶

Norjalaiset yhteiskuntatieteilijät sekä konfliktintutkijat Johan Galtung sekä Mari Holmboe Ruge julkaisivat vuonna 1965 listauksen 12 tekijästä, jotka vaikuttavat ulkomaanuutisten valikoitumiseen toimituksissa. Galtungin ja Ruge kriteerit levisivät ympäri maailman ja saavuttivat klassikon asemaan journalismin tutkimuksen parissa. Antero Okkonen kirjoittaa kirjassa *Toimittajan työ 1* (1986), että norjalaisten 12 tekijän listausta ei tarkoitettu suoraan ammatillisiksi ohjeiksi kaikille toimittajille. Listausta muodostui ulkomaanuutisten valintaperusteiden analysoinnin perusteella. Okkonen mukaan journalismin parissa työskentelevien on kuitenkin hyödyllistä kyseinen listaus tuntee.⁵⁷

Jarno Hartikainen esitteli Galtungin ja Rugen 12 tekijän listauksen vuoden 2011 pro gradussaan *Meidän savolaisten puheenaiheet. Maakuntalehti Savon sanomien lööppien aihevalinnat ja uutiskriteerit 2007–2008*. Hartikaisen tutkielmassa Galtungin ja Rugen kriteerit listattiin seuraavasti:

1. Mitä samankaltaisempia tapahtuman ja tietyn uutisvälineen aikajänteet ovat, sitä todennäköisemmin väline uutisoi ko. tapahtumasta. Päivittäin ilmestyvät lehdet eivät juuri uutisoi pitkällisiä prosesseja. **2.** Mitä suurempi tapahtuman laajuus tai vaikuttavuus on, sitä

⁵⁵ Hemanus & Tervonen 1986, 31–32.

⁵⁶ Fairclough 1997, 21, 69–70.

⁵⁷ Okkonen 1986, 124.

todennäköisemmin siitä tulee uutinen. **3.** Yksiselitteisyys ja selkeys lisäävät uutisarvoa. **4.** Uutisen täytyy olla vastaanottajalle jollain tavoin ymmärrettävä ja läheinen. **5.** Mitä paremmin tapahtuma vastaa aiempia odotuksia ja oletuksia, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen. **6.** Tapahtuman on oltava epätavallinen, mutta kuitenkin kohtien 4 ja 5 määrittämässä rajoissa. **7.** Tapahtuma on jatkuva, eli kun tietty aihe on kerran ylittänyt uutiskynnyksen, se ylittää sen todennäköisesti myöhemminkin. **8.** Tapahtuman uutisarvo on aina suhteessa muihin uutisiin. Päivän lehteen tai uutislähettykseen halutaan tasapainoinen kattaus erilaisia aiheita. **9.** Eliittivaltioista kertovat uutiset ylittävät todennäköisimmin uutiskynnyksen. **10.** Sama pätee myös eliittihenkilöihin. **11.** Uutisarvoa lisää, jos asia voidaan henkilöidä. **12.** Mitä negatiivisempi aihe, sitä todennäköisemmin se ylittää uutiskynnyksen.”⁵⁸

Galtungin ja Rugen kriteeristö ei kuitenkaan ole ainoa analyysi uutiskriteereistä. Vuoden 1988 teoksessa *Toimitustyö. Journalistiksi suuntautuvan oppikirja* Jorma Miettinen esittelee myös amerikkalaisen Carl Warrnin kuusikohtaisen kokoelman uutiskriteereiksi. Warrnin listauksessa uutiskriteerejä ovat 1. uutisen dramaattisuus. 2. Erikoisuus, kuriositeetti. 3. Taistelu. 4. Rakkaus. 5. Tunne-elämä. 6. Saavutukset, edistys.⁵⁹

Galtungin ja Rugen listausta onkin kritisoitu liiallisesta yksinkertaistamisesta. Salomäki kirjoittaa, että kritiikistä huolimatta norjalaisten tutkijoiden tutkimustulokset antavat suuntaa siihen, millaisilla perusteilla uutisoitavat teemat valitaan toimituksissa.⁶⁰ Miettisen mukaan edellä mainitut listaukset eivät riitä kokonaan selittämään uutisten valintaan määrittäviä tekijöitä, koska siihen vaikuttavat niin monet muuttujat. Yksittäisen uutispäivän tilanne on esimerkiksi merkittävä. Yhtenä päivänä jopa tärkeitä uutisia voi jäädä julkaisematta tilan tai ajan puutteen vuoksi. Toisena päivänä taas vähemminkin merkittäviä uutisia voi sisällyttää julkaisuun. Myöskään toimittajan henkilökohtaisia mieltymyksiä ei voida täysin kieltää. Toimituksiin saapuvan aineiston epätasaisuus vaikuttaa myös julkaisuihin. Juhlapyhinä ja kesäaikaan aineistoa saapuu vähäisemmin verrattuna muihin vuodenaikoihin. Hiljaisina aikoina vähäpätöisemmätkin aiheet saattavat nousta uutisoinnin kohteeksi.⁶¹ Galtungin ja Rugen kriteeristö ei kokonaan pysty selittämään uutistoimitusten valintoja. Listauksen avulla pystyy kuitenkin paremmin analysoimaan uutisten valintaan vaikuttavia tekijöitä.

⁵⁸ Hartikainen 2011, 74–75.

⁵⁹ Miettinen 1988, 54.

⁶⁰ Salomäki 2014, 9–10.

⁶¹ Miettinen 1988, 55, 60.

Tutkimuksessa käytettävät lehdet jakaantuvat kolmeen eri kategoriaan. Aamulehti sekä Helsingin Sanomat edustavat seitsemänä päivänä ilmestyviä sanomalehtiä. Ne ovat myös levikeiltään Suomen kaksi suurinta seitsemänä päivänä ilmestyvää sanomalehteä tutkimuksen ajankohtana. Suomen suosituimmat iltapäivälehdet Ilta-Sanomat sekä Iltalehti ilmestyvät puolestaan kuudesti viikossa ja lehdet myydään irtonumeroina. Kansan Uutiset on taas toiminut eri vasemmistopuolueiden äänenkannattajana. Tutkimuksen aikana Kansan Uutiset ilmestyi viitenä sekä neljänä päivänä viikossa ja 1980-luvulla lehti oli luetuin poliittinen työväenlehti Suomessa. Käyttämällä tutkimuksessani monipuolisesti erilaisia lehtiä saan kattavan kuvauksen, kuinka huumeiden vastaisesta sodasta on kirjoitettu Kolumbian ja Meksikon tapauksissa erilaisista lähtökohdista toimivien lehtien toimesta.

Aamulehti perustettiin vuonna 1881 kilpailemaan konservatiivista ja kieliasioissa varovaista Tampereen Sanomia vastaan. Aamulehden linjan mukaan lehti oli kieli- ja koulutuskysymyksissä radikaali. Myös uutisvälityksensä ansiosta Aamulehti sai lukijoita nousten nopeasti Tampereen levinneimmäksi lehdeksi. Lehti nousi Tampereen ja Pohjois-Hämeen suosituimman sanomalehden asemaan jo 1880-luvulla, eikä ole tämän jälkeen kohdannut vakavasti otettavaa haastajaa. Alueen poliittisesta rakenteesta huolimatta edes sosiaalidemokraattinen Kansan Lehti ei pystynyt Aamulehden valta-asemaa horjuttamaan. Itsenäistymisen jälkeen vuoden 1918 joulukuun puoluejaossa Aamulehti ryhtyi Kansallisen Kokoomuksen äänenkantajaksi. Hyvän kannattavuutensa ansiosta lehti on pystynyt hankkimaan korkeatasoista kirjapainokalustoa ja ollut ajan tasolla journalististen uudistusten suhteen.⁶²

Toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeniä Aamulehden asema maan johtavana maakuntalehtenä on vain vankistunut. 1980-luvulle tultaessa Aamulehden levikin ylittivät vain Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat. Sitoutumattomaksi Aamulehti julistautui vuonna 1992, joten Kolumbian vuoden 1989 tapahtumien aikana lehti on vielä Kansallisen Kokoomuksen äänenkantaja. Vuodesta 1998 alkaen Aamulehti on ollut osana Alma Media -konsernia, joka julkaisee muun muassa Kauppalehteä, Uutta Suomea ja tähän tutkimukseen myös kuuluvaa Iltalehteä.⁶³

Helsingin Sanomat perustettiin vuonna 1904, kun sen edeltäjä nuorsuomalaisten tärkein äänenkantaja Päivälehti lakkautettiin kenraalikuvernööri Bobrikovin murhan jälkeen. Lakkautuksen jälkeen Päivälehden toimitus perusti Helsingin Sanomat. Itsenäistymisen jälkeen lehdestä tuli

⁶² Tommila 1988, 13.

⁶³ Tommila 1988, 14.

Kansallisen Edistyspuolueen päälehti. Vielä 1920-luvun alussa Helsingin Sanomat kamppaili maan suosituimman sanomalehden tittelistä muun muassa Hufvudstadsbladetin kanssa. Vuosikymmenen loppuun mennessä oli Helsingin Sanomat kuitenkin onnistunut jättämään kilpailijansa jälkeensä levikkien määrässä ja saavutti suurimman lehden aseman.⁶⁴

Erkon suku otti lehdestä kokonaan vallan, kun Eljas Erkkö osti lehden omistavan Sanoma OY:n osake-enemmistön ja hänestä tuli lehden aina päätoimittaja vuonna 1931. Eljas Erkkö pystyi kehittämään lehteä haluamaansa suuntaan. Helsingin Sanomien menestys 1920–1930 -luvuilla kilpailijoihinsa nähden perustui menestykseen pääkaupungissa ja nimenomaan sen työväestön keskuudessa. Lehti tarjosi enemmän viihdettä ja uutisia verrattuna esimerkiksi kilpailijaansa Suomen Sosiaalidemokraattiin ja erityisesti kaupunkiin muuttavat työläiset alkoivat tilata Helsingin Sanomia. Edistyspuolueen päälehden roolista Helsingin Sanomat irtautui pitkän prosessin jälkeen 1920-luvun lopusta alkaen. Kirjassa *Suomen lehdistön historiaa 5* (1988) yhden kirjan toimittajan Raimo Salakankaan mukaan Helsingin Sanomien puoluepoliittinen sitoutumattomuus tapahtui vasta Eljas Erkon luovuttua yhteiskunnallisista luottamustehtävistään. Tähän prosessiin vaikutti myös pitkällä aikavälillä toteutunut edistyspuolueen vaikutusvallan vähentyminen. Kyseisen määritelmän mukaisesti Eljas Erkon toimiessa ulkoministerinä 12.12.1938–1.12.1939 Helsingin Sanomat olisi vielä edistyspuolueen lehti ja sitoutumattomuus alkaisi lopullisesti sotavuosista.⁶⁵

Ennen toista maailmansotaa 1930-luvulla Eljas Erkon aikana Helsingin Sanomat lähetti vakituisia kirjeenvaihtajia ensiksi Lontooseen ja myöhemmin myös Berliiniin. Vuonna 1932 Mäntsälän kapinasta uutisoimista varten perustettiin Erkon toimesta Ilta-Sanomat. Sotavuosien jälkeen Helsingin Sanomat kasvatti etumatkaansa entisestään kilpailijoihinsa. Eljas Erkon pojasta Aatos Erkosta tuli lehden toinen päätoimittaja vuonna 1961. Aatos Erkon toimestaan Helsingin Sanomia uudistettiin esimerkiksi kulttuuriosaston kohdalla sekä lisäämällä ulkomaanyhteyksiä 1960-luvulla. Pohjoismaiden suurilevikkeisimmän sanomalehden aseman Helsingin Sanomat nappasi ruotsalaiselta Dagens Nyheterniltä 1980-luvulla.⁶⁶

Ilta-Sanomat perustettiin Eljas Erkon toimesta maaliskuussa 1932 uutisoimaan Mäntsälän kapinasta. Tavanmukainen Helsingin Sanomien lisälehti ei olisi tuolloin ollut tarpeeksi merkittävä tapa kertoa Mäntsälän tapahtumasta. Täyttä varmuutta ei ole siitä, oliko Ilta-Sanomien

⁶⁴ Tommila 1988, 130–131.

⁶⁵ Tommila 1988, 131.

⁶⁶ Tommila 1988, 131–132.

perustaminen täysin spontaani reagoiminen Mäntsälän tapahtumiin vai Erkon aikaisempien suunnitelmien lopputulos. Joka tapauksessa Ilta-Sanomat oli alun perin tarkoitettu lisäkkeeksi, jota julkaistaisiin aina Helsingin Sanomien tarpeiden mukaisesti. Kuitenkin syksyllä 1932 lehden julkaisu vakiintui tapahtumaan kuutena päivänä viikossa. Tavoitteena lehdellä oli kertoa uutissähkeiden viimeisimmät tiedot. Ilta-Sanomat jakoi aluksi päälehden kanssa yhteisen toimituksen, päätoimittajan ja molempien lehtien formaatti oli yhtenäinen.⁶⁷

Vuonna 1949 lehdet kuitenkin eriytettiin. Ilta-Sanomat vaihtoi tabloidikokoon ja tavaramerkiksi omaksuttiin punertava väri. Myös lehden sisältöä järjestettiin uusiksi. 1960-luvun lopussa alkoi nopeampi viihteellistyminen ja tämä näkyi sekä sisällössä että ulkoasussa. Kiistattomasta monopoliasemasta iltapäivälehtimarkkinoilla Ilta-Sanomat sai nauttia aina vuoteen 1980 saakka, jolloin Iltalehti perustettiin sen kilpailijaksi. Kilpailutilanne kahden iltapäivälehden välillä hyödynsi molempia osapuolia, kun kummankin lehden levikit kasvoivat 1980-luvulla. Verrattuna keskieurooppalaisiin, amerikkalaisiin tai brittiläisiin iltapäivälehtiin, on Ilta-Sanomat aina ollut maltillisempi. Suomalainen iltapäivälehtistö on muutenkin siistimmin sensaationhakuinen suurten markkinoiden lehtiin verrattuna. Ilta-Sanomat on pyrkinyt tietyissä kannattavuusrajoissa valtakunnallisesti myytäväksi lehdeksi, vaikka pääkaupunkiseutu ja suuret kaupungit ovat sen tärkeimmät myyntialueet.⁶⁸

Syksyllä 1980 perustettiin Iltalehti Uuden Suomen iltapäiväpainokseksi. Ilmoitukset ja osin toimituksellinen aineisto olivat samat kuin aamun Uudessa Suomessa, mutta niiden lisäksi oli uutta iltapäivälehdistä ominaista myytävää aineistoa. Toimituksena Iltalehti jakoi emolehtensä kanssa. Lehden osoittauduttua menestyksekkääksi itsenäistyi Iltalehti. Se sai oman vastaavan päätoimittajan ja toimituksen. Kilpailu Ilta-Sanomien kanssa piristi Suomen iltapäivälehtimarkkinoita ja nosti Iltalehden levikin vahvaan nousuun. Ilta-Sanomiin verrattuna Iltalehti omaksui hieman räväkemmän kirjoitustavan ja molempien iltapäivälehtien viikonvaihdenumerot ovat saaneet omakseen aikakausilehtimäisiä piirteitä.⁶⁹

Tammikuussa 1957 yhdistyivät Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) päälehti Vapaa Sana ja Suomen Kommunistisen Puolueen (SKP) päälehti Työkansan Sanomat uudeksi Kansan Uutiset lehdeksi. Kustantajana toimivat molemmat puolueet yhdessä. Syy kahden lehden yhdistämiselle oli

⁶⁷ Tommila 1988, 184–185.

⁶⁸ Tommila 1988, 185.

⁶⁹ Tommila 1988, 183.

niiden erillisen ylläpidon taloudellinen raskaus. Lisäksi edeltäjälehtiä oli kevästä 1952 saakka toimitettu samassa kiinteistössä yhteisen käytävän varrella. Talous on kuitenkin ollut Kansan Uutisten kesto-ongelmana, ja lehti on joutunut kamppailemaan kannattavuuden kanssa. Lisäksi 1960-luvun lopulla lehden taustan hajanaisuus eli SKP:n puolueriidat ovat hankaloittaneet lehden toimintaa. Erimielisyyksien takia Kansan Uutiset ei ole ollut kaikkien kommunistien ja kansandemokraattien pää-äänenkannattaja.⁷⁰

Syksyllä 1983 Kansan Uutiset siirtyi tabloidikokoiseksi ja alkoi julkaisemaan sunnuntainumeronaan Viikkolehteä, jonka artikkeliaineisto oli tehty kiinnostamaan normaalia tilaajakuntaa laajempia piirejä. Viikkolehden suosio ei kuitenkaan pystynyt estämään vasemmistolehtien yhteistä alamäkeä. Kesällä 1983 Kansan Uutiset supistui kuusipäiväiseksi ja vuoden 1986 alusta alkaen lehti ilmestyi viitenä päivänä viikossa. Lisäksi SKDL:n parlamentaarinen heikkeneminen haittasi Kansan uutisia.⁷¹

Vuonna 1990 SKDL ja SKP lopettivat poliittiset toimintansa, kun niiden seuraajaksi oli perustettu Vasemmistoliitto. Puolueiden lakkauttamisen jälkeen Kansan Uutisten taustalle perustettiin osakesäätiö. Oltuaan 1990-luvun sitoutumaton vasemmistolehti Kansan Uutiset ryhtyi Vasemmistoliiton äänenkantajaksi elokuussa 2000. Lehti ilmestyi neljänä päivänä viikossa aina syyskuuhun 2009 saakka. Tämän jälkeen Kansan Uutiset muuttui seitsenpäiväiseksi verkkolehdeksi, jonka paperinen versio julkaistaan kerran viikossa perjantaisin.⁷²

Taulukko 1. Tutkimuksessa käytettävien lehtien päätoimittajat vuosina 1989 ja 2006–2007.

Tutkimuksessa käytettävä lehti	Päätoimittaja vuonna 1989	Päätoimittaja vuosina 2006–2007
Aamulehti	Pertti Pesonen	Matti Apunen
Helsingin Sanomat	Heikki Tikkanen	Janne Virkkunen
Iltta-Sanomat	Vesa-Pekka Koljonen	Hannu Savola Tapio Sadeoja
Iltalehti	Veli-Antti Savolainen	Kari Kivelä
Kansan Uutiset	Yrjö Rautio	Janne Mäkinen

Iltta-Sanomien kohdalla Meksikon käsittelykappaleen aikana lehdellä oli kaksi päätoimittajaa. Hannu Savola jäi sairauslomalle joulukuussa 2006 ja hänen tilalleen nimitettiin virkaatekeväksi vastaavaksi päätoimittajaksi Tapio Sadeoja.

⁷⁰ Tommila 1988, 275–276.

⁷¹ Tommila 1988, 276.

⁷² "Kansan Uutiset siirtyy verkkoon", YLE, 10.12.2008.

2. Kolumbian vuoden 1989 huumesota

2.1. Kolumbian huumekartellien kehitys vuoteen 1989 saakka

Ennen vuotta 1973 kokaiinia jalostettiin Etelä-Amerikassa valtaosin Chilessä. Sotilasdiktattori Augusto Pinochetin valtaannousu kuitenkin muutti tämän tilanteen. Kenraali Pinochet tavoitteli Yhdysvaltojen suosiota kampanjalla kokaiinin salakuljettajien vangitsemisella ja tämän seurauksena kokaiinin jalostus siirtyi Kolumbiaan. Maa oli maantieteellisesti lähellä kokaiinin pääraaka-aineen kokan suurimpia kasvattajia Boliviaa ja Perua. Tom Feilingin kirjassa *Kuinka kokaiini valloitti maailman* (2011) esittämän arvion mukaan kokanlehtiä tarvitaan yhteensä tonnin edestä puoleentoista kiloon kokaiinia.⁷³ Kolumbiassa oli myös aikaisempaa kokemusta huumekaupan osalta. 1970-luvulla kolumbialainen Santa Marta Gold -marihuana oli suosittua Yhdysvalloissa. Kolumbialaisen marihuanan kultakausi jäi kuitenkin lyhyeksi, kun Yhdysvaltojen johdolla lentomyrkytyksillä tuhottiin maan marihuanasadot. Entiset marihuanakauppiat siirtyivätkin tekemään kauppaa kokaiinilla. Kolumbiassa alettiin myös viljelemään kokapensaita, kun paikalliset viljelijät huomasivat kasvin taloudellisen potentiaalin. Kokapensaan suosiota viljelijöiden keskuudessa lisäsi entisestään se, että marihuanaan verrattuna koka on paljon sitkeämpi kestävämpi lentomyrkytyksiä.⁷⁴

Feilingin mukaan huumekauppa pääsi kasvamaan Kolumbiassa johtuen myöskin maan sisäisestä hajanaisuudesta. Esimerkiksi maantieteellisesti Andit jakavat maan eri osiin lounaisrajalla. Kolumbian eri alueet pystyivät olemaan omissa oloissaan ilman merkittävää keskinäistä kauppaa aina 1800-luvun loppuun saakka. Maa julistautui itsenäiseksi jo vuonna 1810, mutta keskushallinto ei ole milloinkaan kyennyt saamaan koko maata kunnolla pääkaupungin hallintaan. Bogotan urakkaa on myös hankaloittanut vähäinen ulkomaankauppa, mikä on pitänyt valtion kassan köyhänä. Pääkaupungin ohjauksen ollessa heikko, paikalliset eliitit ovat sen sijaan säilyneet vahvoina ja pystyneet erityisesti 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla tekemään sopimuksia huumekauppioiden kanssa.⁷⁵

Kolumbian huumekauppiat käyttivät hyväkseen maassa 1960–1970 -luvuilla tapahtunutta tekstiiliteollisuuden romahdusta sekä viljelijöiden ahdinkoa perinteisten viljelyskasvien, kuten

⁷³ Feiling 2012, 187.

⁷⁴ ”Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa I: valmistus”, *The Ulkopolitist*, 9.2.2018.

⁷⁵ Feiling 2012, 200–202.

vehnän ja kahvin maailmamarkkinahintojen laskettua suuresti. Erityisesti maan liike-elämän keskus sekä tekstiiliteollisuudestaan tunnettu Medellinin kaupunki kärsi suuresti talouden laskusuhdanteesta. Kaupungissa oli runsaasti työttömiä nuoria, jotka toimivat työvoimana *kartelleille*, eli rikollisjoukkojen muodostamille yhteenliittymille.⁷⁶ Marihuanasta kokaiiniin siirtyneet huumekauppiat alkoivatkin kuluttamaan voittojaan Medellinissä 1970-luvun loppupuoliskolla, eikä pitkään talouden ongelmista kärsineessä kaupungissa rahojen alkuperä herättänyt ylimääräisiä kysymyksiä.⁷⁷ Pitkän laskukauden jälkeen kaupungin tärkein prioriteetti oli saada talous jälleen jaloilleen.

Kolumbian 1960–1970 -luvulla tapahtuneiden taloudellisten vaikeuksien vuoksi kolumbialaisia ajautui runsaasti myös siirtolaisiksi muun muassa Yhdysvaltoihin. Tämän siirtolaisuuden seurauksena muodostuneet verkostot tarjosivat jakelukanavat maassa tapahtuvalle kokaiinintuotannolle. Verkkolehti *The Ulkopolitist* artikkelissa Latalaisen Amerikan huumekaupasta 23.2.2018 todetaan huumeiden salakuljetuksen tapahtuneen aluksi Karibian kautta Floridaan. Yhdysvaltojen kiristettyä valvontaa Floridassa kolumbialaiskartellit alkoivat tekemään enemmän yhteistyötä keskiamerikkalaisten ja myöhemmin myös meksikolaisten salakuljettajien kanssa.⁷⁸ Kokaiinikauppa kasvoi Kolumbiassa nopeasti ja vuoteen 1982 mennessä Kolumbiasta oli tullut maailman suurin kokaiinin tuottaja. Kasvun lisäksi myös kauppa keskittyi ja maahan syntyi useita huumekartelleja. Näistä kartellista isoimmat sekä tunnetuimmat toimivat Medellin ja Calin kaupungeissa. Kartellien johtajat saavuttivat suosiota köyhimmän väestöosan keskuudessa järjestämällä palveluita, joita valtio ei pystynyt tarjoamaan. Medellin kartellin johtaja ja todennäköisesti maailman kuuluisin huumekauppias Pablo Escobar valittiin jopa Kolumbian kongressin varajäseneksi vuonna 1982.⁷⁹

Kolumbialaisen kokaiinin tärkeimmät markkinat sijaitsevat Yhdysvalloissa. 1970-luvulla kokaiini toimi varakkaiden amerikkalaisten muotihuumeena, johon köyhillä ei ollut varaa. Vuodesta 1979 eteenpäin huumekartellit tehostivat toimintaansa entisestään. Ne valmistivat ja toivat Yhdysvaltoihin niin paljon kokaiinia, että aineen tukkuhinnat laskivat, kasvattaen kysyntää entisestään. Hallitusvastuussa olleita demokraatteja syytettiin välinpitämättömästä

⁷⁶ Kannisto 2009, 26.

⁷⁷ Kuoppala 1992, 143–144.

⁷⁸ ”Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa II: Kuljetus”, *The Ulkopolitist*, 23.2.2018.

⁷⁹ ”Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa I: valmistus”, *The Ulkopolitist*, 9.2.2018.

suhtautumisesta huumeisiin, minkä vuoksi kolumbialaiset kartellit saivat Yhdysvalloissa jalansijaa. Vuonna 1981 presidentiksi valittu Ronald Reagan nosti kautensa alussa huumeet esille yhtenä Yhdysvaltojen suurimpana uhkana. 1980-luvun alkupuoliskolla heikko talous ja erityisesti suuri työttömyys kuitenkin miellettiin maan suurimmiksi ongelmakohtiksi.⁸⁰

1980-luvulla kokaiinin käyttäjiä Yhdysvalloissa oli noin 22 miljoonaa ja aineen kauppaan liittyvä väkivaltaisuus alkoi saada kasvavassa määrin julkisuutta.⁸¹ Karibian kautta salakuljetus kulki erityisesti jamaikalaisten jengien kautta, jotka olivat tunnettuja väkivallan käytöstä jengien keskinäisissä välienselvittelyissä.⁸² Vuosikymmenen puolessavälissä kokaiinin maine heikkenikin julkisuuden henkilöiden ja muiden varakkaiden käyttäjien silmissä. Aineen hinta laski maineen heikkenyttyä ja kartellit alkoivat etsiä uusia markkinoita köyhemmän väestön keskuudessa. Karibialta Yhdysvaltojen huumeekarkkinoille ilmestyikin *crack-kokaiini*. Ainetta valmistetaan lisäämällä kokaiinijauheeseen ruokasoodaa ja vettä, tehden jauheesta kiteisen. Kiteitä nautitaan kuumentamalla piipussa, jolloin siitä lähtee rätisevä ääni, johon nimitys crack perustuu. Crack-kokaiinia käytetään sisään hengitettynä, mikä on paljon voimakkaampi tapa käyttää kokaiinia verrattuna pulverimuodon nuuskaamiseen.⁸³ 1980-luvun rakennemuutoksen iskettyä moniin perinteisiin teollisuuspaikkoihin jättäen ihmisiä työttömiksi, crack-kokaiini käyttö ja myynti yleistyivät ympäri maata.⁸⁴ Aineesta muodostui erityisesti köyhän väestön huume, koska sitä myytiin paljon pulverimuotoista kokaiinia halvemmalla.

Crack-kokaiini nousi Yhdysvaltojen huumeiden vastaisen taistelun symboliksi viimeistään vuonna 1986. Median huomio ainetta kohtaan voidaan jäljittää alkaneeksi erityisesti yhdestä tietystä tapauksesta. Koripalloliiga NBA:n vuoden 1986 varaustilaisuuden toisena pelaajana Boston Celtic varasi nuoren lupauksen Len Biasin. Vain muutama päivä varaustilaisuuden jälkeen Bias kuitenkin kuoli sydänkohtaukseen, jonka osatekijänä oli kokaiinin yliannostus. Tämän jälkeen Yhdysvaltojen mediassa alkoi päivittäin ilmestymään uutisia, kuinka crack-epidemia oli levinnyt koko maahan. Crack nostettiin yhdeksi Yhdysvaltojen suurimmista uhista ja mediahuomio ainetta kohtaan oli valtava. Kyseessä ollessa myös vaalivuosi, joutuivat poliitikot ottamaan kantaa asiaan. Näyttääkseen

⁸⁰ Feiling 2012, 48–49.

⁸¹ ”Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa I: valmistus”, *The Ulkopolitist*, 9.2.2018.

⁸² ”Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa III: Käyttö.”, *The Ulkopolitist*, 23.3.2018.

⁸³ Feiling 2012, 64–65.

⁸⁴ Feiling 2012, 57–60.

ankaralta huumeita kohtaan enemmistö poliitikoista lupasi huumerikosten rangaistuksien koventamista crackin kuriin saamiseksi.⁸⁵

Yhdysvaltoihin salakuljetetun kokaiinin myyntivoitoilla rikastuneet Kolumbian kartellit olivat valtansa huipulla 1980-luvulla. Kirjassa *Konkistadori ei itke: Kiertomatka Kolumbiassa* (1992) todetaan kartellien käyttäneen rahojaan lahjomaan viranomaisia, eli katsomaan sormiensa välistä laitonta huumekauppaa. Ne toimittajat, poliitikot tai poliisit, jotka eivät lahjuksia suostuneet vastaanottamaan, murhattiin kartellien palkkaamien salamurhaajien toimesta. Ennen vuotta 1989 lukematon määrä poliittisia aktivisteja sekä muun muassa kolme presidentinvaaliehdokasta murhattiin pommi-iskuissa Medellinissä, Calissa sekä pääkaupunki Bogotassa.⁸⁶

Vuonna 1984 huumekauppaa vastustaneen Kolumbian oikeusministeri Rodrigo Lara Bonillan murha pakotti maan hallituksen toimimaan kartelleja vastaan. Oikeusministerin murhasta alkoivat ensimmäiset viranomaisten suuren mittakaavan toimet kartelleja vastaan. Huumekauppiat kärsivätkin suuria taloudellisia tappioita. Huumerikollisia myös pidätettiin, mutta pidätetyt olivat vain kartellien hierarkioiden alimpia toimijoita. Osa pidätetyistä luovutettiin vastaamaan syytteisiin Yhdysvaltoihin, mikä aiheutti kritiikkiä kansallisen suvereniteetin vaarantumisesta. Vuonna 1986 Kolumbian korkein oikeus päättikin, että luovutussopimus Kolumbian ja Yhdysvaltojen välillä on maan perustuslain vastainen.⁸⁷ Kartellien johtohahmoja ei koskaan pidätetty, ja kun hallituksen operaatio lopulta päättyi, pystyvät he jatkamaan huumekaupan organisointia sekä viranomaisten lahjontaa entiseen tapansa.⁸⁸

Kolumbian huumekartellit jatkoivat toimintaansa keskeytyksettä aina vuoteen 1989 saakka. Ratkaiseva käänne kartellien sekä hallituksen suhteissa tapahtui 18. päivänä elokuuta, kun Medellinin kartellin palkkamurhaajat murhasivat maan suosituimman presidentinvaalien ehdokkaan, liberaalipuolueen Luis Carlos Galan. Galan ennakoitiin yleisesti olevan ennakkosuosikki Kolumbian seuraavaksi presidentiksi. Tappajat peräänsä Galan sai kampanjoimalla voimakkaasti huumekauppaa vastaan.⁸⁹ Samalla viikolla Kolumbiassa oli myös kahta päivää aikaisemmin ammuttu korkeimman oikeuden tuomari Carlos Valencia sekä päivää aiemmin Medellinissä

⁸⁵ Benavie 2009, 3.

⁸⁶ Kuoppala 1992, 145.

⁸⁷ "Suuri Kokaiinisota" *Kansan Uutiset*, 9.9.1989.

⁸⁸ Valtonen 2001, 68.

⁸⁹ Kuoppala 1992, 120.

poliisikomentaja Valdemar Franklin Quintero.⁹⁰ Nämä kolme korkean profiilin murha saivat Kolumbian presidentin Virgilo Barcon määräämään maan armeijan pidättämään tunnettuja kartellijohtajia sekä takavarikoimaan heidän omaisuuttaan.⁹¹ Komentamalla maan armeijan kartelleja vastaan presidentti Barco julisti Kolumbian huumesodan alkaneeksi.

Kolumbian huumeidenvastaisen sodan alkaminen oli lopulta reagoiminen kartellien yli vuosikymmenen jatkuneeseen väkivaltaan. Kartelleja vastana oli toimittu jo ennekin, kuten vuoden 1984 oikeusministeri Bonillan murhan jälkeinen esimerkki kertoo, mutta nämä operaatiot olivat jääneet tehottomiksi pyrkimyksissään estää huumekaupan jatkuminen. Kartellien uhkailut, lahjonta sekä lukuisat poliittiset murhat kuitenkin tuntuivat sekä näkyivät Kolumbian yhteiskunnassa. Lopulta vuoden 1989 elokuun kolme salamurhaa laillisen esivallan edustajia kohtaan olivat yksinkertaisesti liikaa maan hallinnolle. Erityisesti presidentinvaaliehdokkaan Galanin murha nousi huumekartellien väkivallan symboliksi. Presidentin Barcon johdolla käynnistetty huumesota oli ennennäkemättömän suuri ja organisoitu hyökkäys Kolumbian kartelleja vastaan.

2.2. Kolumbian huumesodan uutisoinnin määrät 17.8.–31.10.1989

Kolumbian huumesotaa käsitteleviä uutisia luin tutkimuksessa käytettävistä lehdistä 17.8.–31.10.1989 välisenä ajankohtana. Aamulehden, Helsingin Sanomien ja Kansan Uutisten osalta luettiin pääkirjotussivu ja ulkomaan osuudet, kun lehtien eri osat olivat selvästi eroteltu. Iltalehdestä ja Ilta-Sanomista luettiin myös pääkirjoitukset, mutta ulkomaanuutisten osuutta ei ollut yhtä selkeästi eroteltu muista uutisista. Iltapäivälehtien ulkomaanuutiset oli kuitenkin tavanomaisesti laitettu yhtenäisesti samalle aukeamalle uutisosuuksien loppuun, niin ne löytyivät ennen enemmän viihteellisemmän osuuden alkua. Pääkirjoitukset otettiin mukaan tutkimukseen selvittämään, nousivatko huumesodan uutisoinnit ulkomaanuutisten lisäksi aina lehtien arvovaltaisiin ensimmäisiin sivuihin.

Huumesota siis käynnistyi Kolumbiassa virallisesti 18. elokuuta Medellinin huumekartellin murhattua maan johtavana presidentinvaalien ehdokkaan Luis Carlos Galan. 17. päivä muodostui tutkimuksen aloituspäiväksi, koska tällöin Iltalehdessä ilmestyi ensimmäinen artikkeli neliosaisesta suuresta huumeraportista lehden Yhdysvaltojen kirjeenvaihtajan toimesta. Tässä ensimmäisessä osassa aiheena oli myös kolumbialaisen kokaiinin leviäminen Eurooppaan ja toimia sitä vastaan, niin

⁹⁰ "Suuri Kokaiinisota" *Kansan Uutiset*, 9.9.1989.

⁹¹ Valtonen 2001, 69.

se voitiin laskea mukaan tutkimukseen. Lokakuun loppu toimi päätepisteenä, koska tällöin materiaalia oli kertynyt tarpeeksi tutkimusta varten. Taulukosta 2 ilmenee, paljonko Kolumbian huumesodasta uutisointiin lehdissä tutkimuksen ajankohtana.

Taulukko 2. Aamulehden, Helsingin Sanomien, Iltalehden, Ilta-Sanomien sekä Kansan Uutisten Kolumbian vuoden 1989 huumeiden vastaista sotaa käsittelevät uutiset 17.8–31.10.1989.

	17–31. elokuu	1–30. syyskuu	1–31. lokakuu	Uutiset yhteensä
Aamulehti	17	21	8	46
Helsingin Sanomat	15	22	19	56
Iltalehti	12	15	10	37
Ilta-Sanomat	6	16	9	31
Kansan Uutiset	12	13	11	36
Yhteenlaskettuna	62	87	57	206

Taulukosta voidaan lukea, että seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvät Aamulehti ja Helsingin Sanomat uutisoivat eniten Kolumbian huumesodasta. Helsingin Sanomissa oli tutkimusajankohtana suurin määrä uutisia ja Aamulehdessä toiseksi eniten. Iltalehti ja Kansan Uutiset muodostivat tasaisen kaksikon uutisten määrän suhteen, kun lehtien eroksi muodostui vain yksi uutisointi. Ilta-Sanomissa taas oli vähiten uutisia Kolumbian huumeiden vastaisesta sodasta. Kokonaisuudessa uutisointi oli kiivaimmillaan syyskuussa. Lokakuussa taas kappalemäärässä mitattuna uutisointi oli vähäisintä, viisi uutista vähemmän elokuuhun verrattuna. Ilta-Sanomat aloitti elokuussa uutisoinnin kaikista rauhallisimmalla tahdilla, kun taas Aamulehdellä oli suurin pudotus juttujen määrässä syyskuusta lokakuuhun siirryttäessä. Kansan Uutisissa uutisointi oli kaikista tasaisinta tutkimusajankohtana.

Uutisten pelkkä lukumäärä ei kuitenkaan vielä kerro tarpeeksi. Uutisten koko esimerkiksi vaihtelee muutaman rivin pienestä ilmoituksesta monen sivun mittaiseen pitkään reportaasiin. Tässä työssä keskitynkin enemmän uutisoinnin sisältöön, kuin määrällisiin tekijöihin. Seuraavaksi tässä tutkimuksessa käsittelemistä asioista lehdet ovat Kolumbian huumeiden vastaisesta sodasta uutisoineet. Aiheet jaan omiin kategorioihinsa, jotka ovat seuraavanlaiset: *Viranomaisten toimenpiteet. Kartellien keinovalikoima. Bushin huumeiden vastainen ohjelma. Kokanviljelijöiden asema Etelä-Amerikassa. Tapaus Panama.*

2.3. Viranomaisten toimenpiteet

Viranomaisten toimet kiinnostivat Suomen lehtiä niiden uutisoidessa Kolumbian huumesodasta. Viranomaisten toimista riittikin juttujen aiheeksi, kun lehdet pääsivät kertomaan esimerkiksi suurten kokaiinilastien takavarikoinneista, huumekauppioiden pidätyksistä, eri viranomaisten yhteistyöstä sekä rikollisten luovutuksista Kolumbiasta Yhdysvaltoihin. Kolumbian viranomaiset käyttivätkin monia erilaisia keinoja toimiessaan huumekartelleja vastaan. Tähän analyysiin olen valinnut kolmet erilaiset toimenpiteet, koska tavoitteeni on tuoda esille, kuinka monipuolisesti Kolumbian huumekartellien vastaisista toimenpiteistä uutisoitiin. Käsiteltävät viranomaisten toimenpiteet ovat: *Perinteiset poliisityöt. Luovutussopimus. Yhdysvaltojen antama materiaaliapu.*

Perinteisten poliisitöiden osalta lehtien uutisoinneissa keskityttiin huumekauppioiden pidätyksiin sekä talouspuolen keinojen käyttämistä kartelleja vastaan. Varsinkin välittömästi Kolumbian huumesodan alussa viranomaisten suorittamat tuhansien ihmisten pidätykset sekä takavarikot ylittivät uutiskynnyksen. 22. elokuuta *Kansan Uutiset* kertoi Kolumbian virkavallan pidättäneen yli 10 000 ihmistä kolmipäiväisessä operaatiossaan.⁹² *Helsingin Sanomat* raportoi pidätysten lisäksi myös valtavista takavarikoinneista. Viranomaisten haltuun jäi 134 lentokonetta ja miljoonien dollareiden arvosta muuta huumekartelleille kuuluvaa omaisuutta.⁹³ Kuitenkin syyskuussa *Kansan Uutisten* artikkelissa annettiin uutta tietoa näiden pidätettyjen kohtalosta. Kävi ilmi, että yli 70 prosentti kaikista pidätetyistä oli vapautettu muutaman päivänä sisällä kiinnioton jälkeen todisteiden puuttumisen takia.⁹⁴ Lehtien myöhemmissä analyyseissä Kolumbian huumesodasta ei lopulta kovinkaan paljoa viitattu näihin pidätyksiin. Enemmän huomiota sai Yhdysvaltojen lista 12 etsityimmistä huumekartellien johtajasta, jotka Washington halusi saada oikeuden eteen Yhdysvaltoihin.

Talouden merkitystä huumerikollisuuden torjuntaan tuotiin esille monissa uutisissa. Elokuussa *Helsingin Sanomien* ensimmäisessä uutisessa Kolumbian huumesodasta kerrottiin Yhdysvaltojen viranomaisten korostavan kartellien varallisuuden takavarikoimista. Toimet talouden osalta miellettiin ainakin samanarvoisiksi, kuin kokaiinin salakuljettajien ja katukauppioiden pidätykset. *Helsingin Sanomien* artikkelissa avattiinkin talouden merkitystä huumekartelleille seuraavasti: ”Jos

⁹² ”Kolumbia käy huumesotaa”, *Kansan Uutiset*, 22.8.1989.

⁹³ ”OAS tukee Kolumbiaa sodassa huumekauppaa vastaan”, *Helsingin Sanomat*, 23.8.1989.

⁹⁴ ”Suuri Kokaiinisota” *Kansan Uutiset*, 9.9.1989.

rahavirrat katkeavat, huumekauppa tukahtuu, sillä koko toiminnan perusajatus on rahassa, eikä varaton huumeopomo voi järjestää tuotantoa, hoitaa kalliita kuljetuksia, värvätä avustajiaan ja lahjoa tai pelotella viranomaisia ilman valtavia rahasummia.”⁹⁵

Talouskeinojen osalta viranomaiset painostivat huumekauppiaita monelta suunnalta. Aamulehden artikkelissa Kolumbian presidentti Barcon kerrottiin hyväksyneen asetuksia, joilla vaikeutettiin huumerikollisten mahdollisuuksia hankkia takaisin takavarikoitua omaisuuttaan. ”Huumekaupasta epäillyillä on viisi päivää aikaa viedä asia oikeuteen, jos he pystyvät osoittamaan, että he ovat laillisesti hankkineet hallituksen takavarikoimaa omaisuutta tai varoja”, Aamulehden artikkelissa kerrottiin. Vain harvojen huumekaupasta epäiltyjen uskottiin käyttävän tätä mahdollisuutta. Valtion haltuun jääneet varat jaettiin presidentti Barcon määräyksellä muun muassa poliisille, sosiaalityöhön sekä oikeusministeriölle.⁹⁶ Takavarikoituja huumekauppiaiden varoja aiottiin käyttää heitä itseään vastaan.

Ilta-lehti raportoi Yhdysvaltain kirjeenvaihtajansa toimesta neliosaisen huumeita käsittelevän juttusarjan. Sarjan neljännessä osassa 25. elokuuta yhtenä artikkelin aiheena oli huumekartellien rahanpesu. Huumekauppiat käyttivät modernia pankkiteknologiaa hyväkseen peittääkseen huumekaupasta ansaittujen miljardiansa laittoman alkuperän. Useat pankit eivät olleet tietoisia tästä toiminnasta, mutta mukana oli esimerkiksi panamalaisia pankkeja, joiden virkailijoita kartellit olivat lahjoneet.⁹⁷ Syyskuussa Aamulehdessä käsiteltiin johtavien teollisuusmaiden G7:n kokousta Pariisissa, missä yhtenä aiheena oli huumekaupan rahojen jäljittäminen. Kansainväliselle rikospoliisijärjestö Interpolille suunniteltiin annettavan enemmän tietoa epäilyttävistä rahavirroista. Interpolin järjestäytyntä rikollisuutta ja rahanpesua seuraavan osaston päällikkö Gerhard Möbius kertoi kokaiinikauppiaiden voimakkaimman aseensa olevan lahjontaan käytettävä likainen raha. Möbiuksen mukaan rahavirtojen seuraamisella päästäisiin huumekartellin johtohahmojen kintereille. ”Mitä lähempänä olet rahaa, sitä lähempänä olet rikollisten huippua”, Möbius sanoi.⁹⁸ Talouteen keskittyvistä uutisista tuotiin esille huumekaupan olevan miljoonien ja jopa miljardien dollareiden arvoista toimintaa. Näiden laittomien rahavirtojen estämiseen tarvittiinkin kansainvälistä yhteistyötä, koska myös kartellit toimivat globaalilla mittakaavalla.

⁹⁵ ”Huumerahojia ”pestään” pankkiautomaattien avulla”, *Helsingin Sanomat*, 20.8.1989.

⁹⁶ ”USA:lta sota-apua Kolumbiaan”, *Aamulehti*, 26.8.1989.

⁹⁷ ”1,2 miljardin dollarin huumeopimitys paljastui sattumalta”, *Ilta-lehti*, 25.8.1989.

⁹⁸ ”Interpol iskisi huumerahaan”, *Aamulehti*, 18.9.1989.

Kolumbian ja Yhdysvaltojen välisen **luovutusopimuksen** uutisoitiin toimivan Kolumbian viranomaisten voimakkaimpana aseena kartelleja vastaan. 20. elokuuta Aamulehdessä raportoitiin Kolumbian hallituksen kumonneen maan korkeimman oikeuden päätöksen, mikä kielsi rikollisten luovuttamisen muihin maihin perustuslain vastaisena. Hallituksen päätös tarkoitti, että huumekauppiain luovutukset Yhdysvaltoihin voitiin jälleen aloittaa. Artikkelissa kuvailtiin luovutuksen Yhdysvaltoihin olevan huumekauppiain suurin uhka.⁹⁹ Mutamaa päivää myöhemmin Helsingin Sanomissa Yhdysvaltojen oikeusministeri Thornburgh antoi kommentin Kolumbian ja Yhdysvaltojen luovutusopimuksen vaikuttavuudesta. ”Joutuminen oikeuden eteen Yhdysvalloissa on asia, jota nämä huumeuninkaat pelkäävät eniten”, Thornburgh sanoi.¹⁰⁰

Ilta-Sanomien pääkirjoitussivulla elokuun 24. päivänä otettiin kantaa tähän Kolumbian presidentin päätökseen sallia luovutukset Yhdysvaltoihin. Päätöksen tulkittiin osoittavan presidentti Barcon olevan tosissaan sodassa huumeita vastaan. Kartellit tulisivat vastustamaan luovutusopimusta kaikin keinoin, koska terrorisoimalla Kolumbian oikeusjärjestelmää, olivat ne käytännössä estäneet normaalin oikeuslaitoksen toimintaedellytykset. Yhdysvalloissa sen sijaan ei huumekartelleilla olisi mitään valtaa vaikuttaa oikeuslaitoksen tiukkoihin tuomioihin.¹⁰¹ Luovutusopimusta kuvailtiin yleisesti rohkeana toimena Kolumbian hallituksen toimesta. Huumekartellien odotettiin iskevän takaisin tämän päätöksen takia, mutta silti luovutukset Yhdysvaltoihin miellettiin Kolumbian hallinnon parhaana keinona taistelussa kartelleja vastaan.

Maiden välisen luovutusopimuksen uusimisen innoittamana Yhdysvallat antoi Kolumbian viranomaisille listan 12 eniten etsityimmistä huumekauppiainasta. Tästä listasta uutisoi muun muassa Kansan Uutiset elokuun loppupuolella. Washington halusi listassa mainittujen 12 henkilön pidättämistä sekä luovuttamista Yhdysvaltoihin vastaamaan syytöksiin huumekaupasta. Listaan kuului esimerkiksi Medellinin ja Calin kartellien johtohahmoja.¹⁰² Tämän Yhdysvaltojen listan kautta lehdistö Suomessa seurasi Kolumbian tapahtumien edistymistä. Kun lopulta yhtäkään 12 nimetystä huumerikollisesta ei saatu vangittua, vaikka reilut 10 000 ihmistä pidätettiin elokuun alussa, tulkittiin tämä Kolumbian hallituksen heikkoudeksi. Listan ulkopuolelta sen sijaan saatiin pidätettyä Medellin kartellin talousjohtaja ja hänen luovutusprosessiansa Yhdysvaltoihin seurattiin tarkasti.

⁹⁹ ”Presidenttiehdokas ammuttiin kokouksessa”, *Aamulehti*, 20.8.1989.

¹⁰⁰ ”Kolumbia luovuttaa ”Huumeuninkaat””, *Helsingin Sanomat*, 24.8.1989.

¹⁰¹ ”Huumesodan riskit”, *Ilta-Sanomat*, 24.8.1989.

¹⁰² ”USA:lta lista Kolumbian luovutettavista”, *Kansan Uutiset*, 24.8.1989.

Kansan Uutiset kertoi elokuun 23. päivänä Kolumbian poliisin pidättäneen Eduardo Martinez Romeron, Medellinin kartellin talousjohtajan. Uutisessa Martinez oli ainoa nimellä mainittu pidätetty yli 10 000 pidätetyn joukossa.¹⁰³ syyskuun yhdeksäntenä Helsingin Sanomat jatkoi Martinezin tilanteen seuraamista. Martinez oli ensimmäinen Kolumbian huumekartellien jäsen, joka luovutettiin Yhdysvaltoihin Kolumbian huumesodan alkamisen jälkeen. Martinez ei kuulunut Medellin kartellin aivan ylimpään johtoon, vaan häntä kuvailtiin enemmän keskitason johtohenkilöksi.¹⁰⁴ Ilta-Sanomat raportoi Martinezin oikeudenkäynnin alkamisesta. Häntä syytettiin yrityksestä salakuljettaa 1,2 miljardia dollaria huumekaupan rahoja Yhdysvalloista Medellinin kartellille Kolumbiaan. Martinezin asianajajan aikaisemman lausunnon mukaan hänen asiakkaansa oli syytön kaikkiin syytöksiin.¹⁰⁵ Martinezin ollessa ensimmäinen huumesodassa alkamisen jälkeen luovutettu kolumbialainen, median kiinnostus häntä kohtaan oli varsin luonnollista. Toisaalta lehdistöllä ei lopulta ollut paljoakaan vaihtoehtoja. Koska ketään Washingtonin eniten haluamasta 12 huumekauppiaasta ei onnistuttu saamaan kiinni, ei lehdillä ollut tarjolla muitakaan suuremman luokan huumerikollista, jonka karkotuksesta uutisoida.

Yhdysvaltojen antama **materiaaliapu** Kolumbialle kiinnosti mediaa paljon. Lehdissä spekulointiin monissa artikkeleissa, lähettäisikö presidentti Bush amerikkalaisia sotilaita auttamaan Kolumbian viranomaisia niiden konfliktissa kartelleja vastaan. Presidentti Barco kuitenkin ilmoitti julkisesti, ettei Kolumbia aio pyytää amerikkalaisia joukkoja osallistumaan huumesodan aseellisiin taisteluihin.¹⁰⁶ Lehdistön seuranta siirtyikin lopulta enemmän Yhdysvaltojen antamaan materiaaliseen apuun.

26. elokuuta Ilta-Sanomat kertoi Washingtonin päättäneen lähettää 65 miljoonan dollarin edestä sotilaallista apua Kolumbian hallinnolle. Yhdysvaltojen sotilaallinen apu sisältäisi muun muassa lentokoneita, jeepejä, ambulansseja sekä helikoptereita. Kolumbiaan lähettävien helikoptereiden mainittiin olevan samoja, joita Yhdysvallat käytti Vietnamin sodassa. Yhteen koneeseen mahtui 16 miestä ja ne voitiin aseistaa raskain konekiväärein.¹⁰⁷ Syyskuun ensimmäisenä päivänä sama lehti uutisoi Washingtonin aloittavan materiaaliavun toimitukset lähettämällä kaksi C-130-kuljetuskonetta Kolumbiaan. Kuljetuskoneiden avulla presidentti Barcon hallitus voisi tehokkaasti

¹⁰³ "OAS tukee Kolumbiaa kokaiinisodassa", *Kansan Uutiset*, 23.8.1989.

¹⁰⁴ "Kolumbian huumekartellin "pankkiiri" tuotiin USA:han", *Helsingin Sanomat*, 8.9.1989.

¹⁰⁵ "Martinez oikeuteen tänään Atlantassa", *Ilta-Sanomat*, 11.9.1989.

¹⁰⁶ "Neuvotteluja USA:n avusta huumesodassa", *Kansan Uutiset*, 30.8.1989.

¹⁰⁷ "USA lähettää aseapua Kolumbian huumesotaan", *Ilta-Sanomat*, 26.8.1989.

siirtää joukkojaan ja aseistusta kriisitilassa oleville alueille.¹⁰⁸ Washingtonin lähettämän materiaaliavun uutisoinnissa korostui usein perinteiset sotilaalliset tarvikkeet, kuten lentokoneet ja helikopterit. Kuitenkin Yhdysvaltojen hieman toisenlaisesta tuesta Kolumbian oikeuslaitoksella kerrottiin myös.

Elokuun lopussa Helsingin Sanomien artikkelissa käsiteltiin Kolumbian oikeusministerin Monica de Greiffin ja hänen amerikkalaisen kollegansa Richard Thornburghin keskusteluja Washingtonissa. Tapaamisen aiheena oli, kuinka Yhdysvaltojen 65 miljoonan dollarin tuki Kolumbialle olisi järkevää käyttää. De Greiffin mukaan hänen maansa tarvitsee lisää sopivaa kalustoa, jolla suojata kartellien uhkailujen kohteeksi joutuneita tuomareita. Tällaista kalustoa olisi muun muassa panssaroidut ajoneuvot.¹⁰⁹ Syyskuun kuudentena Kansan Uutisissa Kolumbian tuomareiden suojelemiseksi palattiin taas. Washingtonin lähettämien helikoptereiden sekä luodinkestävien liivien saapumisen Kolumbiaan odotettiin tapahtuvan lähipäivinä. Luodinkestäviä liivejä tarkoitettiin käyttää tuomareiden suojelemiseen, koska huumekartellit olivat heitä uhanneet murhilla.¹¹⁰ Huumekartellit olivat huumesotaa edeltävinä vuosina murhanneet kymmeniä kolumbialaisia tuomareita, niin heidän suojelunsa oli maan hallituksen uskottavuuden kannalta keskeistä.

Yhdysvaltojen lähettämän materiaaliavun uutisoinnissa sekä Washingtonin että Bogotan kuvailtiin yleisesti olevan tyytyväisiä kaluston liikkumiseen. Tähän tiedottamisen malliin yhden poikkeuksen tarjosi Ilta-Sanomat artikkelissaan 13. syyskuuta. Jutussa äänen pääsi apuun kriittisesti suhtautunut Kolumbian poliisivoimien komentaja Miguel Gomez Pardilla. ”Koko paketti on paljon sopivampi tavanomaiseen sodankäyntiin kuin sellaiseen taisteluun, jota me käymme huumesalakuljettajia vastaan täällä”, poliisikomentaja linjasi. Amerikkalaisten materiaaliapu oli tarkoitettu suurimmaksi osaksi maa- ja ilmavoimille, vaikka Kolumbian poliisit vastaavat 85–90 prosenttia maan huume tapauksista. Myös tiedusteluvälineiden puuttuminen Washingtonin lähettämästä kalustosta oli pettymys Kolumbian poliiseille. Turvattomaksi kalustoksi poliisivoimat listasivat myös lahjoitetut maastoajoneuvot, koska ne eivät olleet katettuja.¹¹¹ Tämä Ilta-Sanomien uutinen oli ainoa, jossa Kolumbian viranomaiset kertoivat mielipiteensä Yhdysvaltojen materiaaliavun sopivuudesta huumesodan käymiseen.

¹⁰⁸ ”Yhdysvallat lähettää 100 sotilasta Kolumbiaan”, *Ilta-Sanomat*, 1.9.1989.

¹⁰⁹ ”Kolumbia kaipaa USA:lta lisää sotilaallista kalustoa”, *Helsingin Sanomat*, 30.8.1989.

¹¹⁰ ”Kolumbia sai USA:lta helikoptereita huumesotaan”, *Kansan Uutiset*, 6.9.1989.

¹¹¹ ”Kolumbialaiset tyytymättömiä”, *Ilta-Sanomat*, 13.9.1989.

2.4. Kartellien keinovalikoima

Merkittävässä roolissa Kolumbian huumesodan uutisoinnissa oli laillista esivaltaa vastustavien kartellien toiminta. Voimakkaasta asemastaan huolimatta huumekartellit eivät pystyneet lähtemään perinteiseen rintamalinjoja sisältävään konfliktiin Kolumbian asevoima vastaan. Suoran sodankäynnin sijasta rikollisjärjestöt valitsivat taktiikakseen useita eri keinoja, joilla ne pyrkivät painostamaan viranomaisia lopettamaan toimet huumekauppaa vastaan. Keinovalikoima vaihteli suorasta väkivallan käytöstä aina median kautta käyttävään kommunikointiin maan hallituksen kanssa. Tässä luvussa olen jakanut lehtien uutisoinnin kartellien keinoista kolmeen eri kategoriaan. Kategoriat ovat seuraavat: *Pommi-iskut. Väkivallalla uhkailut sekä ampumavälikohtaukset. Neuvotteluhalukkuus sekä Escobarin haastattelut.*

Ensimmäiseksi käsittelen **Pommi-iskut**, koska ne olivat kartellien näkyvin ja yleisin keino taistella Kolumbian hallitusta vastaan. Pommejaan kartellit asettivat usein vahingoittamaan valtion omistamia kiinteistöjä, kuten esimerkiksi Helsingin Sanomat uutisoi syyskuussa. Uutisessa kerrottiin valtion omistaman pankin sisäänkäynnin tuhoutuneen pommin räjähdyksessä Medellinissä.¹¹² Media uutisoi näistä iskuista, koska useasti kuolonuhreja vaatineet tapahtumat ylittivät uutiskynnyksen kriteerit. Kolumbian huumesotaa käsittelevissä artikkeleissa monesti saatettiin myös vain mainita pommi-iskun tapahtuneen, vaikka uutisen pääpaino oli jostain toisesta aiheesta.

Syyskuun alussa taas lehdissä käsiteltiin yhdysvaltalaisen lentokoneen tuhoutumista pommi-iskun seurauksena. Kansan Uutiset raportoi amerikkalaisen DC-3 -koneen tuhoutuneen pommi-iskussa. Isku tapahtui Monterian kaupungissa noin 500 kilometrin päästä pääkaupunki Bogotasta.¹¹³ Iltalehti osasi vielä kertoa, että kyseistä konetta oli käytetty Yhdysvaltojen ulkoministeriön kansainvälisen huumeohjelman operaatiossa Perussa.¹¹⁴ Iskun ollessa suora hyökkäys Yhdysvaltoja vastaan sai se osakseen paljon huomiota. Kyseessä oli myös hyvin konkreettinen osoitus kartellien vaarallisuudesta, jopa yhdysvaltalaiset koneet olivat vaarassa.

Pommi-iskujen raportointiin usein olevan reagoimista Kolumbian hallituksen toimiin. Esimerkiksi lokakuun kymmenentenä Kansan Uutiset kertoi useita kuolonuhreja vaatineesta pommi-iskusta

¹¹² "Kolumbialaiset torjuvat vieraat joukot", *Helsingin Sanomat*, 10.9.1989.

¹¹³ "Kolumbian huumesodassa pommi-iskuja" *Kansan Uutiset*, 5.9.1989.

¹¹⁴ "Huumesota vaati USA:n lentokoneen", *Iltalehti*, 4.9.1989.

bussissa Bogotassa. Isku tapahtui vain hetki sen jälkeen, kun Kolumbian presidentti Barco oli valinnut kolme uutta ministeriä hallitukseensa.¹¹⁵ Huumesodan aikaisten pommi-iskujen lukumäärästä uutisoi Iltalehti lokakuun alkupuoliskolla. ”Kolumbiassa on räjähtänyt 120 ja Bogotassa 64 pommia sen jälkeen, kun maan huumekauppiat julistivat sodan hallitusta vastaan 24. elokuuta”, Iltalehti kirjoitti.¹¹⁶ Kartellien tavoitteena oli pommien avulla saada tavallinen kansa Kolumbiassa kääntymään maan hallituksen huumekartellien vastaista operaatiota vastaan. Rauha maahan palaisi heti, kun kartellit vain saivat jatkaa toimintaansa entiseen tapansa.

Pommien lisäksi huumekartellien strategiaan kuului **väkivallalla uhkailut** sekä **ampumavälikohtaukset**. Elokuun lopussa huumekauppioiden kerrottiin antaneen suoranainen sodanjulistus Kolumbian hallitusta vastaan. Helsingin Sanomat raportoi kartellien uhanneen poliitikkoja, toimittajia, tuomareita, liike-elämän sekä teollisuuden edustaja ja muita, jotka olivat vainonneet huumekauppiaita. ”Me emme kunnioita niitä sukuja, jotka eivät kunnioita meidän perheitämme, joten aiomme polttaa ja tuhota vallanpitäjien omaisuuden ja teollisuuden”, huumekauppioiden julistuksessa uhkailtiin.¹¹⁷ Kartellien julkiset pelottelut eivät loppuneet vielä tähän. Aamulehti uutisoi huumekauppioiden uhanneen murhata kostoksi 10 tuomaria jokaista Yhdysvaltoihin luovutettua huumekauppiasta vastaan. Nämä julkiset uhkailut toteuttivat ”*Luovutettavat*” niminen ryhmä, mikä oli Medellin kartellin vastaveto Yhdysvaltojen luovutuslistaa vastaan.¹¹⁸ Julkisilla uhkauksilla huumekartellit pyrkivät lamauttamaan Kolumbian oikeusjärjestelmän. Mitä sekasortoisempi yhteiskunta, sitä vapaammat kädet huumerikollisilla olisi.

Kartellien uhkailujen kohteeksi joutui erityisesti Kolumbian oikeusministeri Monica de Greiff. Oikeusministeri de Greiffista muodostui tavallaan huumesodan symboli Kolumbian hallituksen puolelta. Oikeusministerin hallinnonalaan kuului huumekauppioiden luovutukset Yhdysvaltoihin, niin hän sai osakseen voimakasta uhkailua kartellien osalta. Jo 29.8. Iltalehti ennakoiti de Greiffin eroa, koska kartellit olivat uhanneet hänen perhettään. Kolumbian presidentin väitettiin pyytäneen oikeusministeriään pysymään virassaan, jotta maan hallinto olisi vaikuttanut toimintakykyiseltä.¹¹⁹ Myöhemminkin eri lehtien artikkeleissa spekulointiin jatkuvasti de Greiffin jatkoa ministerinä.

¹¹⁵ ”Pommi tappoi bussissa”, *Kansan Uutiset*, 10.10.1989.

¹¹⁶ ”Terrori kiihtyy Kolumbiassa”, *Iltalehti*, 9.10.1989.

¹¹⁷ ”Kolumbian huumekauppiat hallitusta vastaan” *Helsingin Sanomat*, 25.8.1989.

¹¹⁸ ”Kolumbia luovutti huumejohtajan” *Aamulehti*, 8.9.1989.

¹¹⁹ ”Kolumbian kokaiinisodan pelätään epäonnistuvan”, *Iltalehti*, 29.8.1989.

Lopulta syyskuun 23. päivänä Aamulehti kertoi oikeusministeri de Greiff virallisesti eronneen tehtävästään. De Greiffin raportoitiin olevan valmis poistumaan maasta kokonaan ja ottaneen vastaan Kolumbian Portugalin suurlähettilään paikan.¹²⁰Aamulehden uutinen oikeusministerin erosta oli varsin lyhyt tiedotus asiasta, Kansan Uutiset sen sijaan uutisoi aiheesta paljon pidemmän jutun. Kansan Uutisten artikkelissa ero nähtiin ensimmäisenä poliittisena voittona huumekauppiaille. Uhkailuilla kartellit pystyivät vaikuttamaan Kolumbian hallituksen kokoonpanoon. De Greiffia kehoitettiin myös olemaan varuillaan Portugalissa, koska kolumbialaiset huumekauppiat olivat murhanneet Eurooppaan siirtyneitä entisiä oikeusministereitä aikaisemminkin vanhalla mantereella.¹²¹ Yleisesti lehdissä oikeusministeri de Greiffin ero tulkittiin osoituksena Kolumbian huumesodan kääntymisestä kartellien voitoksi.

Oikeusministeri de Greiffin lisäksi kartellit ottivat tähtäimeensä huumekaupasta kriittisesti kirjoittaneet toimittajat sekä lehdet. Kolumbian lehdistöä kohtaan uhkailut eivät jääneet pelkästään verbaaliselle tasolle. Suomalaiset lehdet uutisoivat toimitusten tuhoamisista sekä toimittajien murhista. Kolmas syyskuuta Aamulehti kertoi pommin vaurioittaneen kolumbialaisen El Espectador -lehden toimitusta. Aamulehden uutisen mukaan El Espectador oli kirjoittanut kriittisesti huumekauppiasta, eikä kyseessä ollut ensimmäinen isku lehteä kohtaan. Jo vuonna 1986 El Espectadorin julkaisija oli murhattu.¹²²

Hyökkäykset lehdistöä ja erityisesti El Espectador -lehteä vastaan tulivat seuraavan kerran esille lokakuun alkupuoliskolla. Kahden El Espectador -päivälehden johtajan kerrottiin tulleen murhatuksi ampumavälikohtauksessa Medellinissä.¹²³ Murhien lisäksi kartellit painostivat uhkauksilla liberaalia kolumbialaislehteä. Kansan uutisten artikkelissa uutisoitiin El Espectadorin johtajien murhista sekä toimitukseen tulleesta uhkailevasta puhelinsoitosta. Huumekauppiaiden nimissä puhunut soittaja uhkasi lehdellä olevan kolme päivää aikaa sulkea toimituksena Medellinissä. Soittaja varoitti myös muita Kolumbian lehtiä lopettamaan huumeiden vastaisesta sodasta kirjoittamisen.¹²⁴ El Espectador näytti joutuneen kartellien esimerkin asettamisen uhriksi. Hyökkäykset tunnetusti huumekauppaan kriittisesti suhtautunutta lehteä kohtaan toimivat varoituksena myös kaikille muille maan lehdille. Huumekauppaa käsittelevät lehdet tulisivat olemaan kartellien hyökkäysten kohteena.

¹²⁰ "Kolumbian oikeusministeri erosi", *Aamulehti*, 23.9.1989.

¹²¹ "Kartelli voitolla Kolumbian kokaiinisodalla", *Kansan Uutiset*, 23.9.1989.

¹²² "Pommi vaurioitti kolumbialaislehteä", *Aamulehti*, 3.9.1989.

¹²³ "Kolme murhaiskua Kolumbiassa", *Helsingin Sanomat*, 12.10.1989.

¹²⁴ "Kartelli murhasi yhdeksän" *Kansan Uutiset*, 12.10.1989.

23. lokakuuta Iltalehden uutisoinnin aiheena oli myöskin huumekartellien painostustoimet Kolumbian lehdistöä kohtaan. Kartellit julkaisivat näyttävästi varoituslistoja, joissa nimettyjä toimittajia kehoitettiin muuttamaan toimintaansa. Mikäli mainitut toimittajat jatkaisivat entiseen tapansa huumekaupasta kirjoittamista, murhattaisiin heidät lopulta. Kartellien kerrottiin myös soluttautuneen monen lehden toimitukseen ja hävittäneen huumekauppaa koskevia arkistotietoja. Kolmantena keinoa huumekauppiaat tukivat suurilla summilla heidän kannaltaan myönteisesti kirjoitettavia tiedotusvälineitä.¹²⁵ Jo syyskuussa Iltalehti oli uutisoinut Kolumbian huumekartellien antaneen vastustajilleen kaksi vaihtoehtoa: *plata o plomo*, hopeaa tai lyijyä. Kartellit hiljensivät kriitikkonsa joko lahjomalla tai ampumalla.¹²⁶ Medialla oli iso merkitys kartellien toiminnan kannalta. Huumekauppiaiden toiminnan mahdollisti kansan hiljaisuus ja viranomaisten korruptio. Kansalaiset eivät ilmoita viranomaisille epäilyttävää toimintaa, eivätkä viranomaiset ryhdy toimenpiteisiin. Huumekaupan ongelmallisuudesta kirjoittaminen uhkaksi tätä vallitsevaa tilannetta, joten kartellit pyrkivät tukahduttamaan kaiken kriittisen uutisoinnin keinoja kaihtamatta. Hyökkäykset vapaata tiedonvälitystä vastaan olivat käytännössä toimia koko Kolumbian laillista yhteiskuntajärjestystä vastaan, niin media Suomessa saakka niistä raportoi.

Uhkailujen ja hyökkäysten lisäksi Kolumbian huumekartellit käyttivät mediaa ajaakseen omia etujaan. Kartellien **neuvotteluhalukkuus** tuotiin ilmi lehtien kautta ja **Escobarin haastatteluissa** kartellijohtaja pääsi haastamaan maansa hallitusta. Elokuun viimeisenä päivänä Ilta-Sanomat, Helsingin Sanomat sekä Aamulehti uutisoivat melko samanlaisesti ranskalaisen Liberation -lehden julkaisemasta Escobarin lausunnosta. Aamulehden uutisessa Liberation kertoi saaneensa Kolumbian salaisesta palvelusta nauhoitetun puhelinkeskustelun, jossa Escobar sanoi haluavansa rauhaa maan hallituksen kanssa. Escobar kuitenkin uhkaili Kolumbian viranomaisia totaalilla sodalla, mikäli huumekauppiaiden luovutuksia Yhdysvaltoihin toteutettaisiin suunnitellusti.¹²⁷

Helsingin Sanomien artikkelissa Escobar kerrottiin todenneen, että huumekauppiaiden tärkeimpänä tavoitteena oli tulla hyväksytyksi osaksi yhteiskuntaa. Luovutukset Yhdysvaltoihin kuitenkin olisivat tämän esteenä ja toimisivat syynä kartellien taisteluun viranomaisia vastaan.¹²⁸ Ilta-Sanomien uutisoinnissa taas Escobarin aselevon hintana oli huumekauppiaiden sulauttaminen osaksi Kolumbian yhteiskuntaa. Kolumbian hallituksen kieltäytyessä näistä ehdoista uhkasi Medellin

¹²⁵ "Kolumbian huumekeisarit neuvottelevat pommein", *Iltalehti*, 23.10.1989.

¹²⁶ "Medellinin kartelli uhkaa nyt USA:n presidentin henkeä", *Iltalehti*, 16.9.1989.

¹²⁷ "Kolumbia torjuu huumeparonin ehdot", *Aamulehti*, 31.8.1989.

¹²⁸ "Kolumbian huumeparoni hakee sovintoa", *Helsingin Sanomat*, 31.8.1989.

kartellin johtaja jatkaa huumesotaa katkeraan loppuun saakka. Escobarin mukaan hänen johtamallaan kartellilla on edellytykset jatkaa taisteluja kahden vuoden ajaksi. Kolumbian hallituksen kerrottiin kuitenkin olevan valmis jatkamaan sotatoimia, eikä halukkuutta neuvotteluihin huumekauppiaiden kanssa ollut.¹²⁹ Suomen lehtien uutisoinnissa tästä aiheesta puuttui kartellien motiivien tarkempi analysointi. Huumekauppiaiden tavoitteena oli pyrkimys päättämään sotansa Kolumbian hallitusta vastaan hyvin aikaisessa vaiheessa. Yhtenä suurimpana syyinä tähän neuvotteluhalukkuuteen toimi Kolumbian ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen elvyttäminen. Sotatilanteen päättymisen pikaisesti olisi estänyt luovutukset sekä tilanteen rauhoittumisen jälkeen mahdollistanut kokaiinikaupan jatkumisen.

Ilta-Sanomat uutisoi kahdesta **Escobarin haastattelusta** syyskuussa. Molemmat niistä kartellijohtaja antoi ranskalaisille tv-kanaville. Ensimmäinen haastattelu oli nauhoitettu jo yhdeksän kuukautta sitten, mutta sen julkistamista oli siirretty Medellin kartellin toimittajien uhkailujen takia. Jälkimmäisen haastattelun Pablo Escobar antoi tuoreeltaan piilopaikastaan syyskuun puolessavälissä. Uutisesta nousi esille erityisesti kaksi teemaa, mitkä Kolumbian etsityin huumekauppias halusi tuoda julki. Escobar sanoi Kolumbian ja Yhdysvaltojen välisen luovutussopimuksen olevan Kolumbian huumesodan suurin ongelma. Myös Kolumbian tiedotusvälineet saivat osansa kartellijohtajan arvostelusta:

– *Yhdysvallat osoittaa kyvyttömyyttään hyökkäämällä aliehkittyneiden kansojen kimppuun, jotka vain toivovat voivansa hylätä nykyolosuhteensa. Luovutussopimus on tällä hetkellä pääongelmamme, koska kansa, jolla on itsekunnioitusta, ei anna lapsiaan vieraalle vallalle.*¹³⁰

– *Lehdistö ei hyökkää meitä vastaan siksi, että olemme kokaiinin viejiä, vaan siksi, että olemme saaneet aikaan asioita, joihin hallitseva luokka ei ole koskaan pystynyt. Me annamme työtä. Tavalliset kadun ihmiset tukevat meitä, ovat takanamme. Se ei tietenkään miellytä maamme harvainvaltaa.*¹³¹

Escobar meni haastattelussa jopa niin pitkälle, että hänen mukaansa huumekauppiaita suorastaan vainotaan Kolumbiassa. Jottei Ilta-Sanomien jutusta olisi tullut pelkkä huumekauppiain mainospuhe, oli lehti kerännyt uutisen loppuunsa Escobarin johtavan kartellin väkivaltarikoksia. Escobarin kerrottiin olevan vastuussa satojen talonpoikien, tuomareiden sekä poliisien murhista.¹³²

¹²⁹ "Kolumbian huumeopomot tarjoavat aselepoa", *Ilta-Sanomat*, 31.8.1989.

¹³⁰ "Meitä vainotaan koska olemme esimerkki kansalle", *Ilta-Sanomat*, 16.9.1989.

¹³¹ "Meitä vainotaan koska olemme esimerkki kansalle", *Ilta-Sanomat*, 16.9.1989.

¹³² "Meitä vainotaan koska olemme esimerkki kansalle", *Ilta-Sanomat*, 16.9.1989.

2.5. Presidentti Bushin huumeiden vastainen ohjelma

Keskiviikkona 6. syyskuuta 1989 Yhdysvaltojen presidentti George H. W. Bush julkaisi hallintonsa huumeiden vastaisen ohjelman. Tästä julkistamisesta kirjoittivat kaikki tutkimuksessa käytettävät lehdet. Ilta-Sanomat sekä Aamulehti myös ottivat suoraan kantaa ohjelman sisältöön pääkirjoitus sivuillaan. Sen lisäksi että kyseinen suunnitelma kiinnosti suomalaisia lehtiä, Presidentti George H. W. Bushin linjaus päättyi omaan analyysiini, koska se tekee selväksi Yhdysvaltojen virallisen strategian estämään huumeiden leviäminen Etelä-Amerikasta kohti pohjoista. Jo pelkästään koko ohjelman olemassaolo ja sen julkaiseminen kertovat sen, että huumeekysymys otettiin Yhdysvalloissa hyvin vakavasti. Pystyn myös tuomaan esille tutkimuskirjallisuudessa esitetyt alan asiantuntijoiden mielipiteet Bushin hallinnon strategiasta. Nämä Bushin vuoden 1989 ohjelman linjaukset ovat pysyneet Yhdysvaltojen huumeiden vastaisten toimien perustana Etelä-Amerikassa aina 2010-luvulle saakka. Tässä tutkimuksessa käytettävässä tutkimuskirjallisuudessa ei otettu suoraan kantaa juuri tähän Bushin hallinnon vuoden 1989 suunnitelmaan, vaan laajemmin Yhdysvaltojen huumausaineiden vastaisiin toimenpiteisiin Latinalaisessa Amerikassa. Kuitenkin koska Yhdysvaltojen politiikan sisältö ei ole tämän aiheen osalta oleellisesti muuttunut, pystyn käyttämään tutkimuskirjallisuutta analysoimaan myös tätä alkuperäistä vuoden 1989 strategiaa ja sen uutisointia.

Iltalehden uutisessa 6. syyskuuta Bushin huumeiden vastaisesta ohjelmasta painotettiin ohjelman panostavan voimavaroja Etelä-Amerikkaan. Viidessä vuodessa neljännes huumepaketista käytettäisiin Etelä-Amerikassa. Pyrkimyksenä oli järjestäytyneen huumekaupan tyrehdyttäminen heti alkuunsa. Talous- ja sotilasapua Kolumbian, Perun sekä Bolivian kerrottiin saavan kaksi miljardia dollaria. Yhdysvalloissa taas Bushin ohjelman uutisoitiin iskevän kaikkiin suuntiin, kuten ”lainkäyttöön, poliisin voimistamiseen, eriasteisten käyttäjien irrottamiseen aineista ja esimerkiksi valistukseen”. Erikseen uutisessa mainittiin narkomaanien hoitoon olevan varattu yli 900 miljoonaa dollaria ja tavoitteena olevan ”saavuttaa entistä paremmin muun muassa raskaana olevat narkomaanit”.¹³³

Seuraavana päivänä 7. syyskuuta Helsingin Sanomat, Aamulehti sekä Kansan Uutiset kaikki kirjoittivat Bushin huumeiden vastaisesta ohjelmasta. Vaikka jokainen lehti kirjoittikin samasta aiheesta, niin lehtien uutisoinnit keskittyivät mielenkiintoisesti erilaisiin kokonaisuuksiin. Helsingin

¹³³ ”Bush upottaa 30 miljardia huumesotaansa – turhaan?”, *Ilta-lehti*, 6.9.1989.

Sanomien artikkelissa tuotiin esille Bushin ohjelman loppusumman olevan ”7,9 miljardia dollaria ja siihen sisältyy 2,2 miljardin dollarin korotus tämänvuotiseen huumebudjettiin verrattuna”. Helsingin Sanomien mukaan presidentin ohjelma noudattelee perinteistä linjaa, koska ”70 prosenttia siihen sisältyvistä varoista on määrä käyttää poliisi- ja oikeustoimiin ja vain 30 prosenttia huumeiden vastaiseen valistukseen ja huumeiden uhrien hoitoon”.¹³⁴

Kiinnostavaa Helsingin Sanomien uutisessa oli sen hyvin kriittinen suhtautuminen Bushin huumeohjelmaan. Lehti kertoi esimerkiksi demokraattisenaattori Joseph Bidenin arvostelleen ohjelmaa sanomalla: ”se ei ole tarpeeksi kova, tarpeeksi rohkea tai tarpeen mielikuvitusrikas, jotta se voisi vastata käsillä olevaan kriisiin.” Uutisessa kerrottiin myös monien huumeiden vastaiseen taisteluun osallistuneiden asiantuntijoiden verranneen Bushin ohjelmaa aikaisempien Yhdysvaltojen presidenttien vastaavanlaisiin tuloksettomiin suunnitelmiin. Toisaalta Helsingin Sanomat antoi presidentti Bushille myös mahdollisuuden puolustautua kritiikiltä. Esitellessään ohjelmansa Bush sanoi Yhdysvalloilla olevan jo kaikki tarvittavat perusaseet ja nyt heillä olisi myös tarvittava strategia niiden tehokkaaseen käyttämiseen.¹³⁵

Aamulehden artikkelissa kerrottiin samat määrärahojen lisäykset huumekaupan estämiseksi kuin Helsingin Sanomissakin. Kritiikkiä Aamulehden uutisoinnissa Bushin ohjelmaa kohtaan ei sen sijaan ollut lainkaan. Kritiikin sijasta uutisessa korostuivat näyttävät suorat lainaukset presidentti Bushilta. Presidentin uutisoitiin mahtipontisesti julistaneen uuden ajan alkua Yhdysvaltojen suhtautumisessa huumekauppaan:

*–Sanomamme huumekeittäjille on: pelin säännöt ovat muuttuneet. – Autamme jokaista hallitusta, joka haluaa apua. Pyydettyäessä annamme ensi kertaa niiden käyttöön Yhdysvaltain asevoimien asianmukaiset voimavarat. Tiivistämme toimimamme huumeiden salakuljettajia vastaan merillä, kansainvälisessä ilmatilassa ja rajoillamme. Panemme käsirautoihin ja vankilaan huumerahojen pesijät, samoin kuin kaikki huumeiden katukauppiat. Ja huumeliigojen johtajille vaadimme Kuolemanrangaistusta.*¹³⁶

*–Naapurustomme eivät tule turvallisiksi, elleimme ryhdy koviin otteisiin huumerikollisia vastaan. –Säännöt ovat muuttuneet: jos myyt huumeita, sinut saadaan kiinni. Jos sinut saadaan kiinni, joudut oikeuteen. Ja kun sinut on tuomittu, joudut vankilaan.*¹³⁷

¹³⁴ ”Bushin huumeohjelma sai moitteita”, *Helsingin Sanomat*, 7.9.1989.

¹³⁵ ”Bushin huumeohjelma sai moitteita”, *Helsingin Sanomat*, 7.9.1989.

¹³⁶ ”Bush julisti huumesodan”, *Aamulehti*, 7.9.1989.

¹³⁷ ”Bush julisti huumesodan”, *Aamulehti*, 7.9.1989.

Kansan Uutisten vastaavassa uutisessa kerrottiin myös samat perustiedot ohjelman taloudellisesta puolesta. Kansan Uutisten jutussa keskityttiin enemmän mitä konkreettisia toimia Yhdysvalloissa tämä Bushin ohjelma tuo tullessaan. Vankiloita aiottiin rakentaa lisää, poliiseja palkata lisää sekä oikeuslaitosten toimintaa tehostaa. Erityisen kiinnostavaa Kansan Uutisten artikkelissa oli, kun lehti kertoi mitä seuraamuksia Bushin suunnitelman mukaan tulisi tapahtumaan pienen luokan huumerikollisille. Armeijan kurin omaaville leireille aiottiin sulkea lievistä huumerikkomuksista syytettyjä huumerikollisia. Myös kotiarestiin asettaminen oli vaihtoehto heille. Ajokortin menettäminen tai auton takavarikointi oli mahdollisuus huumerikkomuksia tehneelle, samoin kuin häätö kunnallisesta asunnosta.¹³⁸

Ilta-Sanomien pääkirjoitussivulla käsiteltiin Bushin huumeohjelmaa siitä saatujen ennakkotietojen perusteella 4. päivä syyskuuta. Perulle, Kolumbialle sekä Bolivialle suunnatun 300 miljoonan dollarin apupaketin sisällön todettiin olevan lähes yksistään sotilaalliseen ratkaisuun keskittyvä. Ongelman taustasyihin, kuten maiden asukkaiden köyhyyteen sekä viljelijöiden kokapensaasta saatuihin suuriin tuloihin Bushin ohjelma ei sen sijaan puutu, lehti kirjoitti.¹³⁹ Aamulehden vastaavassa kirjoituksessa seitsemäntenä päivänä syyskuuta keuhuttiin presidentti Bushin huumeohjelmaa kunnianhimoiseksi ja aikaisempia ohjelmia perusteellisemmaksi. Ongelmaksi kuitenkin kirjoituksen mukaan muodostui kokaiinia tuottavien maiden haavoittuvaisuus. Kolumbian analysoitiin olevan liian heikko käymään huumesotaa ilman jatkuvaa ulkopuolista rahoitusta.¹⁴⁰ Molempien lehtien pääkirjoitussivujen artikkeleiden sävy olikin, että huolimatta tähän ohjelmaan laitetuista miljardeista, voitto huumeista oli presidentti Bushille vielä kaukana.

Syyskuun loppupuolella Ilta-Sanomien julkaisi tuoreen kolumnistinsa amerikkalaisen ihmisoikeustaistelija Jesse Jacksonin kolumnin presidentti Bushin huumeohjelmasta. Jackson esittää kolumnissaan kritiikkiä huumeohjelmaa kohtaan monesta syystä. Se esimerkiksi keskittyy hänen mielestään liikaa Kolumbiaan kuin Yhdysvaltojen huumeurhien keskukseen Washingtoniin. Myös hoito-ohjelmiin budjetoitua 685 miljoonaa dollaria Jackson pitää aivan liian pienenä summana. Lopuksi Jackson argumentoi, ettei ohjelmassa taistella huumeekriisin perussyitä vastaan, joita ovat aineellinen ja henkinen köyhyys Yhdysvalloissa. Kolumnissa nostettiin esille eri taustoista tulevien ihmisten vaihtelevia syitä olla tekemisessä huumeiden kanssa. Työttömät ja epätoivoiset tarttuvat

¹³⁸ "Bushilta huumeohjelma", *Kansan Uutiset*, 7.9.1989.

¹³⁹ "Bush huumesodassa", *Ilta-Sanomien*, 4.9.1989.

¹⁴⁰ "Kaukana – ja lähellä", *Aamulehti*, 7.9.1989.

huumekaupan avulla saavuttavaan rahaan sekä harhaan turvallisuudesta. Huumeet toimivat pakotienä ja puudutuksena osattomille sekä vieraantuneille ihmisille. Menestyville liikemiehille taas huumeet tarjoavat kaikkivoipaisuuden koukuttavan tunteen.¹⁴¹ Jacksonin kolumni olikin harvoja uutisia, joissa pohdittiin ihmisten syytä käyttää huumeaineita. Tuotantopuoleen kyllä kohdistetaan paljon huomiota, mutta kysyntäpuoli jäi paljon vähemmälle huomiota myös Bushin huumeohjelmaa käsittelevissä artikkeleissa.

Tutkimuskirjallisuudessa Bushin ohjelmaan otettiin selkeästi kantaa eri kirjailijoiden toimesta. Tarja Kannisto kirjoittaa Elämäntapaliiton julkaisemassa *Huumeet ja maailma: kansainvälisyyskasvatuksen opas* (2009) teoksessa, että pelkkä voimankäytön lisääminen ei riitä ratkaisuksi kokaiinin tuotannon vähentämiseksi Etelä-Amerikassa. Esimeriksi poliisit ovat usein korruption myötä osana huumekauppaa. Pidemmällä aikavälillä kestävä ratkaisu olisi ratkaista maiden sotilaalliset konfliktit, sekä valtiontalouden uudelleenorganisointi köyhyyden taltuttamiseksi.¹⁴²

Samalla kannalla on Adam Isacson artikkelissaan *The U.S. Military in the War on Drugs* kokoelmateoksessa *Drugs and democracy in Latin America. The Impact of U.S. policy* (2004). Isacson argumentoi, että Yhdysvalloissa huumeiden tuotantoon puuttuminen Latinalaisessa Amerikassa käyttämällä armeijaa mielletään tehokkaaksi, nopeaksi sekä helpoksi keinoksi. Nopealla aikavälillä tämä pitääkin paikkaansa, mutta ongelma muodostuu pitkällä aikavälillä. Mikäli huumekasvien viljelyn juurisyihin ei puutua, niin sotilaiden vetäytyttyä palaavat asiat nopeasti entiselleen, ja tarve uudelle sotilaalliselle operaatiolle kasvaa. Pysyvä ratkaisu huumeiden tuotantoon estämiselle löytyykin vaikeimmista keinoista, nimittäin sosiaalisten, taloudellisten sekä institutionaalisten epäkohtien selvittämisestä.¹⁴³ Pelkkä sotilaallinen voima ei siis tutkimuskirjallisuudessa nähdä lopullisena ratkaisuna huumeidentuotantoon.

Samassa vuoden 2004 kokoelmateoksessa omassa artikkelissaan *U.S. Police Assistance and Drug Control Policies* Rachel Neild pohtii syytä sotilaallisen ratkaisun hakemisen suosioon Yhdysvaltojen politiikassa. Tekstissä yhdeksi syyksi arvioidaan nopean tähtäimen voittojen houkuttelevuus päättäjille. Sotilaallista voimaa käyttämällä politiikolla on käytettyyn rahaan nähden äänestäjille

¹⁴¹ "Bushin huumeohjelma ontuu", *Ilta-Sanomat*, 22.9.1989.

¹⁴² Kannisto 2009, 26.

¹⁴³ Isacson 2004, 56.

konkreettisia näyttöjä takavarikoiden ja pidätysten muodossa. Suunnitelmat, joissa puututaan pitkällä tähtäimellä esimerkiksi köyhyyteen, eivät tuota samanlaisia selviä tuloksia.¹⁴⁴ Kokoelmateoksen yhteenvedossa Coletta A Youngers tiivistää pitkän aikavälin suunnitelmien käyttämisen ongelman päättäjien näkökulmasta Washingtonissa. Vaalit pitää voittaa nopean aikavälin toiminnalla, niin sotilaiden käyttämiseen vetoaminen vaalityössä on ylivoimainen ratkaisu, verrattuna vaikka useita vuosia kestävään taloudelliseen epätasa-arvoon keskittyvään ohjelmaan.¹⁴⁵ Washingtonista katsottuna armeijan sisältävä ratkaisu nopealla aikataululla torjumaan huumekasvien viljely onkin kaikista houkuttelevin vaihtoehto.

2.6. Kokanviljelijöiden asema

Kokaiinin matka Kolumbian viidakoista Yhdysvaltoihin ja aina Eurooppaan saakka pitää sisällään monia eri vaiheita. Valmis kokaiini täytyy saada valmistettua salaisissa laboratorioissa, salakuljetettua useiden maiden rajojen yli ja vielä myytyä kuluttajille. Viranomaiset luonnollisesti pyrkivät omalta osaltaan murskaamaan tämän toiminnan ja etsimään huumekartellien pitkistä tuotantoketjuista heikkoja osia. Yksi tämän ketjun osista löytyy heti kokaiinin tuotannon alkupäästä, nimittäin kokapensaan viljelijöistä. Kokanviljelijöiden asema ei noussut lehtien uutisoinneissa yhtä suureen rooliin, kuin vaikka kartellien tuhoisat pommi-iskut tai viranomaisten suorittamat pidätykset. Kuitenkin viljelijöiden asema on elintärkeä kokaiinin tuotantoketjussa, ilman kokalehtiä ei kokaiinia pystytä valmistamaan. Viljelijöiden painoarvosta kertoo sekin, että Perun sisäministeri sekä Bolivian presidentti ottivat kantaa kokanviljelijöiden asemaan. Lisäksi tutkimuskirjallisuudessa kokanviljelijöiden asema nostettiin suuresti esille, kun niissä käsiteltiin kansainvälistä huumekauppaa. Tässä luvussa käsitelenkin, kuinka kokapensaan viljelijöistä uutisoitiin sekä mitä mieltä tutkimuskirjallisuudessa asiasta oltiin.

Helsingin Sanomat tarjosi lukuja, kuinka paljon kokapensaan viljely työllistää maanviljelijöitä Etelä-Amerikassa. Kokapensasta kasvatetaan vaan kolmessa maassa maailmassa, Kolumbiassa, Perussa sekä Boliviassa. Helsingin Sanomien elokuisessa uutisessa raportoitiinkin Medellin kartellin käyttävän jokaisen kolmen maan kokanviljelijöiden satoja kokaiinin valmistuksessa. Huumekartellia

¹⁴⁴ Neild 2004, 92.

¹⁴⁵ Youngers 2004, 341.

kuvailtiin suuryrityksenä: ”Medellinin kartelli työllistää suoraan ainakin 600 000 ihmistä. 450 000 viljelijää kasvattaa kokapensaita, 150 000 valmistaa lehdistä tahnaa, 15 000 kuljettaa puolivalmistetta, 2500 jalostaa sen pulveriksi ja 1000 huolehtii vientikaupasta.”¹⁴⁶

Perun sisäministeri Augustin Mantillan kommenteista uutisoi *Kansan Uutiset* elokuun lopussa. Mantillan kerrottiin pyytäneen Yhdysvalloilta lisää rahaa Perun taisteluun maan sisäistä huumekauppaa vastaan. *Kansan Uutisissa* Perun toimet kokanviljelyn vähentämiseksi todettiin epäonnistuneen. Alan asiantuntijoiden mukaan kokapensasta kasvatettiin maassa noin 250 000 hehtaarin alueella. Kiintoisaa olikin sisäministerin kommentti asiaan liittyen. ”On mieletöntä kieltää viljelijöitä kasvattamasta kokapensasta, jos heille ei anneta vaihtoehtoja – hedelmiä tai vihanneksia – joista he saisivat elantonsa”, sisäministeri Mantilla kommentoi paikallisille lehdistölle.¹⁴⁷ Perun sisäministerin mukaan pelkkä aseellisen voiman käyttö huumekasvien tuottajia vastaan ei voi tuoda lopullista ratkaisua huumetuotantoon. Valtion täytyisi olla tukemassa viljelijöitä siirtymisessä laillisiin viljelykasveihin, jotta kestävä ratkaisu saavutettaisiin.

Myös Boliviassa uutisoitiin maan johdon keskittyvän viljelijöiden asemaan. Helsingin Sanomien jutussa elokuussa kerrottiin Bolivian presidentin Jaime Paz Zamoran kanta tähän asiaan. Zamoran mielestä ”sota huumeita vastaan voidaan voittaa vain, jos huumekasvien viljelyllä eläville maanviljelijöille löydetään vaihtoehtoisia ansaintamahdollisuuksia”. Presidentti Zamora vaatii myös muilta mailta tukea näiden vaihtoehtojen tukemiseen.¹⁴⁸ Bolivian presidentti oli pitkälti samaa mieltä kuin Perun sisäministeri. Kokanviljelijät tulee saada ohjattua uusien viljelyskasvien luokse, mutta tähän maa tarvitsee taloudellista tukea ulkomailta. Tätä tukea presidentti Zamora todennäköisesti suunnitteli saavansa lähinnä Yhdysvalloilta, jolla kokaiinin suurimpana kuluttajamaana olisi motivaatiota auttaa bolivialaisia kokanviljelijöitä.

Ilta-Sanomat keskittyi syyskuun 28. päivä usean uutisen voimin läpikäymään Kolumbian huumesotaa. Yhtenä uutisena oli Bolivian suurimman ammattiliiton COB:n julkilausuma kokapensaan viljelyn kieltämistä vastaan. Julkilausumassaan COB kertoi olevansa laitonta huumekauppaa vastaan, mutta samalla liitto vastusti maansa hallituksen aikeita viedä talonpoikien ikiaikaisen elinkeinon. COB mukaan suunnitelma kokanviljelystä vastaan on ”hyökkäys Bolivian

¹⁴⁶ ”Kolumbia pidätti 3800 huumetikollista”, *Helsingin Sanomat*, 21.8.1989.

¹⁴⁷ ”Peru vaatii lisää dollareita”, *Kansan Uutiset*, 31.8.1989.

¹⁴⁸ ”Kolumbian huumesodassa 10 000 pidätystä”, *Helsingin Sanomat*, 22.8.1989.

kansan etuja vastaan.”¹⁴⁹ Bolivian suurimman ammattiliiton voimakas kannanotto kokapensaan viljelyn puolesta kertoo asian tärkeydestä. Se kertoo myös, kuinka tavallinen asia kokanviljely Boliviassa on, kun järjestäytynyt ammattiyhdistysliike voi ajaa viljelijöiden asiaa.

Perun ja Bolivian tilanteesta kokapensaiden tuhoamisen suhteen kirjottaa Rachel Neild artikkelissaan Yhdysvaltojen politiikasta Etelä-Amerikassa. Neild kertoo Yhdysvaltojen huumeiden vastaisessa politiikassa pääpainon olevan kokapensaiden tuhoamisessa. Perussa ja Boliviassa tämä politiikka on kuitenkin erityisen ongelmallista, koska alueella on paljon alkuperäisväestöä, joilla on vuosituhansien perinteet kokan kasvatuksessa ja käytössä. Pelkkä kokan kieltäminen ilman korjaavaa vaihtoehtoa sen tilalle aiheuttaakin vastareaktion viljelijöiden keskuudessa. Viranomaisia vastustetaan ja pidetään suorastaan vihollisena, kun suuri osa väestöstä ei kannatta kokapensaiden hävittämistä. Kokan kasvatuksesta riippuvaisten viljelijöiden jatkaessa laitonta toimintaansa ryhtyvät he helposti yhteistyöhön järjestäytyneen rikollisuuden kanssa. Varmistaakseen laittomien markkinoiden jatkumisen myös viranomaisten lahjominen muuttuu yleisemmäksi, koska ilman järjestysvallan myötämielistä suhtautumista ei laajalle toiminnalle ole edellytyksiä.¹⁵⁰ Vuoden 1989 uutiset Perun ja Bolivian johtohahmojen huolesta viljelijöiden toimeentulon suhteen kokapensaiden kieltämisen takia kertoo ainakin siitä, että maiden korkeimmalla tasolla tiedostettiin kiellon mahdollisia haitallisia seurauksia.

Kokapensaan viljelijöiden asema pääsi myös Iltalehden sekä Helsingin Sanomien pääkirjoitusten aiheeksi. Syyskuun alussa Kolumbian huumesotaa käsittelevässä Iltalehden pääkirjoituksessa todettiin kokapensaan viljelyn olevan kolumbialaisille maanviljelijöille houkutteleva vaihtoehto. Syy tähän houkuttelevuuteen löytyi yksinkertaisesti rahasta. Kolumbian keskiansioon verrattuna hehtaarin kokoisella kokanviljelyksellä tienaisi kymmenkertaiset tulot.¹⁵¹ Syyskuun ensimmäisen päivänä Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa pohdittiin Iltalehteä laajemmin perimmäisiä syitä, miksi viljelijät Etelä-Amerikassa olivat siirtyneet huumekasvien viljelyyn. Pääkirjoituksessa nostettiin esille teollisuusmaiden toimet oman maataloutensa suojelemiseksi sekä ylisuuri tuotanto. Nämä seikat lopulta hinnoittelivat Etelä-Amerikan maanviljelijät ulos elintarviketuotannosta. Viljelijöiden täytyi etsiä uusia tulonlähteitä ja huumekasvit olivat yksi vastaus tähän ongelmaan. Helsingin Sanomat kehottikin keskittymään Etelä-Amerikan viljelijöiden asemaan yhtenä keinona

¹⁴⁹ ”Kokapensaan viljelystä ei voida luopua”, *Iltta-Sanomat*, 28.9.1989.

¹⁵⁰ Neild 2004, 76, 88.

¹⁵¹ ”Kolumbian kokaiinikierre”, *Iltalehti*, 4.9.1989.

huumerikollisuuden taltuttamiseksi aseellisen taistelun rinnalla.¹⁵² Pääkirjoitusten mukaan huumeongelman ratkaisua oli haettava useasta eri lähestymiskohdasta samanaikaisesti.

Helsingin Sanomat jatkoi syyskuun ensimmäisenä päivänä Kolumbian huumesodan taustojen käsittelyä ulkomaan uutisissa. ”Kooka-pensaan viljely ja lehtien keruu on toimeentulon alarajoilla eläville maanviljelijöille elinehto”, lehden uutisessa kirjoitettiin. Kartellien väkivaltaista tukahduttamista sekä viljelmien polttamista kuvailtiin ainoastaan pakkohoitona niille oireille, joita epätasa-arvoinen sekä köyhä yhteiskunta synnyttää. Yhdysvaltojen rooli nostettiin myös esille Helsingin Sanomien artikkelissa. Ensiksi mainittiin Yhdysvaltojen olevan kokaiinin kysynnän kärkimaa. Ilman kysyntää ei tarjontakaan olisi niin paljoa. Toiseksi Yhdysvaltojen taloudellisen tuen antamisen Kolumbialle taisteluun huumeita vastaan kerrottiin olevan liian vähän ja myöhään. Artikkelissa todettiin, että samanaikaisesti tuen myöntämisen kanssa Yhdysvallat kuitenkin pitää Kolumbiaa heikossa asemassa maailmankaupassa ja omalta osaltaan mahdollistaa massiivisilla resursseillaan epätasapainossa olevaa yhteiskuntaa, jonka seurauksena huumekauppaa ilmenee.¹⁵³

Tutkimuskirjallisuuden saralla Katri Suhonen kirjoittaa *Huumeet ja maailma YK:n kehitystavoitteet ja huumeetalouden torjuminen* (2004) miksi huumekasveja viljellään. Suhosen mukaan näin tapahtuu usein kehittyvissä maissa, koska esimerkiksi kokapensaan viljelyllä saa paljon suuremmat tulot verrattuna laillisiin viljelyksiin kuten kahviin. Monilla maanviljelijöillä laillisista kasveista saatavat tulot eivät yksinkertaisesti riitä perheen elätykseen. Huumekasvien etuna on myös niiden kestävyys, ne selviävät karuillakin Andien vuoristoseuduilla, joissa muut kasvit eivät kukoistaisi. Kysynnän merkityksen Suhonen mainitsee myös merkittävän tekijänä. Tarjontaa ilmenee niin kauan, kuin tavaramalle kysyntää riittää.¹⁵⁴

Tarja Kannisto käsittelee myös kokapensaan kasvattamisen Andien alueella. Yhdeksi syyksi hän esittää huonoja liikenneyhteyksiä. Vuoristojen syrjäseuduilta on vaikeaa viedä laillisista viljelyskasveista kerättyä satoa kaupunkien toreille myytäväksi. Matka lähimpään kaupunkiin voi kestää useita päiviä. Kartellit sen sijaan tulevat hakemaan kokapensaiden sadot suoraan pelloilta, niin tämä on viljelijälle suuri etu. Kanniston mukaan länsimaiden maatalouspolitiikka myös ajaa Andien alueella maanviljelijöitä kokan luokse. Länsimaiden tukiessa maatalouttaan miljardeilla, ne

¹⁵² ”Raha on Kolumbian huumesodan syytä”, *Helsingin Sanomat*, 1.9.1989.

¹⁵³ ”Huumeparonit hyötyvät Kolumbian kurista oloista”, *Helsingin Sanomat*, 1,9,1989.

¹⁵⁴ Suhonen 2004, 15.

vievät ylimääräistä tuotantoaan kehittyviin maihin. Vientitukien avulla nämä tuotteet ovat paikallisia elintarvikkeita edullisemmat ja aiheuttavat taloudellisia ongelmia alueen viljelijöille. Perinteisen maanviljelyn muuttuessa kannattamattomaksi, kasvaa houkutus kokanviljelyyn.¹⁵⁵ Mielenkiintoista on, että jo vuoden 1989 Kolumbian huumesodan lehtien uutisoinnissa tiedostettiin viljelijöiden asema pitkälti samoin, kuin myöhemmin tutkimuskirjallisuudessa samasta aiheesta 2000-luvulla.

Toisenlaisen lähestymistavan huumeekysymykseen tarjoa Tom Wainwright kirjassaan *Huumeparonin käsikirja – näin huumebisnes toimii* (2017) Wainwright lähestyy huumekauppaa kuin se olisi mitä tahansa muutakin tavallista liiketoimintaa, ja koittaa tämän lähestymistavan avulla selvittää kuinka huumekartellit menestyvät alallaan. Yksi hänen johtopäätöksistään koski strategiaa keskittyä tuhoamaan kokanviljelijöiden satoja keinona vaikeuttaa huumekauppioiden toimintaa. Suunnitelman mukaan satojen tuhoaminen nostaa huumeiden hintaa ja tämä aiheuttaa huumeiden käytön vähentymisen. Wainwrightin mukaan kyseinen suunnitelma ei kuitenkaan toimi toivotulla tavalla. Esimerkiksi Kolumbiassa on satoja tuhottu runsaasti jo 1980-luvulta lähtien, mutta kokaiinin hinta on silti pysynyt varsin vakaana. Syynä tähän on kartellien dominoiva asema viljelijöihin nähden. Vaikka peltoja tuhottaisiin, niin kartellit maksavat viljelijöille heidän sadoistaan saman hinnan kuin aina aikaisemminkin. Yhden kartellin toimiessa aina tietyllä alueella, niin viljelijöillä ei ole muuta vaihtoehtoa, kuin myydä tuotteensa kartellin ilmoittamaan hintaan. Kartellit ovat siis suojanneet oman asemansa ja haitat kokapensaiden tuhoamisesta lankeavat lopulta viljelijöille.¹⁵⁶

Kokanviljelijöihin keskittymisen strategiassa on vielä toinen heikkous. Kun yhdessä kokaa tuottavassa maassa aloitetaan aktiiviset toimet viljelyä vastaan, niin kasvatusta yksinkertaisesti siirrytään maiden rajojen yli toiseen maahan. Wainwright kirjoittaa, että 1990-luvulla näin kävi Perussa, kun viranomaisten toimet ajoivat viljelyn siirtymään Kolumbiaan. Ja kun Kolumbiassa vuorostaan tiukennettiin toimia, niin liikehdintä jatkui takaisin Perun suuntaan. Tämän toiminnan mahdollistaa maiden yhteistyön puute. Toimintaa kutustaan ilmapallovaikutukseksi, kun palloa puristaa yhdestä kohtaa niin ilma vaan pullistuu toisaalla. Latinalaisessa Amerikassa ilmiöllä on myös oma termi, nimittäin torakkavaikutus. ”Torakat (eli huumekauppiat) voi ajaa pois yhdestä huoneesta, mutta ne asettuvat tuota pikaa johonkin toiseen talon huoneesta”, Wainwright toteaa.¹⁵⁷

¹⁵⁵ Kannisto 2009, 23, 77.

¹⁵⁶ Wainwright 2017, 23–26.

¹⁵⁷ Wainwright 2017, 14–15, 22.

2.7. Tapaus Panama

Kolumbian huumesodasta uutisoitaessa monesti mainittiin, ettei huumeiden vastainen taistelu rajoitu vain Kolumbian rajojen sisälle. Myös muut Latinalaisen Amerikan maat olivat ottamassa kovia keinoja käyttöön sekä tukivat tiiviisti Kolumbiaa sen omissa pyrkimyksissä. Esimerkiksi lokakuun 14. päivänä Kansan Uutisten artikkelissa raportoitiin seitsemän Etelä-Amerikkalaisen maan presidentin huippukokouksesta. Perussa kokoustaneet päättäjät sopivat tiivistävänsä yhteistyötä taistelussa huumeita vastaan.¹⁵⁸ Kuitenkin yksi poikkeus löytyi tästä muuten niin yksimielisestä ja päättäväisestä joukosta. Kolumbian naapurivaltioista ainoastaan Panama ei aloittanut omia toimiaan osana yhteistä taistelua huumeiden leviämistä vastaan. Aamulehden elokuun uutisessa kerrottiin Yhdysvaltojen jopa syyttäneen Panaman tosiallisen johtajan kenraali Manuel Antonio Noriegan osallistuneen kansainväliseen huumekauppaan.¹⁵⁹ Panama muodosti selkeästi poikkeuksen Latinalaisessa Amerikassa suhteutumisessa Kolumbian huumesotaan. Myös syytökset kenraali Noriegan huumekeytköksistä saivat minut valitsemaan uutisoinnin Panamasta osoittamaan Kolumbian huumeiden vastaisen sodan monia erilaisia rintamalinjoja.

Panama nousee esille uutisoinnissa tutkimuksen aikana erityisesti kahtena ajankohtana. Ensimmäisen kerran Panama saa paljon huomiota osakseen, kun Yhdysvaltojen uutisoidaan katkaisseensa diplomaattisuhteet Panamaan syyskuun toisena päivänä. Kansan Uutisten artikkelissa maiden diplomaattisuhteiden katkeamisen syyksi taustoitetaan muutama tekijä. Ensinnäkin Yhdysvallat syytti kenraali Noriegan osallistuvan huumekauppaan. Toinen syy on Panamassa toukokuussa 1989 pidetyt parlamenttivaalit. Oppositio julistautui vaalien voittajaksi, mutta Noriega mitätöi vaalituloksen ja asetti itselleen uskollisen hallituksen. Tätä Noriegan asettamaa hallitusta Yhdysvallat ei aikonut hyväksyä.¹⁶⁰

Helsingin Sanomissa samasta aiheesta otsikoitiin kiinnostavasti *USA kahden rintaman huumesodassa*. Jutussa raportoitiin amerikkalaisten sotilasiantuntijoiden saapuneen Kolumbiaan auttamaan maan hallintoa ja Panamassa otettiin käyttöön diplomatian keinot. Presidentti Bushin kerrottiin linjanneen ”meidän lähettiläämme ei palaa asemapaikalleen, emmekä pidä mitään diplomaattisia yhteyksiä Noriegan hallitukseen”. Asiantuntijat arvioivat myös mahdollisia uusia

¹⁵⁸ Presidentit tuomitsivat Noriegan”, *Kansan Uutiset*, 14.10.1989.

¹⁵⁹ ”Kolumbia kiristi valvontaa rajoilla”, *Aamulehti*, 24.8.1989.

¹⁶⁰ ”USA katkaisi suhteet Panamaan”, *Kansan Uutiset*, 2.9.1989.

pakotteita Panamaa vastaan Yhdysvaltojen toimesta. Potentiaalisina keinoina mainittiin Panaman julistamista täydelliseen kauppasaartoon sekä Panaman lipun alla purjehtivien alusten sulkemisen Yhdysvaltojen satamista.¹⁶¹ Aamulehdessä uutisoitiin Euroopan yhteisön vaativan Panamaan uusia vapaita vaaleja. ”Panamassa valtaa pitävä hallitus on lainvastainen”, EY:n lausunnossa todettiin. Lausunnon perusteella Euroopan yhteisön arvioitiin seuraavan Yhdysvaltojen esimerkkiä Panamaan suhtautumisessa.¹⁶² Presidentti Bushin linjaus kenraali Noriegan uuteen hallintoon saavutti välittömästi globaalia kannatusta Yhdysvaltojen liittolaisten keskuudessa.

Syyskuussa Ilta-Sanomien uutisessa kerrottiin uutta tietoa Panaman johtajan Noriegan varallisuudesta ja syistä miksi Yhdysvallat ei halua Noriegan hallinnon kanssa tehdä yhteistyötä. Yhdysvaltain apulaisulkoministeri Lawrence Eagleburger esitti Yhdysvaltain virallisen arvion Noriegan rikkauksista. ”Panaman tosiasiallinen hallitsija on huumekaupoillaan ja muulla rikollisella toiminnallaan kerännyt omaisuuden, jonka arvo hänen mukaansa liikkuu 200:n ja 300 miljoonan dollarin välissä”, Ilta-Sanomat kirjoitti apulaisulkoministerin lausuneen. Eagleburgerin mukaan Noriegan omaisuus sisältää muun muassa maatilaa ja talon Ranskassa, luksushuoneistoja Dominikaanisessa tasavallassa, suihkulentokoneita, huvijahteja sekä kartanon Panaman pääkaupungissa. Noriegan omaisuuden luetteloinnin jälkeen raportointiin kenraalin olevan asetettu syytteeseen huumeiden salakuljetuksesta Yhdysvalloissa.¹⁶³

Seuraavan kerran Panama nousi esille lokakuun alussa, kun maassa tapahtui vallankaappausyritys. Kaappausyritys alkoi, kun Noriegalle uskolliset joukot olivat harjoituksessa pääkaupungin ulkopuolella. Kapinan johdossa oli armeijan keskitason upseereita, jotka valtasivat Panaman armeijan päämajan sekä samalla vangitsivat kenraali Noriegan. Kenraalille uskolliset joukot kävivät kuitenkin myöhemmin vastaiskuun kapinallisia vastaan. Yhdysvalloissa viralliset tahot kuten puolustusvoimat sekä ulkoministeriö tiedottivat, ettei Yhdysvallat ollut sekaantunut vallankaappausyritykseen millään tavalla.¹⁶⁴

Panaman kaappausyrityksen uutisoinnissa Helsingin Sanomien osalta kiinnostavaa oli, kun se analysoi Noriegan ja Yhdysvaltojen suhdetta ennen kaappausyritystä. Huumekauppa nimetään kenraalin ja Yhdysvaltojen huonojen suhteiden perimmäiseksi syyksi, kun Noriega syytettiin

¹⁶¹ ”USA kahden rintaman huumesodassa”, *Helsingin Sanomat*, 2.9.1989.

¹⁶² ”EY pitää laittomana”, *Aamulehti*, 3.9.1989.

¹⁶³ ”300 miljoonan dollari mies”, *Ilta-Sanomat*, 2.9.1989.

¹⁶⁴ ”Panaman upseerit yrittivät kaappausta”, *Aamulehti*, 4.10.1989.

avustaneen Kolumbian kartelleja. Huomionarvoista oli, että ennen syytteitä huumekaupasta Noriega toimi Yhdysvaltojen keskustiedustelupalvelu CIA:n tietolähteenä, eli hän oli Yhdysvaltojen liittolainen. Helsingin Sanomissa vihjattiin, että Noriegan kytkökset huumekauppaan olivat jo tuolla liittolaiskaudella Yhdysvaltojen tiedossa, eivätkä ne tuolloin estäneet yhteistyötä. Kuitenkin lopulta Noriegan epäluottavuuden spekulointiin käyneen taakaksi Washingtonille ja suhteet häneen katkaistiin julkaisemalla yksityiskohtia kenraalin huumeystehtävistä vuodesta 1986 lähtien.¹⁶⁵

Helsingin Sanomat ei pystynyt sanomaan tarkasti, mikä lopulta katkaisi Noriegan ja Yhdysvaltojen liittolaisuuden. Kirjassaan *Latinalaisen Amerikan Historia* (2001) Pekka Valtonen analysoi Panaman ja Yhdysvaltojen suhdetta. Noriega hyväksyttiin liittolaiseksi, koska maassa sijaittivat Yhdysvaltojen Keski-Amerikan toimintojen päämaja, eteläisen laivaston päämaja sekä huumevirasto DEA:n keskus. Noriega jopa tuki huumevirastoa, vaikka hänen itsensä epäiltiin olevan sekaantunut huumekauppaan. Välien viilentymisen syyksi Valtonen esittää kenraalin liian kovakouraisista otetta oppositiota kohtaan. Tämä herätti median sekä kongressin huomion Yhdysvalloissa. Tämän lisäksi Noriegan haluttomuus edistää Yhdysvaltojen linjaa Keski-Amerikassa sai aikaan törmäyskurssin kenraalin ja Washingtonin välillä. Lopullisesti välirikko syntyi Noriegan parannettua maansa suhteita Kuubaan ja Nicaraguaan, asetti Yhdysvallat Panamalle talouspakotteita.¹⁶⁶

Panaman vallankaappausyritys jäi lopulta yritykseksi, kun Noriegalle uskolliset joukot valloittivat päämajansa takaisin kapinallisilta vastahyökkäyksessä. Lehdissä analyysin kohteeksi nousi Yhdysvaltojen toiminta kaappausyrityksen aikana. Esimerkiksi Iltalehti kirjoitti presidentti Bushin kohdanneen arvostelua, kun hän ei määrännyt Panamassa olleita amerikkalaisjoukkoja auttamaan kapinallisia. ”Tosiasia on, että Yhdysvallat pystyi syrjäyttämään huumesotkuista syyttämänsä parissa tunnissa, muttei uskalla sitä tehdä koska Washingtonin suosio Väli-Amerikassa on jo nyt pohjalukemissa”, linjattiin Iltalehden artikkelissa.¹⁶⁷

Seitsemäs lokakuuta Helsingin Sanomissa Yhdysvaltojen rooli Panaman vallankaappausyrityksessä oli myös esillä. Yhdysvaltojen kannalta koko kapinan kiistanalaisin hetki koettiin, kun kapinalliset upseerit saivat vangittua kenraali Noriegan. Bushin hallinnon arvostelijoiden mukaan kapinalliset tarjosivat Noriegan luovutettavaksi amerikkalaisjoukoille, mutta Yhdysvallat ei tähän ryhtynyt. Yhdysvaltojen viranomaisten virallisen version mukaan taas amerikkalaiset itse olivat aktiivisia

¹⁶⁵ ”USA:n kahden vuoden piina päättyi” *Helsingin Sanomat*, 4.10.1989.

¹⁶⁶ Valtonen 2001, 244.

¹⁶⁷ ”Diktatuuri on voittanut Panamassa”, *Iltalehti*, 4.10.1989.

saadakse Noriegan haltuunsa. Kapinalliset eivät kuitenkaan halunneet luovuttaa kenraalia, vaan aikoivat sallia tämän eläköitymisen Panamassa. Helsingin Sanomien uutisessa kuitenkin kerrottiin, että amerikkalaisvirkamiesten mukaan kaappausyrityksen aikana yhdysvaltalaisen toiminta olisi voinut olla tehokkaampakin.¹⁶⁸

Ilta-Sanomien kolumnisti Jesse Jackson otti myös kantaa Yhdysvaltojen rooliin Panaman vallankaappausyrityksessä 17. lokakuuta. Kolumnissaan Jackson kirjoittaa, että Yhdysvaltojen olisi pitänyt tukea kapinallisia, kun Washington oli tälle yritykselle hyväksyntänsä osoittanut. Noriegan kaatamisen motiivit myös ihmetyttivät Jacksonia. Kenraali oli toki syyllistynyt vakaviin rikoksiin, mutta niin on moni muukin Yhdysvaltojen liittolainen, kuten Chilen sotilasdiktattori Augusto Pinochet. Jackson kannatti tekstissään Yhdysvaltojen sitoutumista kansainvälisiin järjestöihin, kuten Yhdistyneisiin kansakuntiin sekä Amerikan maiden järjestöön, jotta Panaman tilanne voitaisiin ratkaista rauhanomaisin keinoin.¹⁶⁹

Panaman tapaus sai suuren mediahuomion suurelta osin siksi, että kyseessä oli selkeä poikkeus Latalaisessa Amerikassa. Maa sai osakseen myös erikoiskohtelua Yhdysvaltojen toimesta. Washingtonin antaessa sotilaallista tukea kokaiinia tuottavien maiden hallituksille, Panamaa vastaan oli asetettu talouspakotteita. Kenraali Noriegan asettama hallitus oli Yhdysvalloille liikaa, mutta kenraali Pinochetin hallinto kyllä kelpasi presidentti Bushille. Yhdysvaltojen entisen liittolaisen kenraali Noriegan johtamasta Panamasta muodostuikin yksi Kolumbian huumesodan kiinnostavimmista rintamalinjoista. Noriega toimi pitkään Kolumbian kartellien liittolaisena ja uhmakkaana Yhdysvaltojen haastajana. Kenraali Noriegan valtakausi päättyi lopulta Yhdysvaltojen tekemään täyteen Panaman invasioon joulukuussa 1989. Panaman armeijan vastarinta romahti nopeasti ylivoimaista vihollista vastaan. Noriegan vangitseminen tapahtui tammikuussa 1990, minkä jälkeen hänet kuljetettiin Yhdysvaltoihin vastaamaan syytteisiin osallisuudesta kansainväliseen huumekauppaan.¹⁷⁰ Kenraali Noriegan syrjäyttäminen päätti Panaman rintamalinjan Kolumbian huumesodassa Kolumbian hallituksen voittoon.

¹⁶⁸ "USA pohtii Panama-menettelyään" *Helsingin Sanomat*, 7.10.1989.

¹⁶⁹ "Panaman kaappausyritys tuomittu epäonnistumaan", *Ilta-Sanomat*, 17.10.1989.

¹⁷⁰ Valtonen 2001, 245.

3. Meksikon huumesota 2006–2007 sekä muut lehtien uutisoinnit

3.1. Meksikon kartellien kehitys vuoteen 2006 saakka

Kolumbian huumesota ei vuonna 1989 ollut vielä lähelläkään päätöstään, vaikka oma seurantani sen uutisoinnista loppuikin. Kolumbian huumesodan seuraukset ovat myös suoraan näkyvissä vuonna 2006 alkavassa Meksikon huumeiden vastaisessa sodassa. Taistelut Kolumbian keskusvallan sekä kartellien välillä jatkuivat vielä vuosia ja sisälsivät monia uskomattomia käännteitä. Yksi kaikista uskomattomin tapahtuma oli Medellin kartellin johtajan Pablo Escobarin sopimus viranomaisten kanssa vuonna 1991. Escobar solmi sopimuksen maan hallituksen kanssa väkivallan loppumisesta, antautumisestaan sekä vankilaan menosta. Escobar ei kuitenkaan mennyt mihinkään tavalliseen vankilaan suorittamaan vankeusrangaistustaan, vaan vankeutensa kartellijohtajan tuli suorittaa itse suunnittelemassaan vankilassa lähellä Medellinin tukikohtaansa.¹⁷¹

Vankilan lempinimi oli *La Catedral*, mistä käsin Escobar pystyi jatkamaan kartellin toiminnan johtamista satelliittipuhelimen avulla sekä elämään lukuselämää uskottujen miestensä kanssa. Vankilasta löytyi muun muassa jalkapallokenttä, baari, poreallas sekä vesiputous. Kolumbian median uutisoitua Escobarin luksuselämästä sekä rikollisen toiminnan jatkamisesta, päätti Kolumbian hallitus siirtää Escobarin tavalliseen vankilaan kesäkuussa 1992. Tieto tästä siirrosta päätyi kuitenkin Medellinin kartellin johtajalle ennen aikojaan ja Escobar onnistui pakenemaan yksityisestä vankilastaan.¹⁷²

Pablo Escobar onnistui pakoilemaan viranomaisia noin puolitoista vuotta, kunnes toisena päivänä joulukuuta vuonna 1993 hän kuoli tulitaistelussa viranomaisten kanssa.¹⁷³ Medellinin kartellin hajottua menetettyään johtajansa, nousi Kolumbian uudeksi johtavaksi kartelliksi Calin kaupungissa päämajaansa pitänyt Calin kartelli. Calin kartellin toimintaperiaatteena oli välttää Medellinin kartellin tunnusomaista summittaista väkivallankäyttöä. Calin kartellin johtomiehet koittivatkin välttää sekä median että viranomaisten huomion kohteeksi joutumisen sekä rakentaa organisaationsa solumaisesti. Hienovaraisemmasta toiminnastaan huolimatta Yhdysvalloissa sekä Kolumbiassa viranomaisten tutkimukset keskittyivät nopeasti tähän Kolumbian ylivoimaisesti

¹⁷¹ "Colombian Drug Baron Escapes Luxurious Prison After Gunfight", *The New York Times*, 23.7.1992.

¹⁷² "Escobar escape humiliates Colombian leaders", *The Guardian*, 24.7.1992.

¹⁷³ "Colombia Drug Lord Escobar Dies in Shootout", *Los Angeles Times*, 3.12.1993.

suurimpaan ja tehokkaimpaan kartelliin. Heinäkuussa 1995 vangittiinkin Calin kartellin johtomiehet. Heidät luovutettiin lopulta Yhdysvaltoihin, mikä johti Caliin organisaation pitkälliseen alasajoon.¹⁷⁴ Pidätysten myötä loppui yksi ajanjakso huumesodassa Latinalaisessa Amerikassa.

Calin ja Medellinin kartellinen tuhoamisen jälkeen muuttui jäljelle jääneiden kartellien toimintalogiikat Kolumbiassa sekä Meksikossa vuodesta 1995 eteenpäin. Kolumbiassa yksikään lukuisista kilpailevista kartelleista ei pystynyt kiistattomasti nousemaan toisia kartelleja suuremmaksi. Yhden johtavan kartellin sijaan maa jakaantui moneen pienempään kartelliin. Vaikka jollain näillä kartelleilla olisi kyvykkyyttä kasvattaa toimintaansa, niin ne eivät silti pyri nousemaan Calin ja Medellinin kartellien jättimäisiin mittasuhteisiin. Pienemmät kartellit pystyvät edelleen tienaamaan isoja voittoja ilman suurempien kartellien kiinnijäämisen riskejä. Jättikokoiset kartellit jäisivät vaan nopeasti viranomaisten tarkkaan tutkintaan ja vangitut johtajat luovutettaisiin Yhdysvaltoihin istumaan vuosikymmenten mittaisia vankilatuomioita huumekaupasta.¹⁷⁵

Kolumbiassa nämä Calin ja Medellinin ajan jälkeiset pienemmät kartellit ovat muutenkin muokanneet ansaintatapaansa. Ne ovat taantuneet enemmän pelkän tuottajan roolin, eli Kolumbian kartellit vastaavat enää suurimmassa osin kokaiinin tuottamisesta. Yhdysvaltojen kongressin tutkimuspalvelun vuoden 2007 raportin mukaan Meksikon huumekartellit sen sijaan ovat ottaneet tärkeämmän roolin huumausaineiden salakuljetuksesta Yhdysvaltojen rikkaille markkinoille.¹⁷⁶ Samoin kuin Kolumbiassa, Meksiko on jakaantunut lukuisiin kilpaileviin kartelleihin, joiden liittolaisuudet sekä keskinäiset voimasuhteet vaihtelevat eri aikoina. Huumekaupalla saavutetuilla suurilla voitoilla rikastuneet kartellit ovat pystyneet lahjomaan maan viranomaisia kääntämään katseensa toisaalle. Lahjomisen lisäksi kartellien arsenaalista on aina löytenyt väkivallalla uhkaaminen, tai vastaavasti läheisten kidnappaamiset, mikäli jollekin viranomaiselle lahjukset eivät ole kelvanneet.¹⁷⁷

Yksi syy kartellien kehittymiseen Meksikossa on maan valtaisa eriarvoisuus, jota käsittelee myös Elina Ranta artikkelissaan *Kehitysajattelua ja kehitysyhteistyötä* teoksessa *Latinalainen Amerikka ihmiset, kulttuuri, yhteiskunta* (2014). Ranta kirjoittaa, että Maailmanpankin tutkimusten mukaan Latinalaisessa Amerikassa eriarvoisuus ilmentyy lähes kaikissa elämän osa-alueissa, kuten

¹⁷⁴ "Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa I: valmistus" *The Ulkopolitist*, 9.2.2018.

¹⁷⁵ "Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa I: valmistus", *The Ulkopolitist*, 9.2.2018.

¹⁷⁶ Mexico's Drug Cartels, CRS Report for Congress, 16.10.2007.

¹⁷⁷ "Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa II: Kuljetus", *The Ulkopolitist*, 23.2.2018.

koulutuksessa ja ansiotuloissa. Maaseutujen pienviljelijät ja suurkaupunkien laitamien asukit elävät täysin toisenlaisessa todellisuudessa verrattuna eliittiin tai hyvän ostokyvyn omaavaan keskiluokkaan.¹⁷⁸ Meksikolaisista lähes neljännes, eli peräti 24 miljoonaa elää äärimmäisessä köyhyydessä, vaikka samanaikaisesti maa on maailman yhdeksänneksi suurin talous ja Yhdysvaltojen suurin kauppakumppani. Suurin osa äärimmäisestä köyhyydestä kärsivistä meksikolaisesta asuukin maaseudulla. Huumekauppaan osallistuminen esimerkiksi marihuanaa kasvattamalla toimii houkuttelevana selviytymiskeinoa, kun laillinen esivalta ei toimeentuloa pysty järjestämään.¹⁷⁹ Eriarvoisuuden lisäksi myös poliittinen järjestelmä mahdollisti kartellien nousun Meksikossa.

1900-luvulla Meksikossa huumekauppa toimi kytköksissä maan hallinnon kanssa. Valtonen toteaa tämän yhteyden mahdollistaneen Meksikoa yhtäjaksoisesti vuosina 1929–2000 hallinneen *Partido Revolucionario Institucional* (PRI, suomeksi *Institutionaalinen vallankumouspuolue*) valtakausi. 1990-luvulle saakka PRI puolueen johtavasta asemasta hyvänä esimerkkinä toimivat presidentinvaalit. Vaalien lopputulos oli käytännössä päätetty siinä vaiheessa, kun PRI oli nimennyt oman ehdokkaansa.¹⁸⁰ Yli puoli vuosisataa kestänyt PRI:n yksinvalta altisti sen lopulta korruptiolle ja huumekauppioiden lahjonnalle, kun seurauksia laittomuuksista ei tarvinnut pelätä.

Korruptiosta Meksikosta kertoo paljon vuoden 1997 tapahtumat. Kirjassa *Meksikon 1900-luku. Vallankumouksellisen maan politiikka, talous ja ulkopoliittikka* (2009) Petri Minkkinen kirjoittaa helmikuussa 1997 Meksikon huumeiden vastaisten toimien johtohahmon kenraali Jesus Gutierrez Rebollon joutuneen pidätetyksi osallisuudesta kansainväliseen huumekauppaan. Kenraali Rebollon pidätys liittyi laajempaan Yhdysvaltojen johtamaan operaatioon *Operacion Casablanca*. Operaatiossa tutkittiin meksikolaisten pankkien ja poliitikkojen sekaantumista rahanpesuun ja yhteistyöhön Juarezin huumekartellin kanssa.¹⁸¹ Laurie Freeman ja Jorge Luis Sierra kertovat kokoelmateoksen artikkelissaan *Mexico: The Militarization Trap* (2004), että 1997 Yhdysvaltojen huumeepoliisi DEA:n silloinen päällikkö Thomas Constantinen kuvasi virastonsa suhdetta kollegoihinsa Meksikossa Yhdysvaltojen kongressin Meksikoon keskittyvässä kuulemisessa. Constantinen mukaan Meksikossa ei ole yhtään lainvalvontaan keskittyvää instituutiota, johon

¹⁷⁸ Ranta 2014, 266.

¹⁷⁹ Freeman & Sierra 2004, 296.

¹⁸⁰ Valtonen 2001, 268–269.

¹⁸¹ Minkkinen 2009, 329.

DEA:lla olisi pelkästään luottamukseen perustuva suhde.¹⁸² Lahjonta oli yleistä ja oikeuslaitos tehoton PRI:n valtakaudella Meksikossa.

Meksikon politiikassa ja yhteiskunnassa tapahtui kuitenkin käänne, kun vuoden 2000 presidentinvaaleissa PRI koki tappion ja mahtipuolueen yksinvalta päättyi. Kilpailevan puolueen Vicente Foxin noustua presidentiksi odotukset muutokselle olivat suuret. Huumekauppiaiden aseman ennakoitiin heikkenevän, koska poliittinen järjestelmä oli muuttunut heille epäsuotuisammaksi.¹⁸³ Fox aloittikin ensimmäiset sotilaalliset toimet kartelleja vastaan. 19 000 ihmistä pidätettiin, mutta heistä noin 98% oli kasvattajia tai pienen tason diilereitä. Järjestysvalta keskittyi vain pienen mittakaavan huumekauppaan, eikä kartellien johtohenkilöitä saatu kiinni.¹⁸⁴ Foxin kaudella ei huumekartelleja saatu kaadettua, mutta todellinen muutos järjestysvallan ja kartellien välillä kuitenkin tapahtui.

Kirjassa *Huumesota Latinalaisen Amerikan rikollisjärjestöjen parissa* (2017) Ioan Grillo toteaa Foxin presidentinkausi tarkoittaneen vanhan PRI puolueen kaudella rakennetun lahjontajärjestelmän uudistumista. 2000-luvulla Meksikon demokratia oli ottanut askeleita eteenpäin, mutta korruptiovapaata se ei maasta tehnyt. Lahjukset kelpasivat edelleen maan hallinnossa, nyt vaan vastaanottamassa rahoja oli aikaisempaa enemmän ottajia. Esimerkiksi presidentinkanslia eli liittovaltiota hallitsi yksi puolue, mutta osavaltiotasolla valtaa pitivät toiset kilpailevat puolueet. Huumekartellit saattoivatkin lahjoa kaupungin tai osavaltion viranomaiset puolelleen. Kuitenkin liittovaltion poliisi saattoi vastaanottaa lahjuksia toiselta kartellilta ja tämä aiheutti konflikteja viranomaisten osalta. Hajanainen lahjontajärjestelmä kääntyi itseään vastaan.¹⁸⁵ Paradoksaalisesti Meksikon demokratisoituminen ja vallan hajauttaminen vahvistivat kartellien asemaa. Aikaisemmin yhden puolueen hallussa ollut julkinen hallinto pystyi pitämään kartellit sovitussa järjestyksessä. Nyt useamman puolueen jakaessa valtaa kartellit pystyivät toimimaan vapaammin ja kääntämään puolueet toisiaan vastaan.

Presidentti Vicente Foxin kaudella toimet huumekartelleja vastaan päättyivät lopulta ennakoitua pienempinä. 2000-luvulla tehokkaasti organisoidut alueelliset huumekartellit ovatkin pystyneet ottamaan suuria alueita Meksikosta hallintaansa, kun keskushallinto on toiminut tehottomasti.

¹⁸² Freeman & Sierra 2004, 272.

¹⁸³ Minkkinen 2009, 359.

¹⁸⁴ Freeman & Sierra 2004, 289.

¹⁸⁵ Grillo 2017, 286.

Kartellin parantunut asema ei kuitenkaan jäänyt Meksikossa huomaamatta. Liittovaltion vastaisku entisestään kasvanutta huumekauppaa vastaan alkoikin loppuvuonna 2006. Foxin seuraajaksi seuraavaksi kuusivuotiskaudelle Meksikon presidentiksi valittiin Felipe Calderón. Vastavalittu presidentti päätti käyttää kovia keinoja, kuten maan armeijaa toimissa kartelleja vastaan. Presidentti Calderón julisti virallisesti Meksikon huumeiden vastaisen sodan alkaneeksi joulukuun 11. päivänä 2006. Calderón määräsi tuolloin 6500 maan armeijan sotilasta Michoacanin osavaltioon puuttumaan huumeista johtuvaan väkivaltaan.¹⁸⁶

3.2. Meksikon huumesodan uutisoinnin määrät 11.12.2006–28.2.2007

Luin Meksikon huumesodasta kirjoittavia uutisia tutkimuksessa käytettävistä lehdistä 11.12.2006–28.2.2007 välisenä ajanjaksona, samalla tavalla kuin Kolumbian osuudessakin. Alkuperäisenä tutkimussuunnitelmanani oli tehdä varsin suoraviivainen vertailu Kolumbian sekä Meksikon huumesotien uutisoinnista. Esimerkiksi mitä yhtenäisyyksiä tai eroja kirjoitusten aiheilla olisi? Kuitenkin lehtiä lukiessa saatoinkin tehdä nopean johtopäätöksen, Meksikon tapahtumista ei yksinkertaisesti ollut uutisointia. Koko tutkimukseni ajankohtana Meksikon huumesodasta kirjoitettiin yhteensä vain kolme uutista, kun Kolumbian huumesotaan liittyen uutisia oli 206. Koska lehtien uutisointi Meksikon huumesodasta oli niin vähäistä, ei pelkkä vertailu Kolumbian huumeiden vastaisen sodan raportointiin ollut mahdollista.

Tutkimuskysymyksen muokkaamisesta kirjoittaa Kiviniemi artikkelissaan *Laadullinen tutkimus prosessina* (2010). Kiviniemen mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuskysymys usein muodostuu hiljalleen, kun lähdeaineistoon perehtyminen on edistynyt tarpeeksi.¹⁸⁷ Päättinkin lopulta muokata tutkimuskysymystäni materiaaliini tutustumisen seurauksena. Aloin selvittää, että jos Meksikon huumesota ei kerran saanut osakseen paljoa mediahuomiota, niin mistä aiheista lehdet sitten kirjoittivat? Tässä luvussa käsitelenkin sitä, mistä aiheista tutkimuksessa käytettävät lähdet uutisoivat Meksikon huumesodan lisäksi 11.12.2006–28.2.2007 välisenä aikaikkunana. Sisällytin työhöni uutisointia neljästä eri kategoriasta. Nämä kategoriat ovat: *Meksikon huumesota ja muut uutiset Latalaisesta Amerikasta. Irakin sota. Somalian väkivaltaisuuudet. Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut.*

¹⁸⁶ Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa II: Kuljetus”, *The Ulkopolitist*, 23.2.2018.

¹⁸⁷ Kiviniemi 2010, 70.

Näiden neljän kategorian valitseminen sujui lopulta varsin ongelmattomasti. Meksikon huumesodan yhteyteen lisäsin muut uutiset Latinalaisesta Amerikasta. Syy tähän lisäykseen on, että Meksikon huumesodan uutisoinnin jäädessä vain muutamaan, halusin tuoda esille, miten Latinalaisesta Amerikasta muuten lehdissä kirjoitettiin. Irakin sota kiinnosti suomalaisia lehtiä ylivoimaisesti eniten, niin sen valinta oli hyvin selkeä. Somalian väkivaltaisuuudet sekä Palestiinan neuvottelut olivat myös runsaan uutisoinnin kohteena, niin ne pääsivät analyysiini. Irakin, Somalian ja Palestiinan tapauksissa oli myös useita yhdistäviä tekijöitä, joita käsittelen tarkemmin seuraavassa käsittelykappaleessa.

Seuraavaksi esitän neljä taulukkoa, joista ilmenee, paljonko kustakin kategoriasta uutisoitiin tutkimukseni aikavälillä, 11.12.2006–28.2.2007. Viimeisestä taulukosta ilmenee, paljonko uutisointia oli yhteensä.

Taulukko 3. Aamulehden, Helsingin Sanomien, Iltalehden, Ilta-Sanomien sekä Kansan Uutisten Meksikon huumesodan sekä muiden tutkimukseen valittujen uutisaiheiden juttujen määrät 11.12.–31.12.2006

11.12.– 31.12.2006	Meksikon huumesota ja Latinalainen Amerikka	Somalian väkivaltaisuuudet	Irakin sota	Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut
Kansan Uutiset	1	5	10	7
Ilta- Sanomat	-	2	2	-
Helsingin Sanomat	-	6	8	6
Iltalehti	-	2	3	-
Aamulehti	2	10	10	7
Yhteensä	3	25	33	20

Taulukko 4. Aamulehden, Helsingin Sanomien, Iltalehden, Ilta-Sanomien sekä Kansan Uutisten Meksikon huumesodan sekä muiden tutkimukseen valittujen uutisaiheiden juttujen määrät 1.1. –31.1.2007.

1.1. – 31.1.2007	Meksikon huumesota ja Latinalainen Amerikka	Somalian väkivaltaisuudet	Irakin sota	Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut
Kansan Uutiset	4	7	15	1
Ilta- Sanomat	-	1	15	-
Helsingin Sanomat	5	13	19	4
Iltalehti	1	-	6	-
Aamulehti	8	18	22	8
Yhteensä	18	39	77	13

Taulukko 5. Aamulehden, Helsingin Sanomien, Iltalehden, Ilta-Sanomien sekä Kansan Uutisten Meksikon huumesodan sekä muiden tutkimukseen valittujen uutisaiheiden juttujen määrät 1.2. –28.2.2007.

1.2. – 28.2.2007	Meksikon huumesota ja Latinalainen Amerikka	Somalian väkivaltaisuudet	Irakin sota	Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut
Kansan Uutiset	4	-	12	5
Ilta- Sanomat	-	-	6	-
Helsingin Sanomat	-	2	15	13
Iltalehti	-	-	2	-
Aamulehti	6	2	20	6
Yhteensä	10	4	55	24

Taulukko 6. Aamulehden, Helsingin Sanomien, Iltalehden, Ilta-Sanomien sekä Kansan Uutisten Meksikon huumesodan sekä muiden tutkimukseen valittujen uutisaiheiden juttujen määrät yhteensä 11.12.2006–28.2.2007.

Uutiset 11.12.2006– 28.2.2007	Meksikon huumesota ja Latinalainen Amerikka	Somalian väkivaltaisuuDET	Irakin sota	Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut
Kansan Uutiset	9	12	37	13
Ilta-Sanomat	0	3	23	0
Helsingin Sanomat	5	21	42	23
Iltalehti	1	2	11	0
Aamulehti	16	30	52	21
Uutiset yhteensä	31	68	165	57

Uutisten lukumäärän perusteella nämä neljä kategoriala jakaantuu kolmeen ryhmään. Meksikon huumesota sekä uutisointi Latinalaisesta Amerikasta sai osakseen kaikista vähiten huomiota. Uutisoinnin määrä tässä kategoriassa jäi 31 artikkeliin. Toisen ryhmän muodostavat Somalian väkivaltaisuuDET sekä Palestiinan neuvottelut. Näistä kahdesta uutiskategoriala uutisointia per aihe oli reilu 50 ja eroa syntyi reippaasti Meksikon huumesotaan sekä uutisointiin Latinalaisesta Amerikasta. Irakin sota muodostaa yksinään kolmannen ryhmän ollen selkeästi eniten uutisoitu aihe ylittäen ainoana 150 uutisen rajapyykin.

3.3. Meksikon huumesota ja muut uutiset Latinalaisesta Amerikasta

Meksikon huumesodan alkamisesta raportoi Aamulehti 13. joulukuuta. Meksikon uusi presidentti Felipe Calderón komensi 6500 sotilasta ja poliisia huumemafioiden kimppuun. Poliisien ja sotilaiden tehtävänä oli ”pidättää huumeiden salakuljettajia, järjestää tarkastusasemia teille ja polttaa Michoacanin vuoristoalueelta löydettyjä marihuana- ja oopiumviljelmiä”. Presidentti Calderónin kerrottiin olevan kotoisin Michoacanin osavaltiosta. Aamulehden mukaan olikin odotettavaa, että presidentti aloitti huumeidenvastaiset toimensa omasta kotiosavaltiostaan. Samalla väkivaltaisuuksien kerrottiin myös kiihtyneen Michoacanissa. Äärimmäisenä esimerkkinä rikollisuudesta mainittiin, että naamioituneet miehet olivat tuoneet viisi irti leikattua ihmisen päätä paikalliseen ravintolaan. Pudotettuaan päät miehet olivat poistuneet paikalta laukauksia ampumatta, niin tapauksen tulkittiin olleen varoitus jollekin taholle.¹⁸⁸

Samaisessa Aamulehden uutisessa mainittiin Meksikon entisen presidentti Foxin aloittaneen myös taistelun huumekartelleja vastaan, mutta hänen kaudellaan kartelleja ei saatu tuhottua. Huumemafioiden kerrottiin nykyään hallitsevan täysin osia Meksikonlahden rannikon sekä Tyynenmeren rannikon alueita. Kartellien joukkoihin kuului satoja miehiä, jotka oli varustettu modernilla aseistuksella. Artikkelin mukaan Meksikon pelättiin ajautuvan samanlaiseen kaaokseen, kuin missä Kolumbia oli 1980-luvulla omassa huumesodassaan.¹⁸⁹ Aamulehden uutinen Meksikon huumesodan alusta oli hyvin kattava. Aikaisemman presidentin toimet mainittiin, uuden presidentin motiiveja avattiin ja Meksikon kartellien väkivaltaisuuksien sekä vahva asema tuotiin nekin esille. Uutisessa oli myös Meksikon kartta, johon oli merkitty eri kartellien toimialueet. Kartta selvensikin hyvin huumerikollisuuden toimintaa eri puolilla Meksikoa.

Grillo avaa teoksessaan vielä syytä Meksikon kartellien väkivaltaisuuksiin. Suurin osa maan kartelleista on kehittynyt yhdestä ja samasta Sinaloan kartellista. Tämän takia kartellien väliset taistelut ovat käytännössä sisällissotia, jotka usein muuttuvat kaikista tuhoisimmiksi. Taistelut reviiereistä sekaantuvat henkilökohtaisiin vihollisuuksiin kiihdyttäen veritekoja.¹⁹⁰ Hän myös selittää syytä, miksi huumesota alkoi Meksikossa presidentti Calderónin kaudella. Vuonna 2006 Michoacanissa hallitsevaksi kartelliksi oli noussut uusi tekijä, *La Familia*. Johtajansa Nazario Moreno Gonzálezin, lempinimeltään *Hulluin kaikista*, johdolla *La Familia* oli noussut yhdeksi maan

¹⁸⁸ ”Meksiko aloitti sodan mafiaa vastaan”, *Aamulehti*, 13.12.2006.

¹⁸⁹ ”Meksiko aloitti sodan mafiaa vastaan”, *Aamulehti*, 13.12.2006.

¹⁹⁰ Grillo 2017, 281.

suurimmaksi ja vaikutusvaltaisimmaksi huumekartelliksi. Hyökkäys kotiosavaltionsa nousevan kartellin kimppuun oli Calderónin voimainnäyte. Se toimi myös varoituksena muille kartelleille, viranomaiset eivät siedä huumekartellien kasvua sekä väkivaltaisuuksia.¹⁹¹

Helmikuun alussa Aamulehti kertoi Nicaraguan roolista kokaiinin välittäjämaana. Köyhän maan Karibianmeren puoleisella rannikolla monet olivat töissä huumekartelleilla ja varmistavat omalta osaltaan Kolumbian kokaiinin saapumisen Meksikon kartellien haltuun ennen aineen salakuljetusta Yhdysvaltoihin. Nicaraguan Atlantin puoleisen merivartioston kapteeni Manuel Moran mukaan kokonaiset kylät toimivat huumekauppiaiden logistiikkakeskuksina. Kyläläisten avun lisäksi huumekauppiaiden etuna viranomaisiin nähden oli myös paremmat varusteet, kuten nopeammat pikaveneet, satelliittipuhelimet sekä yö-tähystinlaitteet.¹⁹²

Nicaragualaisten syytä huumekaupan edistämiseen käsiteltiin uutisessa myös. Taloudelliset tekijät nostettiin isosti esille. Nicaraguan kerrottiin olevan läntisen pallonpuoliskon toiseksi köyhin valtio, jossa puolet maan 5,5 miljoonasta väestöstä joutui elämään alle dollarin tuloilla päivässä. Rannikon kyläläiset olivat onnistuneet rikastumaan myymällä eteenpäin huumeiden salakuljettajien mereen pudottamia vesitiiviitä ja kelluvia huumepaketteja. 25 kilon kokaiinipaketin arvo Nicaraguan markkinoilla oli noin 60 000 euroa. Uutisessa haastatellun paikallisen kapteenin Jose Echeverrian kommentit huumekaupasta Nicaraguan rannikolla olivat paljonpuhuvia. ”Kun olet köyhä ja työtön ja edessäsi on ilmaista rahaa, niin kenellepä tällainen cocktail ei kelpaisi”, kapteeni Echeverria totesi.¹⁹³

Nicaraguan uutisointi osoitti kuinka huumekartellit saavat köyhässä maassa ihmisiä puolellensa. Huumekaupalla on mahdollista saavuttaa niin suuria voittoja, ettei vastaavia summia ole mitenkään mahdollista saavuttaa tavallisella rehellisellä työllä. Nicaraguan tapaus toi myös hyvin esille huumekaupan globaalin mittasuhteen sekä järjestäytyneen toiminnan. Organisoituneet kartellit käyttivät hyväkseen heikkoja valtioita kuljettaakseen tuotteitaan varakkaille markkinoille. Lisäksi eri maiden viranomaisten puutteet keskinäisessä yhteistyössä osaltaan mahdollistavat tätä kartellien toimintaa.

¹⁹¹ Grillo 2017, 299–300.

¹⁹² ”Huumekauppa tuo rahaa Nicaragualle”, *Aamulehti*, 4.2.2007.

¹⁹³ ”Huumekauppa tuo rahaa Nicaragualle”, *Aamulehti*, 4.2.2007.

Huumekauppaa myös kansainvälisestä näkökulmasta käsittelevän Wainwrightin mukaan Meksikon kartelleilla on enemmänkin halukkuutta siirtää toimintaansa Väli-Amerikkaan. Kartellit pystyvät ulkoistamalla säästämään kuluissaan, koska esimerkiksi Guatemalassa työvoima on Meksikoa merkittävästi halvempaa. Guatemalassa kunnollisen julkisen sektorin puuttuminen mahdollistaa järjestäytyneelle rikollisuudelle elintilaa maassa. Väli-Amerikan maat ovat myös käytännössä jatkuvassa kaaostilassa, niin huumekauppiaille tilanne on otollinen. Wainwrightin analyysin mukaan ulkoistamisella on kartelleille lyhyellä tähtämellä hyötyä, kun ne säästävät menoissaan. Pitkällä tähtämellä ulkoistaminen kuitenkin kääntyy huumekauppiaita vastaan. Järjestäytyneen huumekaupan leviäminen uuteen maahan paljastuu lopulta saaden aikaan reaktion huumerikollisuutta vastaan aina kansainvälisellä tasolla.¹⁹⁴

Helmikuun kahdeksantena päivänä Aamulehti palasi vielä uutisoimaan Meksikon tilanteesta. Korruption kerrottiin olevan maassa yleinen ongelma. Lahjuksien avulla kartellijohtajat olivat saaneet oikeuslaitoksen sekä poliiseja puolelleen. Puuttuakseen tähän kartellien vahvaan asemaan tuoreen presidentti Calderónin raportointiin halunneen laajentavan huumeiden vastaisen sodan koko maahan. Joukkoja olikin lähetetty uusille alueille, kuten Sinaloan osavaltioon. Uutisessa kerrottiin myös sinaloalaisen ihmisoikeustaistelija Oscar Loza Ochoan näkemys maansa huumesodasta. ”Meksiko voi lopettaa huumeväkivallan vain puuttumalla korruptioon ja tekemällä yhteistyötä Kolumbian ja Yhdysvaltain valtioiden kanssa”, Ochoan sanoi.¹⁹⁵

Aamulehden artikkelissa käsiteltiin myös meksikolaisen toimittajan Olivier Acunan tapausta. Acunan kerrottiin raportoineen kahdeksan vuoden ajan järjestäytyneestä rikollisuudesta Meksikossa, kunnes rikollisjoukko kaappasi hänet. Acuna kuljetettiin tuntemattomaan paikkaan, missä häntä kuulusteltiin, uhkailtiin sekä kidutettiin. Lopulta rikolliset luovuttivat toimittajan poliisille, joka vangitsi hänet. Vankilassa Acuna oli ollut jo vuoden syytettynä murhasta. Maan ihmisoikeusjärjestöjen mukaan syytökset olivat väärä ja jopa tavallisia Meksikon tapaisessa korruptoituneessa maassa. Toimittajan itsensä mukaan hänet lavastettiin syylliseksi, koska ”hän puuttui kirjoituksissaan poliisien muodostamiin ja huumepomojen johtamiin kuolemanpartioihin”.¹⁹⁶ Aamulehden kolmannessa uutisessa Meksikon huumesodasta korruption merkitys Meksikossa nostettiin kaikista eniten esille. Myös huumeiden vastaisen taistelun

¹⁹⁴ Wainwright 2017, 107–112, 124.

¹⁹⁵ ”Korruption kyllästävät viranomaiset suojelevat Meksikon huumeliigoja”, *Aamulehti*, 8.2.2007.

¹⁹⁶ Korruption kyllästävät viranomaiset suojelevat Meksikon huumeliigoja”, *Aamulehti*, 8.2.2007.

eskaloituminen yhä laajemmalle alueelle mainittiin merkittävän tekijänä. Toimittaja Acunan kautta uutisessa käsiteltiin median heikkoa asemaa Meksikossa. Tutkimuskirjallisuudessa huumesodan vaikutusta Meksikon tiedotusvälineiden toimintaan analysoidaan myös tarkemmin.

Auli Leskinen käsittelee artikkelissaan *Median haasteita Latinalaisessa Amerikassa* (2014) Meksikon median toimintamahdollisuuksia huumesodassa. Leskisen mukaan tiedotusvälineet olivat Meksikossa kriisissä huumesodan takia vuosina 2007–2010. Useita toimittajia siepattiin, kidutettiin sekä tapettiin. Kartellit ottivat käyttöön myös uusia keinoja estääkseen median työskentelyä, kuten rajoittamalla internetpalveluiden käyttöä esimerkiksi internetkahviloissa. Toimittajien asemaa ei helpottanut sekään, että Meksikon valtiolta puuttui toimittajien suojeleohjelma. Monet journalistit joutuivatkin pakenemaan Yhdysvaltoihin tai vaihtamaan ammattia. Syynä tähän median uhkailuun oli kartellien tavoite estää julkinen tiedonvälitys huumesodasta kokonaan. Väkivaltaisuuksien sekä uhkailujen takia monet meksikolaiset päivälehdet ilmoittivatkin vähentäneensä huumesodasta uutisointia.¹⁹⁷

Yksi esimerkki median kohtaamasta äärimmäisestä väkivallasta tapahtui Ciudad Juarezin rajakaupungissa syyskuussa 2010. Paikallisen *El Diario de Juarez* -lehden valokuvaaja murhattiin keskellä päivää huumekartellien toimesta. Tämä sai lehden julkaisemaan pääkirjoituksessaan tekstin, jossa puhuteltiin suoraan kartelleja. Pääkirjoituksen otsikkona oli ”*Mitä te haluatte meiltä*”, ja siinä kirjoitettiin muun muassa seuraavasti:

- *Sodassakin on sääntönsä. Väkivallan puhjetessa kaikilla konfliktin osapuolilla on protokollia ja sääntöjä, jotka takaavat tapahtumista raportoivien toimittajien turvallisuuden. Tämän vuoksi me pyydämme jälleen, arvon herrasmiehet lukuisissa huumekauppaa käyvissä järjestöissä, että selitätte, mitä te oikein haluatte, jotta meidän ei tarvitsisi maksaa saatavianne kollegojemme hengillä.*¹⁹⁸

El Diario de Juarez -lehden pääkirjoitus kuvastaa hyvin tiedotusvälineiden äärimmäistä tilannetta Meksikossa. Huumesodan käsitteleminen tarkoittaa hengenvaaraa toimittajille. Mediat Meksikossa joutuivatkin vapaan tiedonvälityksen kustannuksella säätelemään tiedottamista huumekaupasta.

¹⁹⁷ Leskinen 2014, 336–338.

¹⁹⁸ Grillo 2017, 27–28.

Meksikon lisäksi Latinalaisesta Amerikasta uutisoitiin tarkemmin **Venezuelasta sekä Brasiliasta**. **Venezuelan** osalta lehtien kiinnostuksen kohteena oli maan presidentti Hugo Chávezin vallan lisääntyminen sekä hänen suunnitelmaansa 21. vuosisadan sosialismisin käyttöönottoon. Aamulehden pääkirjoitussivun laajassa katsauksessa 13. joulukuuta käsiteltiin perusteellisesti presidentti Hugo Chávezin asemaa. Joulukuussa 2006 Chávez voitti Venezuelan presidentinvaalit ja kolmannen kautensa maan johdossa. Chávezin suosion analysoitiin perustuvan miljardeja dollareita maksaneisiin sosiaalisiin ohjelmiin, mitkä oli kohdennettu köyhälle väestölle. Sosiaalisten ohjelmien lisäksi presidentti oli kasvattanut maan julkista sektoria, jossa työskenteli kaksi miljoonaa ihmistä. Rahoituksen näihin toimiin presidentinkanslia sai öljykaupalla Venezuelan ollessa maailman viidenneksi suurin öljynviejä.¹⁹⁹

Chávezin kerrottiin kuitenkin kasvattaneen kannatustaan myös kyseenalaisten painostuskeinojen avulla. Esimerkiksi julkisen sektorin työntekijöitä veloitettiin vaalien alla osallistumaan presidenttiä kannustaviin mielenosoituksiin. Lehdessä kerrottiin myös venezuelalaisen politiikan professori Javier Corralesin mielipide vallanjaosta Venezuelassa: ”Chávez on onnistunut haalimaan käsiinsä huikean määrän valtaa heikentämällä niitä yhteiskunnallisia instituutioita, jotka normaalisti tasapainottavat presidentin valtaa.” Chávezin pelätäänkin tuhoavan Venezuelan demokratian ja ajavan Venezuelan sosialistiseksi diktatuuriksi.²⁰⁰ Aamulehden jutussa oltiinkin huolissaan Venezuelan kehityksestä vallan keskittyessä vain yhdelle miehelle.

Tammikuun 10. päivänä alkoi Chávezin kolmas kausi virallisesti. Helsingin Sanomat uutisoi presidentin linjauksesta kansallistaa uudelleen sähköntuotannon, televiestintä ja rajata keskuspankin valtaa. Kaikki nämä toimet liittyvät Chávezin tavoitteeseen saavuttaa *21. vuosisadan bolivarilaista sosialismia*. Helsingin Sanomat kuitenkin rauhoitteli pahimpia uhkakuvia, kun se muistutti Chávezin puheiden usein olleen paljon kiihkeämpiä verrattuna todellisuudessa tapahtuneisiin muutoksiin. Ulkomaisten yhtiöiden todettiin myös saavuttaneen Venezuelasta suuria voittoja, kun maa oli vaurastunut öljytuloilla.²⁰¹ Helsingin Sanomien linja Chávezin julistuksiin olikin tässä vaiheessa selkeästi odottava, katsottaisiin mihin presidentin kovaääninen uhoaminen lopulta johtaisi.

¹⁹⁹ ”Ihailee Castroa, leikkii Bolivaria”, *Aamulehti*, 13.12.2006.

²⁰⁰ ”Ihailee Castroa, leikkii Bolivaria”, *Aamulehti*, 13.12.2006.

²⁰¹ ”Hugo Chávez julisti tavoitteekseen sosialistisen Venezuelan”, *Helsingin Sanomat*, 10.1.2007.

Kansan Uutisten artikkelissa Chávezin kolmannesta kaudesta otettiin Helsingin Sanomien tavoin odottava linjaus. Presidentin kansallistamisohjelman todellisten vaikutusten ennakoitiin vaihtelevan selkeistä takavarikoinneista aina ulkomaisten osakkaiden ulosostamiseen korvausten avulla. Chávezin kerrottiin myös aikaisemmin neuvotelleen ratkaisusta esimerkiksi ketsuppiyhtiö Heinzin kanssa, kun Venezuelan valtio lunasti Heinzin tomaattiyhtiön. Kansan Uutiset toi esille myös kiinnostavan seikan Venezuelan ja Yhdysvaltojen suhteesta. Retoriikan tasolla Chávez oli useaan otteeseen haastanut Yhdysvaltojen johtavaa asemaa Latinalaisessa Amerikassa. Käytännössä maat olivat kuitenkin taloudellisesti riippuvaisia toisistaan Yhdysvaltojen toimiessa ylivoimaisesti suurimpana Venezuelan öljyn ostajana. Uutisen mukaan maiden välillä vallitsikin eräänlainen kauhun tasapainon kovista puheista huolimatta.²⁰²

Tammikuun loppupuolella Aamulehti uutisoi Venezuelasta seuraavanlaisesti: ”Venezuelan kansalliskokous hyväksyi alustavasti poikkeuslain, joka antaa presidentille valtuudet hallita maata asetuksin puolentoista vuoden ajan.” Venezuelalainen oppositiopoliitikko Gerardo Blyde arvosteli poikkeuslain kasvattavan presidentti Chávezin henkilökohtaista valtaa kestävämpiin mittasuhteisiin.²⁰³ Venezuelan poikkeuslain käsittelemistä jatkoi Kansan Uutiset helmikuun toisena päivänä. Lehden artikkelissa raportoitiin Venezuelan parlamentin lopullisesti myöntäneen presidentti Chávezille poikkeusvaltuudet hallita maata asetuksilla. Uusien valtaoikeuksien myötä entisestään vahvistunut Chávez ilmoitti ajavansa muun muassa presidentin valtakausien rajoitusten poistamista. Rajoitukset olisivat estäneen hänen jatkonsa presidenttinä nykyisen kauden loputtua. Jutussa kerrottiin myös Yhdysvaltojen apulaisulkoministerin Thomas Shannonin todenneen, ettei poikkeuslaki ole vastoin Venezuelan perustuslakia. Kansan Uutiset nosti esille myös pienen epävarmuuden ilmentymisen presidentin tukijoiden keskuudessa. Maan parlamentti koostui täysin presidentin kannattajista ja antoi täyden tukensa presidentin politiikalle. Parlamentin toimiessa Chávezin linjan mukaisesti ihmeteltiin poikkeusvaltuuksien tarpeellisuutta ja vallan keskittämistä.²⁰⁴ Venezuelan uutisoinnissa Aamulehti otti kaikista kriittisimmän linjauksen presidentti Chávezin vallan kasvuun. Helsingin Sanomat taas keskittyi enemmän Chávezin retoriikkaan ja jäi odottamaan lopullisia päätöksiä. Kansan Uutiset jakoi Helsingin Sanomien kannan presidentin retoriikan osalta ja oli kaikista myötämielisin vallan keskittämisestä Chávezille.

²⁰² ”Sosialismi kun saapuu Venezuelaan”, *Kansan Uutiset*, 10.1.2007.

²⁰³ ”Venezuela etenee harppauksin kohti kotitekoista sosialismiaan”, *Aamulehti*, 20.1.2007.

²⁰⁴ ”Vähän kuin itseään äänestäisi”, *Kansan Uutiset*, 2.2.2007.

Brasiliasta kirjoitettiin Rio de Janeiron väkivaltaisuuksista, joiden pelättiin uhkaavan jo helmikuun kuuluisia karnevaaleja. Tammikuun ensimmäisinä päivinä Helsingin Sanomat uutisoi rikollisjoukkojen tulittaneen poliisiasemia sekä polttaneen linja-autoja. Hyökkäyksissä surmattiin 19 ihmistä. Brasilian presidentti Luiz Inacio Lula da Silva käsitteli väkivaltaisuuksia puheessaan: ”Ne ovat terrorismia ja Brasilian valtion täytyy puuttua niihin kovin käsin.” Helsingin Sanomien uutisen taustoituksen osuudessa tuotiin ilmi Rion rikollisjoukkojen hallitsevan kaupungin slummeja. Rikollisjoukkojen vastavoimaksi olikin siviilien kuten palomiesten ja vastaavien toimesta perustettu partiota parantamaan katujen turvallisuutta. Suomen Brasilian suurlähetystön asiainhoitajan Pekka Kaihilahden mukaan partiot olivatkin onnistuneet ylläpitämään järjestystä eri kaupunginosissa. Toisaalta partiot syyllistyivät myös itse laittomuuksiin keräämällä suojeluveroa, ja pahimmillaan suorittamalla jopa teloituksia, Kaihilahti kertoi.²⁰⁵

14. tammikuuta Aamulehdessä käsiteltiin myös Rion tilannetta. Lehti uutisoi Brasilian hallituksen päättäneen lähettää poliisin eliittiosastoja Rio de Janeiroon laittamaan kaupungin huumejengit järjestykseen. Vahvasti aseistautuneiden jengien sekä poliisien välisissä tulitaisteluissa uhreiksi joutuivat usein täysin ulkopuoliset sivulliset. Brasilia johdossa pelättiin huumejengien väkivallan karkottavan turistit maasta. Uutisen lopussa listattiinkin Rion tulevat turistitapahtumat, helmikuussa 2007 kaupungissa järjestettiin sambakarnevaalit ja elokuussa samana vuonna olympialaisiin verrattava Pan-American -kisatapahtuma.²⁰⁶

Juuri ennen Rion sambakarnevaalien alkua helmikuun 14. päivänä Aamulehden pääkirjoitussivulla analysoitiin laajemmin väkivallan syitä kaupungin slummeissa eli faveloissa. Rion 752 favelassa asui miljoonia ihmisiä ja monissa niistä jokin rikollisliiga oli hallitsevassa asemassa. Rikollisuuden perussyynä esitettiin huumekauppa. Rikollisjärjestöt vaurastuivat salakuljettamalla Andeilla tuotettua kokaiinia Eurooppaan. Jengien välisissä taisteluissa tuottoisimmista salakuljetusreiteistä ei kaihdettu keinoja. Myös taistelut virkavallan sekä huumejengien välillä eskaloivat väkivaltaisuuksia. Kaikki nämä tapahtumat eristivät faveloita entisestään yhteiskunnasta ajaen ne tiukemmin huumejengien hallintaan.²⁰⁷ Aamulehden ja Helsingin Sanomien Rion väkivaltaisuuksista uutisointien yhtenä motiivina oli selkeästi kaupungin kuuluisan karnevaalin läheisyys. Brasilian hallituksen raportoitiinkin ottaneen kovat keinot käyttöön varmistaakseen turistien turvallisuuden.

²⁰⁵ ”Brasilia harkitsee sotilaiden lähettämistä Rioon”, *Helsingin Sanomat*, 4.1.2007.

²⁰⁶ ”Brasilia panee Rion jengejä kuriin”, *Aamulehti*, 14.1.2007.

²⁰⁷ ”Karnevaalit väkivallan varjossa”, *Aamulehti*, 14.2.2007.

3.4. Irakin sota

Irakin sodasta kertovat uutiset olivat lukumääräisesti omalla tasollaan verrattuna muihin tässä luvussa käsiteltäviin aiheisiin. Suuresta uutismassasta valitsin tähän analyysiin mielestäni tärkeimmät sekä suurimmat kokonaisuudet joihin lehtien kirjoittelussa keskityttiin. Saddam Hussein hirttämisen uutisoinnit ovat ensimmäinen käsittelykohta. Tämän jälkeen siirryn presidentti Bushin uuteen Irakin strategiaan sekä sen arvosteluun. Lopuksi analysoin uutisointia Irakin pommi-iskuista sekä tavallisten irakilaisten arjesta konfliktien repimässä maassa.

Irakin diktaattori Saddam Hussein hirttäminen uutisoitiin kaikissa tutkimuksen lehdissä, olihan kyseessä uutiskynnyksen koko maailmalla ylittänyt tapahtuma. Aamulehden pääkirjoituksessa 30.12.2006 kerrottiin Saddamin kuolemantuomion perusteena olleen 150 ihmisen joukkomurha Dujailiin shiiakylässä vuonna 1982. Saddamin oikeudenkäyntiä kuitenkin kritisoitiin länsimaisen oikeuskäsityksen vastaisena useastakin syystä. Esimerkkeinä pääkirjoituksessa mainittiin kolmen Saddamin asianajajan surmaamisen sekä oikeuden puheenjohtajan eron.²⁰⁸

Saddam hirtettiin varhain aamulla 30.12.2006. Aamulehden seuraavan päivän uutisessa puheenvuoro annettiin Amnesty Internationalin Suomen osaston toiminnanjohtajalle Frank Johanssonille. Johanssonin mukaan Saddamin oikeudenkäyntiä olisi pitänyt jatkaa teloituksen sijaan. Pääepäilyyn kuoleman takia lukuisat ihmisoikeusloukkaukset jäisivät nyt selvittämättä. ”Ideaalilanteessa Saddam olisi ollut seuraavat 5–6 vuotta jatkuvasti käräjillä ja saanut uusia tuomioita”, Johansson sanoi.²⁰⁹ Aamulehden virallinen kanta oli kuolemantuomiota vastaan ja lehti pysyi kannassaan johdonmukaisesti Saddamin tapauksesta uutisoidessaan.

Ilta-Sanomien pitkässä 15 sivua käsittäneessä uutisoinnissa Saddamin hirtttämisestä 2. tammikuuta 2007 spekuloiin tuomiota *Mitä jäi kuulematta* nimisessä toimittajan kommentissa. Kommentissa tuotiin esille Saddamin hirttämisen tapahtuneen kesken hänen toista oikeudenkäyntiä, jossa häntä syytettiin yli sadantuhannen kurdin joukkomurhasta muun muassa kemiallisia aseita käyttäen. Tekstissä nostettiin esille, että Saddamin suurimmat rikokset omia kansalaisiaan kohtaan tapahtuivat 1980-luvun loppupuolella. Tällöin Irak oli vielä tiukasti Yhdysvaltojen liittolainen, eikä maa puuttunut Saddamin joukkomurhiin mitenkään. Kommentti päättyikin varsin vihjailevaan

²⁰⁸ ”Kellot soivat Saddam Husseinille”, *Aamulehti*, 29.12.2006.

²⁰⁹ ”Shiitit juhlivat teloitusta, sunnit tuomitsivat oikeuden”, *Aamulehti*, 31.12.2006.

toteamukseen: ”Nyt emme koskaan kuule, mitä Saddam olisi kertonut oikeudessa Yhdysvaltain roolista omissa julmuuksissaan.”²¹⁰

Ilta-Sanomien toimittajan kommentissa oltiin vielä varsin maltillisia vihjailuista Saddamin kuoleman käytännöllisyydestä Yhdysvaltojen kannalta, koska maa oli tukenut Saddamia 1980-luvulla. Kansan Uutiset ei moista hienotunteisuutta tuntenut uutisessaan *Hauska tappaa vanha tuttu* 3.1.2007. Uutisessa todettiin suoraan Saddamin saaneen kuolemantuomion rikoksista, joissa Yhdysvaltain rooli oli haastavinta todeta. ”Muissa oikeudenkäynneissä Saddam olisi voinut nostaa esiin Yhdysvaltain kannalta hyvin kiusallisia asioita”, artikkelissa todettiin. Kansan Uutisten artikkelissa pääpaino olikin erityisesti Yhdysvaltojen, mutta myös muiden maiden osallisuudesta Saddamin rikoksiin. Esimerkkeinä mainittiin Neuvostoliiton sekä Ranskan suorittaneen asekauppoja Saddamin kanssa 1980-luvulla.²¹¹

Tammikuun 10. päivänä myöhään Suomen aikaan presidentti Bush julkisti kauan odotetun uuden strategiansa Irakiin sotaan. Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 12. tammikuuta avattiin Yhdysvaltojen uutta linjausta. Bushin strategiassa Irakiin lähetettiin uusi amerikkalaisjoukkoja noin 20 000 sotilaan verran. ”Uusien yksiköiden on määrä puhdistaa Bagdad väkivallasta yhdessä Irakin omien turvallisuusjoukkojen kanssa ja säilyttää kaupunki sen jälkeen hallituksen hallussa”, uutisessa kerrottiin. Helsingin Sanomat suhtautui hyvin epäilevästi tähän Yhdysvaltojen uuteen strategiaan. Pääkirjoituksen mukaan Irakin omilla puolustusvoimilla ei ole tarvittavaa kyvykkyyttä tehtävään ja Irakista puuttui kansallinen yhtenäisyys.²¹²

Bushin uutta ohjelmaa tarkisteltiin lehdissä paljon. Aamulehdessä Maanpuolustuskoulun komentajakapteeni Juha-Antero Puistolán mukaan uusien joukkojen lähettäminen Irakiin ei toimi pitkäkestoisena ratkaisuna. ”Lisäjoukko voi onnistua painamaan väkivallan pois kaduilta hetkeksi, mutta pitkäaikainen ratkaisu riippuu irakilaisista turvallisuusjoukkojen johtajista”, Puistola analysoi.²¹³ Kansan Uutisten analyysissä taas Bushin todettiin jatkavan Irakissa lähes entiseen tapaan. Todellista muutosta Yhdysvaltojen politiikassa ei ollut tiedossa. Uuden strategian ennakoitiin lisäävän entisestään amerikkalaisjoukkojen tappioiden määrää Irakissa. Samalla

²¹⁰ ”Mitä jäi kuulematta”, *Ilta-Sanomat*, 2.1.2007.

²¹¹ ”Hauska tappaa vanha tuttu”, *Kansan Uutiset*, 3.1.2007.

²¹² ”Bushin ”uusi strategia” nojaa pelottavasti toiveajatteluun”, *Helsingin Sanomat*, 12.1.2007.

²¹³ ”Yhdysvaltain lisäjoukot voivat rauhoittaa kaaoksen hetkeksi”, *Aamulehti*, 12.1.2007.

taisteluiden eskaloituminen näkyisi irakilaisten siviiliuhrien määrän kasvuna.²¹⁴ Iltalehden pääkirjoituksessa taas tarkasteltiin Irakin tilanteen muistuttaneen yhä pahaenteisemmin Vietnamin sota. Yhdysvallat lähetti yhä enemmän joukkoja maahan, mutta voittoa ei näy näköpiirissä. Vietnamin tapaan todennäköisimpänä lopputuloksena toimii Yhdysvaltojen vetäytyminen Irakista tappion kärsineenä.²¹⁵ Lehdissä Yhdysvaltojen uuteen Irakin strategiaan ei yksinkertaisesti luotettu. Parhaimmillaan sen nähtiin rauhoittavan väliaikaisesti Bagdadia. Lopullista ratkaisua Irakin lukuisiin ongelmiin sen ei kuitenkaan uskottu pystyvän tarjoamaan.

Tavallisten irakilaisten arjesta käytännössä sisällissotaa käyvässä maassa avasi Kansan Uutiset. Joulukuun puolenvälin uutisessa kerrottiin sunnien pelkäävän saapua sairaaloihin, jotka sijaittivat pelätyn shiiajohtajan alueella. Bagdadilaisen lääkärin mukaan Irakin terveysjärjestelmä oli jopa huonommassa kunnossa verrattuna välittömään tilanteeseen vuoden 2003 invaasion jälkeen. Irakin olosuhteista kertoi paljon Bagdadin suosituin sananlasku, jonka mukaan *tänään on paremmin kuin huomenna*.²¹⁶ Kansan Uutiset jatkoi irakilaisten siviilien elämästä uutisointia joulukuun lopussa kertomalla Irakin koululaitoksen luhistumisesta. ”Monet pääkaupungin koulut ovat lyhentäneen koulupäivien pituudet neljään tuntiin turvattomuuden sekä opettajien ja kunnollisten tilojen puutteen vuoksi”, jutussa kerrottiin. Myös Irakin romahtanut talous esti lasten koulunkäynnin, kun köyhtyneillä perheillä ei ollut varaa lähettää lapsiaan kouluun.²¹⁷ Kansan Uutiset pyrki selvästi muita lehtiä enemmän uutisoimaan suurten linjojen lisäksi myös kriisialueiden asukkaiden arjesta.

Lukuisat ja ennen kaikkea erittäin tuhoisat pommi-iskut siviiliväestöä kohtaan olivat tyyppillisinä uutisia Bagdadista. 23. tammikuuta Helsingin Sanomat raportoi 90 ihmistä kuolleen kahdessa pommi-iskuissa Bagdadissa. Ensiksi Bagdadin shiikorttelissa räjähti pysäköity pommiauto. Välittömästi ensimmäisen räjähdysten jälkeen itsemurhaiskijä ajoi väkijoukkoon räjähteillä täyteen autolla.²¹⁸ 4. helmikuuta Aamulehti uutisoi ainakin 135 kuolleen Bagdadissa itsemurhaiskijän räjäytettyä ”räjähtein lastatun kuorma-auton vilkkaalla kauppatorilla kaupungin keskustassa”. Iskussa haavoittuneita oli yli 220.²¹⁹ Uutiset pommeista sekä taisteluista loivat Bagdadista kuvan hyvin vaarallisena kaupunkina irakilaisille siviileille.

²¹⁴ ”Rimpuillen syvemmälle suohon”, *Kansan Uutiset*, 12.1.2007.

²¹⁵ ”Jenkit kolmen rintaman sotaan”, *Iltalehti*, 12.1.2007.

²¹⁶ ”Kirjeitä helvetistä”, *Kansan Uutiset*, 15.12.2006.

²¹⁷ ”Lasten koulunkäynti romahtanut Irakissa”, *Kansan Uutiset*, 29.12.2006.

²¹⁸ ”Ainakin 90 kuoli Irakin iskuissa”, *Helsingin Sanomat*, 23.1.2007.

²¹⁹ ”Itsemurhaiskijä teki verilöylyn Bagdadissa”, *Aamulehti*, 4.2.2007.

3.5. Somalian väkivaltaisuuudet

Somalian väkivaltaisuuudet osiossa läpikäyn, kuinka tutkimuksessa käytettävissä lehdissä kirjoitettiin Somalian valtataistelusta. Seurannan lähtötilanteessa suuria osia Somaliassa hallinneiden islamistien joukot olivat piirittämässä YK:n vuonna 2004 lokakuussa valtuuttaman Somalian väliaikaisen hallituksen viimeistä hallussa olevaa kaupunkia Baidonia. Somalian perinteinen vihollinen naapurimaa Etiopia ei halunnut islamistien saavan koko maata haltuunsa ja lähetti arviolta 15 000–20 000 sotilaistaan auttamaan väliaikaista hallitusta taistelussa islamistien joukkoja vastaan.²²⁰

Lehdet taustoittavat myös useissa uutisoinneissa kuinka tällaiseen tilanteeseen päädyttiin. Esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisessa *Islamistien saama tuki Somaliassa ymmärrettävää* 28.12.2006 kerrottiin, kuinka Somaliassa ei käytännössä ollut toimivaa keskushallitusta vuodesta 1991 lähtien. Tähän tilanteeseen tapahtui muutos noin kuusi kuukautta sitten kesällä 2006 islamistien onnistuttua ottamaan haltuunsa suurimman osa maasta, mukaan lukien pääkaupunki Mogadishun.²²¹ Kansainvälisen yhteisön uutisoitiin kieltäytyneen hyväksymästä islamistien hallintoa. Aamulehden pääkirjoituksessa 29.12.2006 kerrottiin, että kansainvälisten tarkkailijoiden mukaan islamistien päämääränä oli perustaa Taliban-tyyppinen islamistinen valtio.²²² Lehdissä spekuloiinkin miten mahdollinen sota Etiopian joukkojen sekä Somalian islamistien välillä etenisi.

Lopulta sota Etiopian sotilaiden sekä Somalian islamistien välillä käynnistyi islamistien hyökättyä piirittämäänsä Baidon kaupunkia vastaan. Taisteluissa tapahtui ratkaiseva käänne Somalian väliaikaisen hallituksen joukkojen sekä Etiopian sotilaiden koalition voitoksi noin viikon sotatoimien jälkeen. Helsingin Sanomien uutisessa 27.12.2006 Etiopian pääministeri tiedotti islamistien selkärangan murtuneen Baidoassa täydellisesti. Samassa uutisessa tosin islamistien edustajan mukaan vetäytyminen oli vaan taktinen veto.²²³ Islamistit joka tapauksessa vetäytyivät pääkaupunki Mogadishuun, jonka piirityksen Etiopian joukot aloittivat välittömästi. 29.12.2006 Helsingin Sanomat uutisoi jutussaan islamistien paenneen kaupungista taisteluista, minkä seurauksena hallituksen joukot ottivat Mogadishun haltuunsa.²²⁴ Isojen sotatoimien päättyminen Somaliassa tarkoitti samalla lehdistön mielenkiinnon vaihtumista suorista taisteluista muihin aiheisiin.

²²⁰ "Etiopiaan tukemat joukot marssivat Mogadishuun", *Kansan Uutiset*, 29.12.2006.

²²¹ "Islamistien saama tuki Somaliassa ymmärrettävää", *Helsingin Sanomat*, 28.12.2006.

²²² "Veri vuotaa Afrikan sarvessa", *Aamulehti*, 29.12.2006

²²³ "Etiopia vakuutti pikaista voittoa Somalian islamisteja", *Helsingin Sanomat*, 27.12.2006.

²²⁴ "Somalian hallituksen joukot etenivät Mogadishuun Etiopian tukemina", *Helsingin Sanomat*, 29.12.2006.

Somalian tulevaisuutta pohdittiin Ilta-Sanomien pääkirjoituksessa 30.12.2006 otsikolla *Kuka välittäisi Somaliasta?* ”YK:n tukeman pääministeri Mohammed Ali Gedin väliaikaishallituksen voitokas marssi Mogadishuun jää merkityksettömäksi, jos hallituksen joukot eivät pysty pikaisesti luomaan toimivaa hallintoa ja järjestysvaltaa ryöstelevien joukkojen nyt hallitsemaan kaupunkiin”, pääkirjoituksessa todettiin.²²⁵ Samasta aiheesta jatkoi Helsingin Sanomat 7.1.2007, kun se uutisoi Etiopian vastaisten mielenosoitusten muuttuneen väkivaltaisiksi Mogadishussa. Protestoijien raportointiin vaatineen Etiopian joukkojen poistumista maasta sekä hallitusta perääntymään vaatimuksestaan aseiden pakkoluovutuksesta Mogadishussa. Pääkaupungin asukkaat eivät luottaneet hallituksen kykyyn suojella kaupunkilaisia ryöstelijöiltä.²²⁶ Sanoma-konsernin lehdet jakoivat huolen Somalian tulevaisuudesta. Niiden mukaan väliaikaisella hallituksella oli edessään suuri työ voittaakseen somalialaisten luottamus. Somalian jälleenrakennus edistyi mielenkiintoisesti tavallaan samalla prosessilla kuin Irakin rauhoittaminen presidentti Bushin suunnitelman mukaan. Koko maan vakauttaminen alkaisi pääkaupungista ja etenisi myöhemmin laajemmille alueille.

Yhdysvaltojen ilmaiskusta Somaliaan uutisoiminen nosti esille eroavaisuuksia lehdissä. Helsingin Sanomien jutussa 11.1.2007 kerrottiin Yhdysvaltojen pommittaneen Etelä-Somaliaa, koska se uskoi alueella olevan etsittyjä islamistiterroristeja. Yhdysvalloilla raportointiin olevan ilmaiskuunsa lailliset oikeudet sekä Somalian hallituksen tuki.²²⁷ Ilta-Sanomissa taas raportointiin enemmän iskussa mahdollisesti kuolleesta Al-Qaida terroristista Fazul Abdullah Mohammedista. Lehti toi myös esille, että iskussa kuoli vahvistamattomien tietojen mukaan ainakin parikymmentä sivullista.²²⁸ Helsingin Sanomien sekä Ilta-Sanomien uutisointi Yhdysvaltojen ilmaiskusta oli lopulta varsin neutraalia tiedottamista.

Kansan Uutiset taas puolestaan otti erittäin tiukan kannan tähän Yhdysvaltojen pommitukseen. 11.1.2007 pääkirjoituksessaan Kansan Uutiset arvosteli Yhdysvaltoja laittomasta iskusta. ”Yhdysvaltain sotilaallisia toimia Somaliassa ei ole hyväksytty missään kansainvälisessä elimessä”, pääkirjoituksessa syytettiin. Lehden mukaan pommitus oli mahdollista tulkita Yhdysvaltojen kostoksi lähes vuosikymmenen takaisesta terrori-iskuista. Pääkirjoitus päättyi toteamukseen, että tällaisilla hyökkäyksillä Yhdysvallat paradoksaalisesti kasvattaakin terrorismin riskiä maailmalla.²²⁹

²²⁵ ”Kuka välittäisi Somaliasta?”, *Ilta-Sanomat*, 30.12.2006.

²²⁶ ”Etiopian-vastaiset mielenosoitukset muuttuivat väkivallaksi Mogadishussa” *Helsingin Sanomat*, 7.1.2007.

²²⁷ ”Yhdysvallat käytti tilaisuuden heti hyväkseen”, *Helsingin Sanomat*, 11.1.2007.

²²⁸ ”Häntä USA pommittaa”, *Ilta-Sanomat*, 10.1.2007.

²²⁹ ”Laiton isku Somaliaan”, *Kansan Uutiset*, 11.1.2007.

3.6. Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut

Palestiinan uutisointi keskittyi pääsäännöllisesti palestiinalaisten keskinäisiin väkivaltaisuuksiin, taloussaartoon sekä rauhanneuvotteluihin kilpailevien palestiinalaisjärjestöjen Fatahin sekä Hamasin välillä. Palestiinan tilanteesta kirjoittivat Aamulehti, Helsingin Sanomat sekä Kansan Uutiset, iltapäivälehdet taas jättivät Palestiinan käsittelemättä kokonaan. Paljon mediahuomiota sai palestiinalaisten presidentti Mahmud Abbasin ilmoitus uusista vaaleista palestiinalaisalueilla. 17.12.2006 Helsingin Sanomien uutisessa kerrottiin, että presidentti Abbas määräsi uudet parlamentti- ja presidentinvaalit, koska palestiinalaisten sisäinen kriisi oli kärjistynyt pahasti.²³⁰

Tähän tilanteeseen johtanutta kehityskulkua avasi Aamulehti pääkirjoituksessaan *Ruutitynnyrin sytytyslanka palaa Gazassa* 19.12.2006. Pääkirjoituksessa kerrottiin radikaalin Hamasin voittaneen parlamenttivaalit viime tammikuussa sekä muodostaneen hallituksen ilman vaalitappion kokenutta maltillisempaa Fatahia. Hamasin ja Fatahin välit katkesivatkin käytännössä kokonaan vaalien jälkeen. Palestiinalaisten sisäpoliittinen kriisi kärjistyi entisestään, kun länsimaat asettivat pakotteita Hamasin hallitusta vastaan.²³¹ Uusien parlamentti- ja presidentinvaalien avulla toivottiin ulospääsyä sekä sisäpoliittisesta kriisistä kuin myös länsimaiden taloussaarrosta palestiinalaishallintoa kohtaan.

Palestiinalaishallintoon kohdistuneita talouspakotteita sekä niiden vaikutusta palestiinalaisten arkiseen elämään avattiin Helsingin Sanomissa 19.12.2006. Hamasin hallitus ei suostunut tunnustamaan Israelia eikä irtisanoutumaan väkivallasta. ”Vastavetona Israel lopetti palestiinalaisilta keräämiensä tullimaksujen palautukset ja Yhdysvallat ja EU rahalliset avustukset”, jutussa kerrottiin. Seurauksena taloussaarrosta palestiinalaisten talous ajautui kaaokseen. Esimerkkinä talouden vaikeuksista Helsingin Sanomien artikkelissa mainittiin, että kymmenientuhansien julkisen sektorin työntekijöiden palkkojen maksussa oli ollut ongelmia jo useiden kuukausien ajan.²³²

Helmikuun alkupuolella Kansan Uutisten artikkelissa haastateltiin Iyad nimistä peruskoulunopettajaa, jonka mukaan talousahdinko vaikutti myös oppilaisiin. Kouluun osa lapsista tuli masentuneina, toinen puoli taas vihaisina. ”Oppiminen käy heille ylivoimaiseksi, ja heitä on

²³⁰ ”Abbas määräsi aikaistetut vaalit”, *Helsingin Sanomat*, 17.12.2006.

²³¹ ”Ruutitynnyrin sytytyslanka palaa Gazassa”, *Aamulehti*, 19.12.2006.

²³² ”Hamasin suosion lasku ei välttämättä käänny Fatahin voitoksi palestiinalaisten vaaleissa”, *Helsingin Sanomat*, 19.12.2006.

mahdotonta opettaa tällaisessa ympäristössä”, lyad totesi.²³³ Nämä uutiset, joissa konkreettisesti kerrottiin taloussaarron vaikutuksista, olivat mielestäni kiinnostavia. Pelkkä tiedottaminen valtioiden tasolla tapahtuvasta saarrosta jää helposti melko abstraktiksi. Ihmisten arjesta kertovat uutiset toivat paremmin esille, kuinka voimakas ase taloussaarto todellisuudessa olikaan.

Helmikuussa Palestiinan kriisiin uutisoinnin pääpainon sai Saudi-Arabian järjestämä rauhanneuvottelu Fatahin ja Hamasin johtajille. 7.2.2007 Helsingin Sanomien uutisessa kerrottiin muslimien pyhän kaupungin Mekan valikoituneen kokouksen järjestyspaikaksi. Saudi-Arabian todettiin laittaneen paljon vaikutusvaltaansa likoon järjestämällä palestiinalaisten viimeiseksi luonnehditun sovintoyrityksen.²³⁴ Saman päivän Aamulehdessä palestiinalaisten Saudi-Arabian suurlähettilään mukaan pyhästä kaupungista lähteminen ilman sopimusta ei ollut vaihtoehto. Myös Saudi-Arabian kuninkaan raportoitiin vaatineen palestiinalaisten sovintoa.²³⁵ Kyseessä oli jo neljäs rauhanneuvotteluyritys Palestiinan kriisin ratkaisemiseen, niin paineet sovintoon olivat kovat.

9. päivä helmikuuta 2007 Aamulehti uutisoikin palestiinalaisten päässeen sopimukseen ”kansallisen yhtenäisyyden hallituksen muodostamisesta”. Pääministerin salkku jäi Hamasille, varapääministerin roolin nousi puolestaan Fatahin edustaja. Tämän jälkeen hallituksen muodostamisen kerrottiin tapahtuvan luovalla tavalla. Kahdesta valtapuolueesta riippumattomat tahot saivat raskaimmat eli ulko-, sisä- ja valtionvarainministerin pestit. ”Mekan neuvotteluissa on keskitytty miten Fatahin ja Hamasin kansallisen yhtenäisyyden hallitus voisi vastata Yhdysvaltain ja EU:n vaatimuksiin ja saada avun jatkumaan”, Aamulehti kertoi neuvotteluiden painopisteestä.²³⁶

Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 10.2.2007 otettiin kantaa tuoreeseen sopimukseen. Sopimus kuvattiin Saudi-Arabian kärsivällisen diplomatian voittona. Pääkirjoituksen mukaan sovinnon kiinnostavin seikka oli Hamasin suhtautuminen Israeliin. Mekan sopimuksessa Israelia ei mainittu suoraan, mutta Hamasin pääministeri Hania hyväksyi kunnioittavansa kansainvälisiä sopimuksia. ”Hyvällä tahdolla paperin voisi tulkita niin, että se sisältää epäsuoran tunnustuksen Israelille ja valmiuden rauhanomaisiin suhteisiin sen kanssa”, uutisessa spekuloidtiin optimistisesti.²³⁷ Lehdissä yleisesti Mekan sopimuksen arvoitiin sisältävän paljon eri tavalla tulkittavia yksityiskohtia riippuen ulkopuolisten maiden näkökannoista.

²³³ ”Palestiinalaisten talous yhä henkitoreissaan”, *Kansan Uutiset*, 8.1.2007.

²³⁴ ”Saudit painostavat palestiinalaisia sopimaan riitansa”, *Helsingin Sanomat*, 7.2.2007.

²³⁵ ”Palestiinalaiset valmistautuvat kriisineuvotteluihin Mekassa”, *Aamulehti*, 7.2.2007.

²³⁶ ”Palestiinalaisryhmät ylsivät sopuun yhteishallituksesta”, *Aamulehti*, 9.2.2007.

²³⁷ ”Fatah ja Hamas sopivat riitansa”, *Helsingin Sanomat*, 10.2.2007.

4. Kolumbian ja Meksikon tapauksien analyysit

4.1. Mitä yhteistä tai eroja oli Kolumbia ja Meksikon huumesotien uutisoinneissa?

Seuraavaksi tässä tutkimuksessa suoritan vertailua Kolumbian ja Meksikon huumesotien uutisoinnista Suomen lehdistössä. Vertailu tulee muodostamaan yhden analyysiosuuden tässä työssä. Kuten totesin jo Meksikoa käsittelevässä kappaleessa, suurin ero näiden kahden tapauksen välillä syntyi pelkästä uutisointien lukumäärästä. Kolumbiasta uutisia oli yli 200, kun Meksikon kohdalla jäätiin kolmeen kappaleeseen. Johtuen tästä massiivisesta erosta uutisointien välillä, pelkkä vertailuun keskittyminen ei voi yksistään muodostaa analyysin ydintä. Kuitenkin lehtien uutisoinnista Kolumbiasta vuonna 1989 ja Meksikosta 2006–2007 voi nostaa esiin yhtenäisyyksiä ja eroavaisuuksia myös hieman pienemmässä mittakaavassa. Käsitelenkin toistuvatko jotkin teemat lehtien artikkeleissa näissä kahdessa eri tapauksessa. Tai vastaavasti miten Kolumbian ja Meksikon huumesotien raportoinnit eroavat toisistaan.

Käsittelen ensiksi Kolumbian ja Meksikon uutisointien **yhdistäviä tekijöitä**. Molemmissa tapauksissa keskityttiin raportoimaan viranomaisten toimista. Uutisoinnit alkoivat kuvauksilla, kuinka presidentit Calderón sekä Barco olivat määränneet suuren luokan operaatiot huumerikollisuutta vastaan. Meksikossa 6500 sotilasta lähetettiin presidentin käskystä toimiin huumerikollisuutta vastaan. Tehtävään joukoilla oli muun muassa pidättää huumerikollisia sekä tuhota alueella sijaitsevia huumekasvien viljelyksiä.²³⁸ Kolumbiassa taas raportoitiin viranomaisten suuren mittakaavan toimista kartelleja vastaan. Omaisuuden takavarikoitaja tapahtui laajassa mittakaavassa ja pidätettyjen ihmisten määrä kohosi yli 10 000. Tosin myöhemmin *Kansan Uutiset* kertoi, että näistä pidätetyistä 70 prosenttia vapautettiin lopulta todisteiden puuttumisen vuoksi.²³⁹ Viranomaisten toimista kertominen oli lehdille kätevä uutisaihe, koska niistä oli selkeää tehdä uutisia. Kirjassaan *Miten media puhuu* (1997) Fairclough kirjoittaakin median käyttävän paljon virallisia tai muuten legitimoituja lähteitä uutisoidessaan tapahtumista. Epäluotettaviksi koetut organisaatiot taas jäivät vähemmälle huomiolle.²⁴⁰ Viralliset toimijat kuten poliisi tai puolustusvoimat toimivat täten luotettavina tietolähteinä, joiden tiedotukset muodostavat uutisen perustan.

²³⁸ "Meksiko aloitti sodan mafiaa vastaan", *Aamulehti*, 13.12.2006.

²³⁹ "Suuri Kokaiinisota" *Kansan Uutiset*, 9.9.1989.

²⁴⁰ Fairclough 1997, 69.

Toisena yhdistävänä tekijänä toimi viranomaisten operaatioiden keskittyminen selkeästi tietyille alueille. Meksikossa sota huumeita vastaan käynnistyi, kun maan puolustus- ja poliisivoimista komennettiin joukkoja Michoacanin osavaltioon, presidentti Calderónin kotiosavaltioon.²⁴¹ Aamulehden helmikuun uutisessa taas kerrottiin Calderónin ulottaneen huumeiden vastaisen sodan uusille alueille, esimerkiksi Sinaloan osavaltioon.²⁴² Meksikosta ei tosin juuri tämän syvempään avattu, miksi viranomaiset aloittivat operaationsa juuri näiltä alueilta. Väkivaltaisuuksien kerrottiin eskaloituneen Michoacanissa, mutta samanaikaisesti muuallakin maassa kartellit olivat ottaneet alueita haltuunsa. Monessa muussakin osavaltiossa ympäri maata toimi väkivaltainen kartelli, joiden toimintaan haluttiin puuttua. Lisäselvyyttä Michoacanin erikoisasemasta löytyi lopulta tutkimuskirjallisuudesta. Kolumbiassa taas monissa uutisissa raportoitiin maan huumekaupan keskuksen sijaitsevan Medellinin kaupungissa, missä päämajaansa piti maan suurin ja väkivaltaisimman kartelli, Medellinin kartelli.²⁴³ Kolumbian uutisoinnissa olikin selkeä linja, Medellin alueen toimiessa maan huumekaupan keskuksena kannatti viranomaisten keskittää voimansa sinne.

Kartellien väkivaltaisuuksista tiedottaminen oli myös Meksikoa ja Kolumbiaa yhdistävä teema. Irtilaikattujen päiden jättäminen ravintolaan varoitukseksi jollekin sekä meksikolaisen toimittajan kidnappaus ja kiduttaminen olivat esimerkkejä Meksikon kartellien radikaaleimmista toimenpiteistä. Kolumbian kartellien väkivaltaisuuksien olivat myös paljon artikkeleiden aiheena, mutta paljon suuremmassa mittakaavassa. Kolumbiassa kerrottiin esimerkiksi lukuisista pommi-iskuista sekä väkivallalla uhkailuista. Kartellit Kolumbiassa hyökkäsivät muun muassa amerikkalaista lentokonetta vastaan pommeilla.²⁴⁴ Bogotassa taas bussiin kohdistuneessa pommi-iskussa raportoitiin useita kuolonuhreja.²⁴⁵ Kolumbian huumekauppiaiden kerrottiin antaneen jopa sodanjulistuksen maan hallitusta vastaan. Julistuksessaan kartellit uhkailivat lukuisia yhteiskunnan valtaapitäviä, kuten tuomareita, poliitikkoja sekä liike-elämän edustajia.²⁴⁶ Kolumbian kartellien raakuuksista uutisoitiin laajemmin verrattuna niiden Meksikon kollegoiden tekemisiin.

Hyökkäykset vapaata tiedonvälitystä vastaan toimivat neljäntenä yhdistävänä aiheena lehtien artikkeleissa. Kolumbiassa kartellit näyttivät ottaneen kohteekseen erityisesti *El Espectador* -lehden.

²⁴¹ "Meksiko aloitti sodan mafiaa vastaan", *Aamulehti*, 13.12.2006.

²⁴² "Korruption kyllästävät viranomaiset suojelevat Meksikon huumeliigoja", *Aamulehti*, 8.2.2007.

²⁴³ "Kolumbia pidätti 3800 huumerikollista", *Helsingin Sanomat*, 21.8.1989.

²⁴⁴ "Huumesota vaati USA:n lentokoneen", *Iltalehti*, 4.9.1989.

²⁴⁵ "Pommi tappoi bussissa", *Kansan Uutiset*, 10.10.1989.

²⁴⁶ "Kolumbian huumekauppiaat hallitusta vastaan" *Helsingin Sanomat*, 25.8.1989.

Syyskuussa Aamulehti kertoi pommin vahingoittaneen lehden toimitusta. Jutussa kirjoitettiin myös, ettei kyseessä ollut suinkaan edes ensimmäinen kerta, kun El Espectadoria vastaan hyökättiin.²⁴⁷ Hyökkäykset kolumbialaislehteä kohtaan jatkuivat lokakuussa, kun lehden kahden johtajan kerrottiin tulleen ammutuksi Medellinissä.²⁴⁸ Iltalehti uutisoi myös Kolumbian kartellien julkistaneen uhkailevia nimilistoja maan toimittajista. Nimilistoissa mainittujen toimittajien raportoitiin olevan hengenvaarassa. Lisäksi Iltalehti kertoi huumekauppiaiden soluttautuneen lehtien toimituksiin sekä tukeneen taloudellisesti kartelleista myönteisesti kirjoittavia tahoja.²⁴⁹ Meksikossa sen sijaan Aamulehti kirjoitti median painostuksesta yhden toimittajan esimerkin kautta. Rikolliset kidnappasivat sekä kiduttivat meksikolaista toimittajaa Olivier Acunaa. Lopulta Acuna myös vangittiin ja hänen itsensä mukaan syynä tähän oli hänen kirjoituksensa poliisien sekä huumekauppiaiden yhteistyöstä.²⁵⁰ Media muodosti yhteisen vihollisen Meksikon ja Kolumbian huumekartelleille. Kartellit eivät jääneet toimeettomiksi niiden liiketoimintaa uhkaavan vapaan tiedonvälityksen edessä, vaan ottivat kaikki mahdolliset keinot käyttöön hiljentääkseen kriitikkonsa. Uutisointi Meksikon ja Kolumbian rajojen ulkopuolelta oli viides yhtenäinen kokonaisuus. Kolumbian tapauksessa huumekauppaan kytkeytyi vahvasti esimerkiksi Panamaan johtajansa kenraali Noriegan myötä. Panama oli poikkeus Kolumbian naapurivaltioiden joukossa, koska se ei aloittanut toimia huumekauppaa vastaan. Panaman raportoitiin joutuneen selkkaukseen Yhdysvaltojen kanssa, jonka yhtenä syynä oli syytökset kenraali Noriegan osallisuudesta kansainväliseen huumekauppaan. Esimerkiksi Ilta-Sanomat kertoi Yhdysvaltojen virallisena kantana olevan, että Noriega oli huumekaupan avulla saavuttanut satojen miljoonien dollareiden omaisuuden.²⁵¹ Panaman lisäksi Kolumbian huumesodan yhteydessä uutisoitiin Perun ja Bolivian tapahtumista.

Meksikon uutisoinnin osalta taas raportoitiin Nicaraguan roolista huumeaineiden välikulkuksena matkalla Kolumbiasta Meksikoon. Nicaragua kuvattiin yhdeksi maailman köyhimmistä maista. Motiivina nicaragualaisten kyläläisten osallistumisesta kokaiinin salakuljetukseen toimikin mahdollisuus rikastumisen.²⁵² Nicaraguan ja Panaman esimerkit kuvastavat hyvin huumekaupan kansainvälistä ja verkostomaista toimintaa. Kartellit organisoivat toimintaansa samanaikaisesti

²⁴⁷ "Pommi vaurioitti kolumbialaislehteä", *Aamulehti*, 3.9.1989.

²⁴⁸ "Kolme murhaiskua Kolumbiassa", *Helsingin Sanomat*, 12.10.1989.

²⁴⁹ "Kolumbian huumekeisarit neuvottelevat pommein", *Iltalehti*, 23.10.1989.

²⁵⁰ "Korruption kyllästävät viranomaiset suojelevat Meksikon huumeleijonaa", *Aamulehti*, 8.2.2007.

²⁵¹ "300 miljoonan dollari mies", *Ilta-Sanomat*, 2.9.1989.

²⁵² "Huumekauppa tuo rahaa Nicaragualle", *Aamulehti*, 4.2.2007.

useassa eri maassa. Lehtien artikkelit osoittivat myös, kuinka huumekauppa selviää hyvin erilaisissa olosuhteissa. Panamassa kartellit toimivat yhteistyössä maan korkeimman johdon kanssa ja saivat täten elintilaa toiminnalleen. Nicaraguassa taas tilanne oli täysin toisenlainen, kun viranomaiset eivät olleet liitossa kartellien kanssa. Huumekauppiaiden kanssa yhteistyössä olivatkin rannikoiden köyhät kyläläiset.

Meksikon ja Kolumbian uutisoinneissa oli myös paljon **erottavia tekijöitä**, joita esittelenkin seuraavaksi. Yhtenä merkittävän erottavana tekijänä oli Meksikon huumesodan vähäinen henkilöityminen erilaisiin toimijoihin. Maan presidentti Calderónin kerrottiin virallisesti aloittaneen huumeiden vastaisen sodan Meksikossa, mutta kenenkään muun hänen hallintonsa edustajan rooli ei noussut esille. Virallisten toimijoiden sijaan Aamulehti nosti esille sinaloalaisen ihmisoikeustaistelijan sekä rikollisten uhriksi joutuneen toimittajan näkemyksiä.²⁵³ Kartellien puolelta ei myöskään tiedotettu kenestäkään erityisen pahamaineisesta huumekauppiasta. Meksikon sodan etenemistä ei täten seurattu jonkun tietyn huumekauppiiaan etsinnän kautta.

Kolumbiassa sen sijaan huumesota henkilöityi hyvin vahvasti sekä viranomaisten että huumekauppiaiden puolelta. Viranomaisten puolelta huumesodan symboliksi kohosi presidentti Barcon hallituksen oikeusministeri Monica de Greiff. Oikeusministeri joutui kartellien uhkailujen kohteeksi, koska huumekauppiaiden luovutukset Yhdysvaltoihin kuuluivat hänen ministeriön toimialaansa. De Greiffin mahdollisen eroamisen ennakoimiset olivatkin yleisiä uutisia. De Greiff lopulta erosi oikeusministerin tehtävästään kartellien toistuvasti uhattua hänen perhettään. Kansan Uutisten analyysin mukaan hänen eronsa olikin voitto huumekartelleille.²⁵⁴ Oikeusministerin eron tulkittiin kuvastavan julkisen vallan heikkoutta Kolumbiassa.

Kolumbian uutisoinnin osalta myös yksittäiset huumekauppiat saivat paljon huomiota osakseen. Osasyynä tähän huomioon yksilöitä kohtaan oli Washingtonin lista 12 etsityimmistä huumekauppiasta Kolumbiassa, jotka Yhdysvallat halusi luovuttavaksi. Lehdistö seurasi huumesodan edistystä tämän Yhdysvaltojen listauksen kautta. 12 Luovutettavan listan kärjestä löytyi maan etsityin ja vaikutusvaltaisin huumekauppias, Medellin kartelli johtaja Pablo Escobar. Escobarista muodostui Bogotan ja Washingtonin suurin vihollinen, jonka toimista lehdet raportoivat. Esimerkiksi Aamulehti uutisoi hänen tavoitteestaan päästä rauhanneuvotteluihin

²⁵³ "Korruption kyllästävät viranomaiset suojelevat Meksikon huumealiigoja", *Aamulehti*, 8.2.2007.

²⁵⁴ "Kartelli voitolla Kolumbian kokaiinisodalla", *Kansan Uutiset*, 23.9.1989

Kolumbian hallituksen kanssa.²⁵⁵ Ilta-Sanomat uutisoi jopa kahdesta Escobarin haastattelusta, joissa kartellijohtaja pääsi kertomaan asioista omasta näkökulmastaan.²⁵⁶ Kolumbian huumesodasta uutisoitaessa huumekauppiaiden toimet ja motiivit saivat oman osuutensa mediahuomiosta.

Toisena erottavana tekijänä oli uutisoiminen Yhdysvaltojen roolista huumesotaa käyvässä maissa. Washingtonin kerrottiin ottaneen erittäin aktiivisen roolin Kolumbian huumesodassa. Yhdysvaltojen toimia Kolumbiassa vuonna 1989 seurattiinkin tiiviisti kaikissa lehdissä. Esimerkiksi Yhdysvaltojen republikaanipresidentin George H. W. Bushin hallinnon julkaisemasta huumeiden vastaisesta ohjelmasta tiedottivat kaikki tutkimukseen valikoituneet lehdet. Helsingin Sanomien artikkelissa otettiin varsin kriittinen kanta Bushin ohjelmaa, kun kirjoituksessa kerrottiin demokraattisenaattori Joseph Bidenin arvostelu Bushin strategiaa kohtaan.²⁵⁷ Aamulehden vastaavassa uutisoinnissa sen sijaan ei ollut yhtä kärkeä arvostelua. Tuomitsemisen sijasta jutussa käytettiin suoria lainauksia presidentti Bushin puheesta.²⁵⁸ Iltalehti tiedotti Perun, Bolivian sekä Kolumbian saavan Washingtonilta miljardiluokalla talous- ja sotilasapua huumekaupan vastaisiin toimiin Andien alueella.²⁵⁹ Bushin huumeiden vastainen ohjelma olikin iso uutinen tässä tutkimuksessa.

Bushin hallinnon huumeiden vastainen ohjelma ei jäänyt ainoaksi Yhdysvaltojen toimeksi Kolumbiassa mistä lehdet kirjoittivat. Yhdysvaltojen antaman materiaalisen avun saapumisesta Kolumbiaan seurattiin tarkkaan. Ilta-Sanomat raportoi Washingtonin päättäneen lähettää Kolumbiaan sotilaallista apua 65 miljoonan dollarin edestä. Presidentti Barcon hallinnon ennakoitiin saavan muun muassa helikoptereita ja jeepejä.²⁶⁰ Helsingin Sanomat kertoi myös Kolumbian oikeusministeri de Greiffin valtiovierailusta Yhdysvaltoihin. De Greiffin mukaan hänen vierailunsa yhtenä tavoitteena oli neuvotella Washingtonilta tukea Kolumbian tuomareiden suojelemiseksi.²⁶¹ Washingtonin materiaallinen apu muodosti yhden teeman Kolumbian huumesodan uutisoinneissa.

Meksikon huumesodassa Yhdysvalloilla ei sen sijaan uutisoitu olevan läheskään yhtä merkittävää roolia. Washingtonin kerrottiin suunnittelevan Nicaraguan rannikkovartioston tukemista, jotta ne voisivat uusia kalustoaan salakuljettajien pidättämiseksi.²⁶² Tämä Nicaraguan avustaminen oli tosin

²⁵⁵ "Kolumbia torjuu huumeparonin ehdot", *Aamulehti*, 31.8.1989.

²⁵⁶ "Meitä vainotaan koska olemme esimerkki kansalle", *Ilta-Sanomat*, 16.9.1989.

²⁵⁷ "Bushin huumeohjelma sai moitteita", *Helsingin Sanomat*, 7,9,1989.

²⁵⁸ "Bush julisti huumesodan", *Aamulehti*, 7.9.1989.

²⁵⁹ "Bush upottaa 30 miljardia huumesotaansa – turhaan?", *Iltalehti*, 6.9.1989.

²⁶⁰ "USA lähettää aseapua Kolumbian huumesotaan", *Ilta-Sanomat*, 26.8.1989.

²⁶¹ "Kolumbia kaipaa USA:lta lisää sotilaallista kalustoa", *Helsingin Sanomat*, 30.8.1989.

²⁶² "Huumekauppa tuo rahaa Nicaragualle", *Aamulehti*, 4.2.2007.

paljon pienempi toimi verrattuna Kolumbian suuriluokkaiseen tukemiseen vuonna 1989. Yhdysvalloilla ei raportoitu olevan oikein minkäänlaista virallista roolia Meksikon huumesodassa. Lehdissä ei tiedotettu presidentti George W. Bushin hallinnolta halukkuutta ottaa osaan rajanaapurinsa huumeiden vastaiseen taisteluun. Toisaalta myöskään Meksikon hallinnon ei kerrottu pyytäneen Washingtonin minkäänlaista tukea. Yhdysvaltojen rooli mainittiinkin vain kolmannessa Meksikoa käsittelevässä uutisessa. Sinaloalaisen ihmisoikeustaistelija Oscar Loza Ochoan mukaan Meksikon tulisi tehdä yhteistyötä Kolumbian sekä Yhdysvaltojen kanssa huumeväkivallan lopettamiseksi.²⁶³ Tämä Yhdysvaltojen lähes olematon rooli Meksikon uutisoinnissa verrattuna Kolumbiaan oli todella suuri erottava tekijä näiden kahden tapauksen välillä.

Teema talouden keinojen käyttämisestä huumekauppaa vastaan viranomaisten puolelta erotti Kolumbian ja Meksikon tapahtumien käsittelyä lehdissä. Kolumbiasta uutisoitaessa talous mainittiin monesti yhtenä apukeinona taistelussa kartelleja vastaan. Esimerkiksi Helsingin Sanomat kertoi Yhdysvaltojen viranomaisten kannattaneen huumekauppioiden varallisuuden takavarikoimista. Rahavirtojen katkaiseminen estäisi tehokkaasti kartellien toimintaa.²⁶⁴ Aamulehti jatkoi samasta teemasta uutisoimista, kun se tiedotti Kolumbian hallituksen hyväksyneen asetuksia, joiden seurauksena huumekauppioiden oli entistä vaikeampaa saada takaisin takavarikkoon joutunutta omaisuuttaan. Presidentti Barcon määräyksellä huumerikollisten takavarikoituja rahoja jaettiin eri hallinnonaloille.²⁶⁵ Yhdysvaltojen sekä Kolumbian viranomaisten kerrottiin olleen yhtämielisiä huumekauppioiden omaisuuden takavarikoimisen hyödyllisyydestä.

Myös globaalissa mittakaavassa talouden keinoista nähtiin hyötyjä huumekauppaa vastaan toimiessa. Pariisissa kokoustaneiden johtavien teollisuusmaiden G7:n ryhmän tiedotettiin suunnittelevan antavan kansainväliselle rikospoliisijärjestö Interpolille entistä enemmän tietoa potentiaalisesti laittomista rahavirroista. Interpolin rahapesua seuraavan osaston päällikön Gerhard Möbiuksen mukaan rahavirtoja seuraamalla päästäisiin kartellijohtajien jäljille.²⁶⁶ Aamulehden kirjoittaessa Meksikon huumesodasta taloutta ei mainittu merkittävän keinona viranomaisten puolelta. Artikkeleissa keskityttiin enemmän perinteisen sotilaallisen voiman käyttämiseen huumekaupan estämiseksi. Tosin uutisessa Nicaraguan roolista huumeiden välittäjämaana

²⁶³ "Korruption kyllästävät viranomaiset suojelevat Meksikon huumeliigoja", *Aamulehti*, 8.2.2007.

²⁶⁴ "Huumerahoja "pestään" pankkiautomaattien avulla", *Helsingin Sanomat*, 20.8.1989.

²⁶⁵ "USA:lta sota-apua Kolumbiaan", *Aamulehti*, 26.8.1989.

²⁶⁶ "Interpol iskisi huumerahaan", *Aamulehti*, 18.9.1989.

paikallisten kyläläisten yhdeksi motiiviksi osallistua huumekauppaan mainittiin vaurastumisen mahdollisuus. Nicaraguan tapauksessakaan ei kuitenkaan viranomaisten osalta taloutta esitelty keinona huumeiden salakuljetuksen vähentämiseksi.

Neljäs erottava tekijä oli viljelijöiden roolin puuttuminen kokonaan Meksikosta uutisoitaessa. Ensimmäisessä uutisessa ainoastaan todettiin Michoacanin osavaltioon määrättyjen joukkojen yhtenä tavoitteena olleen vuoristoalueilta löydettyjen huumeviljelmien tuhoamisen.²⁶⁷ Mitään analyysejä, miksi meksikolaiset viljelijät mahdollisesti olivat aloittaneet huumekasvien viljelemisen, ei Meksikosta kirjoitettu. Esimerkiksi maataloutta elinkeinona Meksikossa ei arvioitu artikkeleissa lainkaan. Meksikon yhteiskuntarakennetta ei myöskään avattu yhtä tarkasti verrattuna Kolumbian. Kolumbian tapauksessa uutisoinnilla viljelijöistä oli selkeästi oma asemansa muiden uutisten joukossa.

Vuonna 1989 kirjoitettiin Kolumbian maanviljelijöiden lisäksi myös esimerkiksi Kolumbian naapurivaltioiden Bolivian ja Perun kokaa kasvattavien viljelijöiden olosuhteista. Perun sisäministerin kerrottiin lausuneen, että kokanviljelijöille oli kehitettävä korvaavia viljelykasveja korvaamaan kokankasvatus.²⁶⁸ Bolivian presidentti Jaime Paz Zamoran mukaan huumekasvien viljelijöille oli löydettävä vaihtoehtoja, jotta he voisivat ansaita elantonsa. Tähän vaihtoehtojen kartoittamisen prosessiin presidentti Zamora vaati tukea ulkomailta.²⁶⁹ Huumekasvien viljelijöiden merkityksestä kertoi jotakin se, että maiden korkeimmassa johdossa jouduttiin ottamaan kantaa.

Iltalehti sekä Helsingin Sanomat arvoivat Kolumbian viljelijöiden asemaa pääkirjoituksissaan. Iltalehden mukaan kookapensaas kasvatamisella viljelijät Kolumbiassa saivat maan keskiarvoon verrattuna paljon suuremmat tulot.²⁷⁰ Helsingin Sanomissa puolestaan nostettiin esille maailmantalouden vaikutus. Teollisuusmaiden ylisuuri tuotanto sekä oman maataloutensa suojeleminen olivat romuttaneet kolumbialaisten maanviljelijöiden aseman. Viljelijöiden täytyi sopeutua tähän muuttuneeseen asianlaitaan ja huumekasveihin siirtyminen muodostui yhdeksi keinoksi.²⁷¹ Lehdissä viljelijöiden asemaa analysoitiin parhaimmillaan hyvinkin yksityiskohtaisesti.

²⁶⁷ "Meksiko aloitti sodan mafiaa vastaan", *Aamulehti*, 13.12.2006.

²⁶⁸ "Peru vaatii lisää dollareita", *Kansan Uutiset*, 31.8.1989

²⁶⁹ "Kolumbian huumesodassa 10 000 pidätystä", *Helsingin Sanomat*, 22.8.1989.

²⁷⁰ "Kolumbian kokaiinikierre", *Iltalehti*, 4.9.1989.

²⁷¹ "Raha on Kolumbian huumesodan syynä", *Helsingin Sanomat*, 1.9.1989.

4.2. Miksi Kolumbian huumesota kiinnosti lehdistöä?

Kolumbian ja Meksikon huumesotien uutisoinnissa suurin erottava tekijä oli Kolumbian tapauksen paljon suurempi mediahuomio. Kolumbian huumeiden vastaisesta taistelusta raportoitiin massiivinen määrä uutisia pitkällä aikavälillä. Meksikon huumesota taas jäi melkein kokonaan ilman lehdistön huomiota. Tässä luvussa käsitelenkin, miksi Kolumbian huumesota vuonna 1989 sai osakseen niin paljon huomiota.

Kolumbian huumesodan suurehko huomio suomalaisessa lehdistössä selittyy osittain Yhdysvaltain aktiivisuudesta Kolumbiaa kohtaan. Suomalaisessa lehdistössä perinteisesti seurataan Yhdysvaltojen toimintaa varsin aktiivisesti.²⁷² Yhdysvaltojen toimeliaisuudelle Kolumbiassa löytyy myös selkeät syyt, Kolumbian huumesodan aikana vuoden 1989 syksyllä Yhdysvalloissa huumeet olivat listattu selkeästi maan suurimmaksi turvallisuushaksi. Christien ja Bruunin teorian mukaan tuolloin huumeet olivat myös Yhdysvaltojen *hyvä vihollinen*.

Mentions of Drugs as the Most Important Problem Facing the U.S., 1969-2016

GALLUP®

273

Amerikkalaisilta on vuosikymmenten ajan kysytty heidän mielipidettään siitä, mikä on heidän mielestään Yhdysvaltojen turvallisuuden suurin uhkatekijä. Huumeet on säännöllisesti mainittu yhtenä turvallisuushkana 1960-luvun lopusta lähtien. Yläolevassa kuvaajassa on merkitty, kuinka monesti huumeet on haastatteluissa mainittu Yhdysvaltojen suurimpana uhkana vuosina 1969–2016. Maan suurimmaksi uhaksi huumeet nousivatkin toukokuusta 1989 aina huhtikuuhun 1990 väliselle ajanjaksolle. 1989 syyskuun gallupissa ennätysmäisesti 63% vastaajista mainitsi huumeet

²⁷² Koivisto 2008, 14–15.

²⁷³ Gallup, In U.S., 65% Say Drug Problem 'Extremely' or 'Very Serious', 28.10.2016, <https://news.gallup.com/poll/196826/say-drug-problem-extremely-serious.aspx/>. Luettu 4.12.2018.

Yhdysvaltojen suurimpana uhkana. Tämä kysely tehtiin vähän sen jälkeen, kun presidentti George H.W. Bush oli paljastanut televisiossa huumeiden vastaisen strategiansa taistelussa crack-kokaiinin leviämistä sekä Kolumbian huumebaronien uhkaa vastaan.²⁷⁴

Ruben Stillerin vetämässä radio-ohjelmassa keskusteltiin huumeista ja Yhdysvalloista 8.10.2018 jaksossa *Huumeet – hyvä vihollisemme?* Vieraana ollut dosentti Mikko Salasuo kertoi, että vuoden 1989 puolivälissä Yhdysvalloissa Washingtonissa uutisointi huumausaineista nousi jopa 600 prosenttia. Samanaikaisesti Neuvostoliitto oli vaikeuksissa taloutensa kanssa eikä muodostanut enää yhtä suurta uhkaa Amerikalle, kuin kylmän sodan kuumimpina vuosina. Crack-kokaiini nousi gallupeissa viidenneltä sijalta Yhdysvaltojen suurimmaksi uhaksi. Neuvostoliitto taas putosi samaisissa kyselyissä vanhalta kärkipaikaltaan sijalle viisi.²⁷⁵

Salasuon mukaan huumeet nousivat samalla viranomaisille *hyväksi viholliseksi*. Viholliskuvan suhteen huumeet ovat sopivan epämääräinen, koska ne ovat kasvottomia eikä niitä pysty henkilöimään vain tiettyihin yksilöihin. Huumeet aiheuttavat uhan jokaiselle, myös lapsille, ja tämä tekee niistä pahuuden perikuvan. Kukaan ei astu puolustamaan jotain, mikä aiheuttaa uhan lapsille. Amerikkalaiset saattoivat yksimielisesti vaatia toimia maansa rajojen ulkopuolelta tulevia huumeita vastaan. Halveksittuja huumeita on myös poliittisesti helppo syyttää kaikista maan vaikeista ongelmista. Huumeet ovat samalla pitkäkestoinen vihollinen, poliitikkojen on mahdollista saavuttaa näyttäviä voittoja esimerkiksi pidätysten ja huumeiden takavarikointien avulla. Vaatimalla tiukkoja keinoja huumeita vastaan poliitikon on helppo keino kerätä irtopisteitä medialta ja äänestäjiltä.²⁷⁶ Poliitikkojen ei tarvitse tehdä vaikeita päätöksiä tai turhauttavia kompromisseja, kun huumeet voi laittaa kaiken pahan ja ongelmallisen syyksi.

Presidentti George H.W. Buhin huumeidenvastainen ohjelma sai New York Timesin ja CBS uutisten gallupissa amerikkalaisilta kannatusta. 70 % amerikkalaisista hyväksyi Bushin suunnitelman ja 60 % uskoi ohjelman toimeenpanon vähentävän maan huumeongelmaa. Enemmän hajontaa kyselyssä syntyi kysyttäessä, onnistuuko presidentin ohjelma hillitsemään laitonta huumekauppaa sekä kohdistuuko sen määrärahat oikeisiin kohteisiin. Amerikkalaisten keskuudessa oli kuitenkin vahva konsensus siitä, että huumeisiin puuttumisen tulee olla etusijalla ajankohtaisissa liittovaltiotason

²⁷⁴ Gallup, In U.S., 65% Say Drug Problem 'Extremely' or 'Very Serious', 28.10.2016, <https://news.gallup.com/poll/196826/say-drug-problem-extremely-serious.aspx/>. Luettu 4.12.2018.

²⁷⁵ Ruben Stiller: Huumeet - hyvä vihollisemme, 8.10.2018, <https://areena.yle.fi/1-4535673/>. Kuunneltu 15.11.2018.

²⁷⁶ Ruben Stiller: Huumeet - hyvä vihollisemme, 8.10.2018, <https://areena.yle.fi/1-4535673/>. Kuunneltu 15.11.2018.

toimissa. Gallupissa amerikkalaiset joka puolelta maata jokaisesta tuloluokasta raportoivat huumeiden jollain tavalla tunkeutuneen heidän elämäänsä. 48 % kaikista täysi-ikäisistä vastaajista kertoi tuntevansa jonkun, jonka elämään huumeet vaikuttavat merkittävästi. 28 % vastaajista tiesi huumekauppiaan tai alueen heidän yhteisössään, missä huumekauppaa käydään.²⁷⁷

Vuonna 1989 huumeet olivat Yhdysvalloissa hyvin merkittävässä roolissa, joten maan aktiivisuudelle Kolumbian huumesodassa oli selvät perusteet. Tämän aktiivisuuden myötä lehdistö Suomessakin sai enemmän syytä uutisoida Kolumbiasta tapahtumista, kun Yhdysvallat otti roolia alueen tapahtumiin. Jukka Pietiläisen ensimmäisessä artikkelissa *Ulkomaantutkimuksen vaiheita ja tuloksia* kokoelmateoksessa *Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa* (1998) kerrotaan, kuinka suomalaisten lehtien ulkomaanuutisissa länsimaista kirjoitettiin kaikista suurin määrä uutisia. Jo vuonna 1961 Risto Vehmaan tutkimuksessa käsiteltiin suomalaisten lehtien ulkomaanuutisia neljän viikon ajan 16 suomenkielisessä lehdessä. Tutkimustuloksina selvisi, että suomalaisten lehtien ulkomaita käsittelevät osuudet olivat huomattavasti länsisuuntautuneita. Taustaltaan vasemmistolaiset lehdet antoivat porvarillisiin lehtiin verrattuna enemmän palstatilaa sosialistisille maille, mutta niidenkin uutisoinneista enemmistö käsitteli länsimaita eikä sosialistisia maita. Euroopan osuus ulkomaanuutisissa oli kaksi kolmasosaa, kehitysmaiden vastaava oli noin 15 prosenttia. Yksittäisistä maista ulkomaanuutisissa kerrottiin Suomen ohella eniten Yhdysvalloista, Neuvostoliitosta, Länsi-Saksasta sekä Itä-Saksasta.²⁷⁸

Pietiläisen toisessa kokoelmateoksen artikkelissa vuonna 1998 *Ulkomailta Suomeen: määrällinen analyysi* esitellään tutkimuksia suomalaisen lehdistön ulkomaanuutisoinnin määristä eri vuosikymmeninä. Vuonna 1995 tehdyn uuden tutkimuksen päätelmät olivat hyvin samankaltaisia verrattuna Vehmaan vuonna 1961 suorittamaan tutkimukseen. Vuoden 1995 tutkimuksen mukaan ulkomaanuutisista edelleen noin kaksi kolmasosaa käsittelee Eurooppaa, seuraavaksi suosituimmat kohteet tulivat Aasiasta sekä Pohjois-Amerikasta. Afrikka ja Latinalainen Amerikka olivat vähäisen uutisoinnin kohteena.²⁷⁹

Selkein muutos vuosien 1961 ja 1995 aineistoissa oli Afrikkaan keskittyvän uutisoinnin puolittuminen sekä Aasian osuuden kaksinkertaistuminen. Tarkasteltaessa mihin maihin uutisointi keskittyy, havaitaan enemmistön uutisista rajoittuneen vain muutamaan maahan. Huomattava osa

²⁷⁷“Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs”, *The New York Times*, 12.9.1989.

²⁷⁸ Pietiläinen 1998a, 28.

²⁷⁹ Pietiläinen 1998b, 89.

näistä maista oli myös pysynyt samana kuusikymmentäluvulta lähtien. Kymmenestä uutisoiduimmasta ulkomaasta kuusi on samoja vuosien 1961 ja 1995 tutkimuksissa. Eri vuosikymmenten tutkimuksia vertailemalla voi päätellä, että suomalaisten lehtien pysyvän kiinnostuksen kohteena oman maan lisäksi ovat Yhdysvallat, Ruotsi, Venäjä/Neuvostoliitto, Iso-Britannia ja Saksa. Listaa täydentävät vaihtuvat, hetkellisesti uutisoinnissa esiintyvät valtiot. Huomionarvoista on, että vuonna 1995 Yhdysvallat oli ainoa Euroopan ulkopuolinen maa kymmenen uutisoiduimman maan listalla.²⁸⁰

Pietiläisen mukaan ulkomaanuutisten ja ulkomaankaupan välillä oli selkeä yhteys. Maat, joiden kanssa käytiin eniten kauppaa, saivat kaikista eniten huomiota osakseen uutisissa. Tämä koski kaikkia uutisia, eikä rajoittunut vaan talousuutisiin. Kaupan ja uutisoinnin välinen yhteys on vakaalla pohjalla oleva ilmiö. Pietiläinen toteaa myös, että ulkomaanuutisten tarkastelun perusteella tapahtumilla maailmalla on vähäinen vaikutus siihen, mitä tapahtumia lopulta uutisoidaan tai mistä maista jutut kertovat. Paljon suurempi vaikutus on millaiset taloudelliset sekä kulttuurilliset suhteet maiden välillä ovat. Enemmistö ulkomaanuutisoinnista pohjautuu pitkäaikaiselle, tavanomaiselle tapahtumien seuraamiselle. Tässä uutisseurannassa muutokset ovat suhteellisen pieniä sekä hitaita. Suurinta varsinaisten tapahtumien vaikutus ulkomaanuutisointiin on kansainvälisiin suhteisiin ja konflikteihin keskittyvissä raportoinneissa. Tutkimusten mukaan uutisoinnissa kehittyvistä maista kielteisten ja yllättävien tapahtumien osuus on suurempi verrattaessa uutisiin teollisuusmaista.²⁸¹

Tutkimuskirjallisuuden mukaan Latinalaisesta Amerikasta kirjoitetaan siis harvoin suomalaisten lehtien ulkomaanuutisissa. Yhdysvallat sen sijaan on yksi seuratuimpia maita lehdistön uutisoinneissa. Yhdysvaltojen aktiivisuus Kolumbian huumesodassa lisäisikin Kolumbian tapahtumien painoarvoa uutisoinnissa Suomessa. Kolumbian huumesota kielteisenä juttuna sopi muutenkin hyvin perinteiseen uutisointiin kehittyvästä valtiosta.

Kirjassa *Uutisoppikirja* (1989) määritellään termi uutiskynnys: ”mitkä seikat vaikuttavat jonkin asian tai tapahtuman julkistamiseen uutisena”.²⁸² Jutun uutisarvoon vaikuttavat muun muassa tapahtuman vaikutusten intensiteetti, tapahtuman vaikutusten laajuus sekä missä määrin tapahtuman vaikutukset koskevat uutisen kuulijoita tai katsojia itseään tai niitä ryhmiä, joihin he

²⁸⁰ Pietiläinen 1998b, 92–93.

²⁸¹ Pietiläinen 1998b, 107.

²⁸² Bruun & Koskimies & Tervonen 1986, 58.

kuluvat.²⁸³Tarkasteltaessa näitä kriteerejä Kolumbian tapaukseen, niin Kolumbian huumesota alkoi hyvin intensiivisesti. Kolumbian hallitus julisti sodan kokaiinikartelleille, tuhansien viranomaisten suorittamat operaatiot, massiivisia joukkopidätyksiä, miljoonien arvosta omaisuuden takavarikoiteja. Kartellien sodanjulistus Kolumbian hallitukselle sekä hyökkäykset laillista esivaltaa vastaan ajoivat maan pahimmillaan poikkeustilaan.

Tapahtuman laajuudesta vastasi taas Yhdysvaltojen toimet Kolumbiassa sekä huumekaupan levinneisyys eri mantereille. Mikäli Kolumbiassa olisi taisteltu vaan hallituksen vastaisia sissejä vastaan, ei huomio Suomessa olisi varmastikaan ollut kovinkaan suurta. Perinteisten sissien sijaan vastassa olivat huumekartellit, jotka vielä salakuljettivat kokaiinia pohjoiseen Yhdysvaltoihin. Washingtonin aktiivinen ote kartelleja vastaan vaatimalla huumekauppiaiden karkotuksia, materiaaliapu sekä presidentti George H.W. Bushin huumeidenvastainen ohjelma tekivät Yhdysvalloista käytännössä osapuolen Kolumbian huumesotaan.

Kolumbian tapahtumilla ei suoraan ollut kovinkaan suurta vaikutusta suomalaisin lukijoihin, kokaiini oli vuonna 1989 harvinainen huumausaine Suomessa. Kuitenkin 1990-luvun Suomen toisen huumausaallon nousu oli jo aluillaan 1980-luvun lopussa ja median kiinnostus huumeita kohtaan nousussa. Kolumbialaisten kartellien pelättiin levittävän jakeluverkostoaan entisestään Euroopassa ja lopulta verkosto olisi kattanut myös Suomen. Etelä-Amerikan tapahtumat huumekauppaa vastaan saattoi lopulta Suomessakin mieltää maan etujen mukaiseksi toiminnaksi huumeongelmien ennaltaehkäisyn kautta.

Uutisoppikirjan mukaan uutistoiminnan luonteeseen kuuluu, että se on kiinnostunut vaihtelevilla tavoilla eri tyyppisistä asioista. Laajat ja hitaasti muodostuneet prosessit, vaikka olisivat merkittäviä, eivät pääse uutiskynnyksen yli yhtä tehokkaasti, kuin ainutkertaiset ja dramaattiset tapahtumat. Syy tähän on, että uutistoiminnan luonne suosii selvästi erottuvia tapahtumia. Jotta prosessi ylittäisi uutiskynnyksen, sen on aktualisoiduttava tällaisena tapahtumana.²⁸⁴ Uutiskynnyksen ylittämiseen liittyy myös kiinnostava yksityiskohta. Tapahtumasarja, joka on kerran ylittänyt uutiskynnyksen, todennäköisemmin ylittää sen myös jatkossakin. Uutistoiminnassa pyritään seuramaan kerran uutiskynnyksen ylittäneitä tapahtumia.²⁸⁵ Kolumbian huumesodan tapauksessa tämä tarkoittaa, että kun se kerran ylitti uutiskynnyksen suomalaisten lehtien uutisoinnissa, niin Kolumbian

²⁸³ Bruun & Koskimies & Tervonen 1986, 58–59.

²⁸⁴ Bruun & Koskimies & Tervonen 1986, 60.

²⁸⁵ Bruun & Koskimies & Tervonen 1986, 60–61.

tapahtumista uutisoitiin helpoimmin myöhemminkin. Kolumbian tapauksen uutiskynnyksen ylittämistä auttoi kielteinen aihe. Väkivaltaisia hyökkäyksiä, pidätyksiä, takavarikoiteja sekä sodanjulistuksia. Myös Yhdysvaltojen aktiivisuus, maan, jonka toimia Suomen lehdistö seuraa tarkkaan, nostatti Kolumbian huumesodan arvoa toimituksissa.

Kolumbian saavuttamaa suosiota Suomen lehdistössä selittää osaltaan myös journalistien arki. Tuomo Mörä kirjoittaa teoksen *Sopulisilppuri: Mediakritiikin näkökulmia* (1996) artikkelissa *Journalistit rutiinien verkossa* toimittajien arkipäiväisestä työstä. Maailmalla tapahtuu valtavasti erilaisia ilmiöitä, joista toimittaja voisi laatia uutisen. Silti eri joukkotiedotusvälineiden uutiset muistuttavat varsin paljon toisiaan. Pääuutiset käsittelevät samoja aiheita ja usein jopa melko samoista näkökulmista. Mörän mukaan tähän on syynä uutistoimituksen arkipäiväiset vaatimukset. Toimittajilla on vain rajallinen aika paneutua jokaiseen uutiseen, journalistisen toiminnan ytimessä on nopea toiminta. Nykyaikainen uutistoimitus edellyttää tiettyjä rutiineja, joilla massiivisesta uutismassasta valitaan muutama aihe. Näitä uutisaiheen valikoitumisen menetelmiä Mörä nimittää *mediarutiineiksi*, joiden kollektiivisuus osaltaan selittää viestimien yhtenäisiä lopputulemia.²⁸⁶

Mörä kirjoittaa yleisenä uskomuksena olevan, että toimittajat haluavat uutisoida jostain, mistä kukaan muu ei ole vielä raportoinut. Arkisessa uutisvirrassa samankaltaisuus muiden tiedotusvälineiden kanssa on kuitenkin useimmin toistuva tilanne. *Mediarutiinien* takia erityisesti hieman pienemmissä viestimissä koetaan painetta julkaista juttu samanlaisesti kuin niiden suuremmat vertailukohteet ovat tehneet. Toimittajille paras mahdollinen lopputulos ei olekaan se, että julkaisee yksinoikeudella uutisen, jota ei noteerata muissa tiedotusvälineissä. Tavoitelluin tilanne onkin se, että toimittaja saa ensiksi julkaistua uutisen omassa välineessään ja tämän jälkeen muut toimijat vahvistavat kyseisen jutun uutisarvoa raportoimalla siitä myös.²⁸⁷

Kolumbian huumesodasta uutisoitaessa Mörän määrittelemät *mediarutiinit* vahvistivat Kolumbian tapahtumien uutisarvoa. Tapahtumien kerran ylitettyä uutiskynnys tarpeeksi monessa lehdessä, oli muillakin lehdillä paineita alkaa kirjoittamaan Kolumbian huumesodasta. Hanna Koivisto toteaa gradussaan *Perinteiset uutiskriteeri pysyvät tiukassa. Suomen Tietotoimiston ulkomaan uutisten sisällön erittelyä* (2008), että lehdissä on hankalaa jättää käsittelemättä jotakin yksittäistä aihetta, jos jokin lehden kilpailija alkaa kyseistä aiheita seuraamaan.²⁸⁸Toimituksien arkirutiinit sekä lehtien

²⁸⁶ Mörä 1996, 105.

²⁸⁷ Mörä 1996, 107–108

²⁸⁸ Koivisto 2008, 25.

keskinäinen kilpailu nostivat Kolumbian huumesodan uutisoinnin kohteeksi. Aiheen noustua esille tarpeeksi monessa lehdessä, oli kilpailutilanteen vuoksi loppujenkin aihetta käsiteltävä.

4.3. Miksi Meksikon huumesota ei kiinnostanut lehdistöä?

Meksikon vuonna 2006 joulukuussa alkanut sota huumeita vastaan ei saavuttanut kovinkaan suurta suosiota Suomen lehdistössä, kun tutkimuksessa käsiteltävistä lehdistä vain Aamulehti kirjoitti aiheesta kolmen artikkelin verran. Meksikon vähäiseen mediaseurantaan on olemassa useitakin selittäviä tekijöitä. Yksi suurimmista syistä Meksikon huumesodan vähäiseen huomioon liittyi Yhdysvaltojen toimintaan.

Vuonna 1989 Kolumbian huumesodan yhteydessä Yhdysvallat otti erittäin aktiivisen roolin Kolumbian tapahtumissa. Meksikon huumesodan aikaan Washington oli kuitenkin hiljaa. Lehdissä ei päästy uutisoimaan Yhdysvaltojen toimia, ei ollut presidentin puheita, luovutuslistoja tai näyttäviä kuvia Meksikoon saapuvasta materiaaliavusta. Washingtonin näkökulmasta Meksikon sota huumeita vastaan ei ollut prioriteettilistan kärjessä. Yhdysvaltojen toimien puuttumisen takia Meksikon huumesodan arvo ei noussut Kolumbian vastaavan tasolle. Lisäksi Suomen lehdistöltä puuttui kokonaan mahdollisuus käsitellä Meksikon tapahtumia tarkkaan seurattun Yhdysvaltojen toimien kautta.

Meksikon sota huumeita vastaan ei siis ollut Yhdysvalloissa yhtä tärkeässä roolissa, kuin Kolumbian huumesota oli vuonna 1989. Yhdysvaltojen passiivisuudelle Meksikon tapahtumia kohtaan oli kuitenkin selkeä syy, viholliskuvan muutos. Vuoden 2006 loppupuoliskolla huumeet eivät enää olleet amerikkalaisten suurin vihollinen ja kaiken pahuuden ilmentymä. Maalla oli 2000-luvulla noussut uusi koko kansakuntaa uhkaava vihollinen, nimittäin *radikaali-islamistinen terrorismi*. Kirjassaan *Kylmä sota ja terrorin juuret* (2006) Mahmood Mamdani käsittelee islamistisen terrorismin nousua ja Yhdysvaltojen roolia tässä kehityksessä. Mamdanin mukaan nykyaikaisen islamistisen terrorismin synnyn voi ajoittaa 1980-luvulle ja Afganistaniin.²⁸⁹ Vuosina 1979–1989 käytiin Afganistanin sota, jossa Afganistania käytännössä miehittänyt Neuvostoliitto taisteli Afganistanin islamistikapinallisia vastaan. Tähän sotaan osaltaan puuttui myös Yhdysvallat.

²⁸⁹ Mamdani 2006, 136.

1980-luvulla kylmän sodan maailmassa Yhdysvallat halusi heikentää kilpailijansa Neuvostoliiton vaikutusvaltaa maailmalla. Yksi keino tähän oli tukea Neuvostoliittoa vastaan taistelleita islamistisia kapinallisia, nimeltään mujahidin-sissejä. Yhdysvaltojen tiedustelupalvelu CIA oli keskeisessä roolissa osaltaan kouluttamassa sekä varustamassa ympäri maailmaa taistelemaan saapuneita mujahidin-sissejä. Islamisteja koulutettiin muun muassa tekemään pommi-iskuja sekä käyttämään terroristaktiikkaan²⁹⁰ John Cooley toteaa teoksessa *Unholy Wars Afganistan, America and International Terrorism* (2002) Washingtonin pragmaattisesta näkökulmasta katsottuna islamistien olleen pienempi paha Neuvostoliittoa verrattuna.²⁹¹ Afganistanin sota päättyikin lopulta Neuvostoliiton tappioon, mutta voitokkaat islamistit etsivät kohteekseen uutta vihollista.

Mujahidin-sissien voiton myötä luotiin perustukset radikaalien islamistien maailmanlaajuisille yhteyksille sekä uuden kansainvälisen terroristiliikkeen kasvulle.²⁹² Islamistiryhmät omaksuivat kolme yhtenäistä käytäntöä, terrorismin käyttämisen taktiikkana, pyhän sodan poliittisena ideologiana sekä taistelijoiden värväyksen ympäri maailman globaalisti.²⁹³ Atte Kalevan mukaan teoksessaan *Jihad ja terrori* (2018) Neuvostoliiton Afganistanista vetäytymisen jälkeen islamistit kääntyivät entistä tukijaansa Yhdysvaltoja vastaan. Yhdysvallat koettiin maailman johtajaksi, joka nukkehallitsijoiden avulla valvoi monia muslimimaita. Maa oli myös todellinen syyllinen monien muslimimaiden ongelmiin, kuten korruptioon sekä poliittiseen epävakauteen. Muslimimaat pidettiin salajuonen avulla länttä köyhempanä.²⁹⁴ Yhdysvaltojen turvallisuusviranomaiset joutuivatkin tarkkailemaan entisiä liittolaisiaan.

Islamistiterroristien mielestä Yhdysvallat oli samanlainen muslimimaiden alistaja, kuin Neuvostoliitto. Washington toimi vaan hienovaraisemmin talouden ja diplomatian keinojen kautta. Koska muslimimaat täten olivat hyökkäyksen kohteena, oli niiden velvollisuus taistella vastaan. Muslimisiviilien kohtelun ollessa huonoa, tuli myös lännen siviileistä oikeutettuja terrori-iskujen kohteita.²⁹⁵ Islamistiterroristien tuhoisin isku, tapahtui New Yorkissa 11.9.2001, kun islamistien onnistui kaapata neljä matkustajalentokonetta. Kaksi koneista iskeytyi World Trade Centerin kaksoistorneihin, kolmas kone puolestaan Pentagoniin Washingtonin läheisyyteen. Neljäs lentokone

²⁹⁰ Mamdani 2006, 174.

²⁹¹ Cooley 2002, 10–11.

²⁹² Cooley 2002, 10–11.

²⁹³ Mamdani 2006, 174.

²⁹⁴ Kaleva 2018, 70.

²⁹⁵ Kaleva 2018, 74–75.

putosi Pennsylvanian maaseudulle, kun koneen miehistö ja matkustajat onnistuivat taltuttamaan kaappaajat. Syyskuun 11. päivän iskuissa kuoli lopulta lähes 3000 ihmistä.²⁹⁶ WTC-iskujen jälkeen maailma ei ollut enää entisensä, eikä sota huumeita vastaan ollut Yhdysvaltojen tärkein huolenaihe.

Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen radikaali-islamistinen terrorismi nousi Yhdysvaltojen suurimmaksi viholliseksi. Yhdysvaltojen presidentti George W. Bush julisti maansa olevan uudessa sodassa, terrorisminvastaisessa sodassa. Tässä uudessa sodassa terrorismia vastaan vastustajat leimattiin pahuuden voimien kannattajiksi. Esimerkiksi puheessaan vuodelta 2002 presidentti Bush mainitsi Iranin, Pohjois-Korean sekä Irakin valtioiden muodostavan ”pahan akseli”, koska ne olivat Washingtonin määritelmän mukaan terrorismia tukevia roistovaltioita.

Islamistinen terrorismi nousi samalla Yhdysvaltojen uudeksi *hyväksi viholliseksi*. World Trade Centerin iskujen jälkeen amerikkalaiset halusivat varmistaa naapurustoidensa turvallisuuden. Tämän turvallisuuden taas varmistavat vahvat johtajat, joille annettiin paljon valtuuksia tehtävän saavuttamiseksi. Viranomaisille tarjoutui mahdollisuus selittää kaikki toimensa terrorismin vastustamisella. Koska kukaan ei halua riskeerata uutta World Trade Centeriä, niin selitystä ei kyseenalaisteta. Terrorismin vastaisten toimien epäileminen saattaisi hyvinkin vaikuttaa suorastaan epäisänmaalliselta toiminnalta. Johtavassa asemassa olevien asema oli turvattu, kunhan he vaan perustelivat toimensa terrorismin torjunnalla.

Hyvän vihollisen logiikan kannalta sopivaa on myös Amerikan kannalta kaikista vaarallisimpien terroristien piileskely kaukana Yhdysvaltojen rajojen ulkopuolella, kuten Afganistanin vuoristoseudulla. Pahan voimat sijaitsivat kaukana ja amerikkalaiset saattoivat yhdessä nousta tätä heidän elämäntapaansa uhkaavaa ulkopuolista vihollista vastaan. Christien ja Bruunin teorian mukaan vihollisen sijainti kaukaisessa vuoristossa mahdollistaa myös voittojen saavuttamisen terroristeilta. Esimerkiksi ohjusisku terroristien tukikohtaan voidaan mieltää voitoksi taistelussa terrorismia vastaan. Isku näyttää, kuinka viranomaiset pitävät amerikkalaiset turvassa iskemällä sen vihollisia vastaan. Ohjusisku ei kuitenkaan riitä lopullisen voiton saavuttamiseen vaan lisää resursseja sekä toimia tarvitaan uhan torjumiseen.²⁹⁷ Toimimalla islamistista terrorismia, eli hyvää vihollista vastaan, johtohahmot Washingtonissa saattoivat osoittaa olevansa luottavia Yhdysvaltojen etujen puolustajia.

²⁹⁶ Cooley 2002, 218.

²⁹⁷ Christie & Bruun 1984, 61–63.

Muun muassa terrorismin torjumisella Yhdysvallat perusteli myös Irakin sotaa ja miehittämistä vuonna 2003. Yhdysvaltojen joukkoja jäi Irakiin vuoksi eteenpäin ja sotilaita oli maassa vuodenvaiheessa 2006–2007, tämän tutkimuksen uutisten lukemisen ajankohtana. Uutisointi Irakin sodasta oli kaikista useimmiten uutisoitu aihe ulkomaan uutisissa suomalaisissa lehdissä oman seurantani aikana. Median tiiviille seurannalle on hyviä perusteita. Vuonna 2006 Yhdysvallat oli kiistatta maailman johtava valtio, joten sen tekemisiä seurataan tarkasti myös Suomessa saakka. Tilanne, jossa maailman johtavin valtio oli vuosia miehittänyt toisella puolella maapalloa sijainnutta arabivaltiota, oli luonnollisesti pääotsikoissa kaikkialla maailmalla. Irakin miehityksen alettua vuonna 2003, oli myös lehdistön toiminnan logiikan mukaista, että tapahtumien kehitystä seurattiin. Tässä tapauksessa jopa vuosien ajan.

Irakin tapahtumista uutisoitaessa hyvin usein otsikkoihin nousivat Yhdysvaltojen toimien lisäksi terrori-iskut. Maata riivasivat lukuisat äärimmäisen tuhoisat ja kuolonuhreja vaatineet pommi-iskujen sarjat. Lehtien uutisointia seurattessani pystyin havaitsemaan, että islamistinen terrorismi sekä Washingtonin liikkeet olivat hyvin suosittuja aiheita ulkomaan uutisissa. Raportointi Irakista, missä nämä kaksi aiheita linkittyivät vahvasti, oli ylivoimaisesti suosituin uutisoinnin aihe. Muissakin seuratuimmissa aiheissa nämä kaksi tekijää oli havaittavissa. Esimerkiksi Somalian taisteluissa hallitusta vastaan taistelivat islamistit, joiden voiton pelättiin luovan terrorismille otolliset olosuhteet Somaliaan. Yhdysvallat suoritti maassa myös ilmaiskuja terroristeja vastaan. Palestiinan kriisissä taas toisena osapuolena vallasta taisteli Hamas-järjestö, jonka sekä EU että Yhdysvallat oli luokitellut terroristijärjestöksi.

Kokoelmateoksessa *Latinalainen Amerikka: ihmiset, kulttuuri, yhteiskunta* (2014) Aili Leskinen käsittelee artikkelissaan *Median haasteita Latinalaisessa Amerikassa* muun muassa median aiheenvalinnan muodostumista. Leskisen mukaan syyskuun 11. päivän terrori-iskut uudistivat myös median toimintaa. New Yorkin WTC-iskujen jälkeen ulkomaan uutisten aihepainotukset siirtyivät Lähi-idän suuntaan. Yhdysvaltojen ja arabimaiden väliset suhteet sekä terrorisminvastainen sota nousivat ulkomaan uutisten ytimeen. Muita yleisiä ulkomaan uutisten aiheita olivat Kiinan vaikutusvallan kasvu, Lähi-idän konflikti sekä talouskriisi.²⁹⁸ Lehdistön aiheenvalinnassa tapahtunut muutos keskittyä enemmän Lähi-itään sekä terrorisminvastaiseen sotaan veivät paljon palstatilaa ulkomaan uutisissa. Meksikon huumesota jäikin helposti Lähi-idän tapahtumien varjoon.

²⁹⁸ Leskinen 2014, 338–339.

Etelä-Amerikka ei ennen syyskuun 11. päivän iskuja ollut muutenkaan Suomen lehdistössä kovinkaan paljon esillä. Johanna Latvala kirjoittaa aiheesta vuoden 2016 pro gradussaan *Maailmankartan uudet mittasuhteet verkossa. Ulkomaanuutiset Ylen verkkosivuilla 2014*. Latvalan mukaan uutistutkimuksissa on havaittu tiettyjen maanosien tai alueiden jäävän hyvin vähälle mediahuomiolle. Esimerkiksi tutkimuksessa vuodelta 1976 huomattiin Skandinavian maiden jääneen melkein kokonaan ilman raportointia Yhdysvaltojen mediassa. Skandinaviasta kirjoitettiin lähinnä negatiivisista asioista, kuten kriiseistä. Suomessa taas Etelä-Amerikka sekä Oseania jäivät ulkomaanuutisissa vastaavanlaiseen marginaaliseen asemaan. Esimerkiksi Australiasta uutisoitiin yleisesti kielteisten asioiden, kuten malesialaisen lentokoneen häviämisen yhteydessä.²⁹⁹

Leskinen kirjoittaa, että perinteisesti Latinalainen Amerikka ei ole ollut Suomessa uutisoitavien kohteiden kärkiryhmä. Suomesta ei ole lähetetty montakaan kirjeenvaihtajaa alueelle tai hankittu vakituisia paikallisia avustajia. Suomalainen media on sijoittanut ulkomaantoimitusten henkilöresursseja toisaalle. Mitenkään poikkeuksellista tämä Suomen median toiminta Etelä-Amerikkaa kohtaan ei ole, vaan se on hyvin paljon linjassa muiden länsimaisten joukkotiedotusvälineiden suhteutumisessa Latinalaiseen Amerikkaan. Monet eurooppalaiset mediatilat ovat 2000-luvulla kutsuneet takaisin alueelle lähetetyt kirjeenvaihtajansa. Huomion siirtyminen Lähi-itään on vähentänyt kiinnostusta Latinalaiseen Amerikkaan kaikkialla Euroopassa.³⁰⁰

Meksikon huumesodan arvoa Suomen lehdistössä laski siis Yhdysvaltojen vähäinen kiinnostus Meksikoa kohtaan, Latinalaisen Amerikan perinteinen vähäinen seuranta sekä 2000-luvulla alkanut mediaseurannan siirtyminen Lähi-itään islamistisen terrorismin vuoksi. 1990-luvun Suomen toisesta huumeaallostasta oli myöskin jo aikaa, joten huumeaineet eivät olleet Suomessa kaikista ajankohtaisimpia uutisoinnin aiheita. Kaikki nämä tekijät vaikuttivat siihen, että Meksikon sota huumeita vastaan ei ylitä lehtien uutiskynnystä.

Median toiminnan arkiset rutiinit kääntyivät myös Meksikon tapahtumista uutisoimista vastaan. Irakin sodasta sekä miehityksestä oli kirjoitettu jo vuosia ja median logiikan mukaan seuranta tulisi myös jatkumaan. Kiinnostavia terrorismiin linkittyviä aiheita oli myös Somaliassa sekä Palestiinassa, joista kirjoittamalla ulkomaanuutisten palstatila täyttyi nopeasti. Meksikon huumesota jäi muiden ajankohtaisten aiheiden varjoon eikä aiheesta lopulta kirjoittanut kuin Aamulehti muutaman

²⁹⁹ Latvala 2016, 76.

³⁰⁰ Leskinen 2014, 338–339.

artikkelin verran. Kun Meksikosta kirjoitti vain yksi lehti, niin muille lehdille ei syntynyt suurta painetta kirjoittaa aiheesta vastatakseen kilpailijoidensa yleiseen uutistarjontaan.

Uutiskriteereillä tarkasteltuna Meksikon tapahtumat jäivät myös Kolumbian huumesodan taisteluihin verrattuna varsin vaisuiksi. Kolumbiassa lehdet pääsisivät raportoimaan pommi-iskuista, massapidätyksistä, miljoonien arvosta omaisuuden takavarikoinneista, sodanjulistuksista sekä Washingtonin lukuisista päätöksistä toimia huumekartelleja vastaan. Meksikossa taas armeijan joukkoja siirtyi yhteen osavaltioon, valmistautui suorittamaan pidätyksiä sekä tuhoamaan huumesatoja vuoristoseudulla. Tilanne Meksikossa ei ollut yhtä avoin konflikti, kuin Kolumbian huumesotaan oli.

Uutisoppikirjan listauksen mukaan tapahtuman uutisarvoon vaikuttavat, intensiteetti, vaikutusten laajuus sekä missä määrin tapahtumat vaikutukset vaikuttavat kuulijoihin. Intensiteetin osalta Meksikon tapahtumat olivat varsin hallittuja, vain pidätyksiä ja huumesatojen polttamisia. Samanaikaisesti muualla maailmassa esimerkiksi Irak oli kaaoksessa ja Somaliassa sodittiin avoimesti. Vaikutusten laajuuden osalta huumesota ei ollut levinnyt Meksikon rajojen ulkopuolelle, Yhdysvallat ei ottanut roolia tapahtumien kulkuun. Tapahtumat näyttivät siis jäävän Meksikon sisäiseksi asiaksi. Vaikutukset suomalaisen lukijaan jäivät myös hyvin pieniksi. Meksiko sijaitsee kaukana Suomesta, eikä maan sisäisillä ongelmilla ole vaikutusta arkeen Suomessa. Huumausaineet eivät myöskään olleet ajankohtaisesti esille Suomessa Meksikon huumesodan aikana, niin Meksikon tapahtumat jäivät helpommin tiiviin uutisoinnin ulkopuolelle.

Tarkasteltuna Meksikon huumesodan tapahtumia Galtungin ja Rugen ulkomaan uutisten kriteereillä huomaa Meksikon tapahtumista puuttuvan useita kohtia. Meksikon tapahtumien laajuus jäi maan rajojen sisälle, joten se laski tapauksen uutisarvoa. Suhteessa muihin uutisiin ja tapahtumiin maailmalla Meksikon huumesota jäi vähemmän dramaattiseksi. Eliittivaltioiden rooli puuttui kokonaan, Washingtonin huomio oli kiinnittynyt terrorisminvastaiseen sotaan kauempana maan rajojen ulkopuolella. Myös eliittihenkilöiden, kuten Yhdysvaltojen presidentin, kommentit asiasta puuttuivat. Meksikossa huumesota ei henkilöitynyt jonkun tietyn huumekauppiaan jahtaamiseen, kuten Kolumbiassa tapahtui Escobarin kautta.³⁰¹ Lähi-idän tapahtumien suuremman uutisarvon, Yhdysvaltojen passiivisuuden sekä Meksikon huumesodan hillityn luonteen takia uutiskynnys jäi Meksikon tapahtumilta ylittämättä suuressa mittakaavassa.

³⁰¹ Hartikainen 2011, 74–75.

5. Päätelmiä

Tässä pro gradussa tutkin kuinka viidessä suomalaisessa lehdessä on kirjoitettu Kolumbian huumesodasta 1989 sekä Meksikon huumesodasta 2006–2007. Tutkimuksessa käytettävät lehdet ovat Helsingin-Sanomat, Aamulehti, Ilta-Sanomat, Iltalehti sekä Kansan Uutiset. Keskityn suomalaisten lehtien ulkomaan uutisiin. Tutkimuskysymykseni mukaan selvitän, kuinka paljon mediahuomiota kumpikin huumesota on saanut Suomen lehdissä. Onko huomion määrä jakaantunut tasaisesti vai enemmän toiseen huumesotaan? Suoritan myös vertailua mitä yhtenäisyyksiä sekä eroavaisuuksia näiden eri ajankohtana tapahtuneiden huumesotien uutisoinneissa on tutkimuksessa käytettävissä lehdissä. Analysoin myös, mistä mahdolliset eroavaisuudet uutisoinnissa näiden kahden tapauksen välillä johtuvat. Lehtien raportointia kustakin huumesodasta luin kolmen kuukauden verran.

Tutkimusmetodinä toimii laadullinen sekä määrällinen sisällön erittely. Käytän myös Nils Christien ja Kettil Bruunin vuoden 1984 teoriaa huumeista yhteiskunnan valtaapitävien *hyvänä vihollisena*. Christien ja Bruunin teorian mukaan yhteinen vihollinen yhdistää kansakuntaa, kun sisäiset konfliktit jäävät sen alle. Voitot taisteluissa luovat myös kuvaa vahvasta ja elinvoimaisesta kansasta, joka päihittää vihollisena. Christie ja Bruun määrittelevät seitsemän tekijää, joiden avulla voidaan mieltää yhteiskunnan kannalta *hyvä vihollinen*.

Journalismin määrittelyn osalta hyödynsin norjalaisten yhteiskuntatieteilijöiden sekä konfliktitutkijoiden Johan Galtungin sekä Mari Holmboe Rugen vuonna 1965 julkaistua listausta 12 tekijästä, jotka vaikuttavat ulkomaanuutisten valikoitumiseen toimituksissa. Galtungin ja Rugen kriteeristö mielletään yleisesti journalismin tutkimuksen klassikoksi. Määrittelin myös termin *uutiskynnys* selventääkseni, miksi jokin aihe nousee lehtien otsikoiden aiheeksi ja jokin toinen ei.

Kolumbian huumesodasta 1989 uutisoitiin runsaasti tutkimuksessa käytettävissä lehdissä, aiheesta oli yli 200 uutista tutkimusajankohtana 17.8.–31.10.1989. Jaoin aiheet omiin kategorioihinsa, jotka ovat: *Viranomaisten toimenpiteet. Kartellien keinovalikoima. Bushin huumeiden vastainen ohjelma. Kokanviljelijöiden asema Etelä-Amerikassa. Tapaus Panama*. Viranomaisten toimenpiteitä Kolumbiassa uutisoitiin olleen muun muassa perinteiset poliisityöt kuten huumekauppiaiden pidättämiset, rikollisten luovuttaminen Yhdysvaltoihin sekä Washingtonin antama materiaaliapu Kolumbialle. Kartellin vastaavat keinot taas olivat väkivaltaiset hyökkäykset, väkivallalla uhkailut sekä neuvotteluhalukkuus Bogotan kanssa. Yhdysvaltojen presidentti George H. W. Bushin

huumeiden vastaisessa ohjelmassa Etelä-Amerikan maille luvattiin satoja miljoonia toimiin huumerikollisuutta vastaan. Kokanviljelijöiden asemaa ja syitä miksi huumekasveja viljellään Latinalaisessa Amerikassa analysoitiin. Panaman uutisoitiin olevan poikkeus Etelä-Amerikassa, koska maa ei ryhtynyt toimiin huumekauppaa vastaan. Yhdysvallat syytti maan tosiallista johtajaa kenraali Noriegaa sekaantumisesta huumekauppaan.

Meksikon huumesodasta 2006–2007 ei sen sijaan uutisoitu läheskään yhtä paljon verrattuna Kolumbiaan. Uutisointi Meksikon tapahtumista jäi kolmeen artikkeliin. Muokkasinkin tutkimuskysymystäni materiaaliin tutustumisen jälkeen. Aloin selvittää, että jos Meksikon huumesota ei kerran saanut osakseen paljoa mediahuomiota, niin mistä aiheista lehdet sitten kirjoittivat? Tutkin mistä aiheista tutkimuksessa käytettävät lähdet uutisoivat Meksikon huumesodan lisäksi 11.12.2006–28.2.2007 välisenä aikaikkunana. Työhöni sisällytin uutisointia neljästä eri kategoriasta: *Meksikon huumesota ja muut uutiset Latinalaisesta Amerikasta. Irakin sota. Somalian väkivaltaisuudet. Palestiinan rauhan- sekä hallitusneuvottelut.*

Meksikon huumesodasta kerrottiin Presidentti Calderónin aloittaneen huumesodan lähettämällä sotilaita Michoacanin osavaltioon. Väli-Amerikassa Nicaraguassa rannikoiden köyhät asukit olivat mukana varmistamassa kolumbialaisen kokaiinin päätyminen Meksikon kartelleille. Meksikossa huumerahoilla korruptoitiin viranomaisia ja kartellit hyökkäsivät median edustajia vastaan. Muissa uutisissa Latinalaisesta Amerikassa keskityttiin Venezuelan ja Brasilian tilanteisiin. Irakin sodasta uutisoitiin Saddam Husseinin hirttämisestä, presidentti Bushin uudesta Irakin strategiasta ja sen arvostelusta sekä pommi-iskuista ja tavallisten irakilaisten arjesta sodan keskellä. Somalian väkivaltaisuuksista raportoitiin islamistien ja Somalian väliaikaisen hallituksen sekä Etiopian joukkojen taisteluista. Myös Yhdysvaltojen suorittamasta ilmaiskusta Somaliaan kirjoitettiin. Palestiinassa kilpailevien järjestöjen Hamasin ja Fatahin taistelusta vallasta sekä rauhanneuvotteluista uutisoitiin.

Kolumbian sekä Meksikon tapauksien uutisoinneissa oli yhdistäviä sekä erottavia tekijöitä. Tapauksia yhdisti raportointi viranomaisten toimista, viranomaisten operaatioiden keskittyminen selkeästi tietylle alueelle, kartellien väkivaltaisuuksista tiedottaminen, Hyökkäykset vapaata tiedonvälitystä vastaan ja uutisointi Meksikon ja Kolumbian rajojen ulkopuolelta. Erottavia tekijöitä olivat Meksikon huumesodan vähäinen henkilöityminen erilaisiin toimijoihin, uutisoiminen Yhdysvaltojen roolista huumesotaa käyvissä maissa, talouden keinojen käyttämisestä

huumekauppaa vastaan viranomaisten puolelta ja viljelijöiden roolin puuttuminen kokonaan Meksikosta uutisoitaessa.

Suurin ero Kolumbian ja Meksikon tapauksien välillä oli kuitenkin Kolumbian paljon suurempi mediahuomio. Kolumbian tiiviiseen uutisointiin oli useita syitä. Ensinnäkin Suomessa lehdistössä perinteisesti tiiviin uutisoinnin kohteena oleva Yhdysvallat oli aktiivinen toimia Kolumbiassa. Suomessa saatettiin siis seurata Kolumbian tapahtumia myös Yhdysvaltojen toimien kautta. Washingtonin aktiivisuutta Kolumbiassa selittää huumeiden nouseminen liittovaltion suurimmaksi viholliseksi sekä Christien ja Bruunin teoria huumeista *hyvänä vihollisena* valtaapitävien kannalta. Toiseksi Kolumbian huumesota ylitti uutiskynnyksen Suomessa muun muassa, koska Kolumbian tapahtumat olivat intensiivisiä ja kielteisiä, Yhdysvallat oli aktiivinen tekijä huumesodassa ja huumeet olivat Suomessa nousseet 1980-luvun puolivälin jälkeen ajankohtaiseksi uutisaiheeksi. Kolmanneksi Kolumbian huumesodan kerran ylitettyä uutiskynnyksen, aiheesta kirjoitettiin helposti myös myöhemminkin osana aloitettua seurantaa. Neljänneksi toimituksien arkirutiinit sekä lehtien keskinäinen kilpailu nostivat Kolumbian huumesodan uutisoinnin kohteeksi. Aiheen vielä noustua esille tarpeeksi monessa lehdessä, oli kilpailutilanteen vuoksi loppujenkin lehtien aihetta käsiteltävä.

Meksikon huumesodan vähäistä seurantaa selittää myös useampi tekijä. Ensinnäkin Yhdysvaltojen passiivisuus Meksikoa kohtaan. Toisin kuin Kolumbian huumesodan aikana, Suomen lehdistöltä puuttui mahdollisuus käsitellä Meksikon tapahtumia Yhdysvaltojen kautta. Washingtonin passiivisuutta selittää WTC-iskujen jälkeen uudeksi *hyväksi viholliseksi* noussut islamistinen terrorismi. Yhdysvaltojen suurin huomio oli siirtynyt Lähi-itään ja maa oli sodassa sekä Irakissa, että Afganistanissa. Toiseksi johtuen islamistisesta terrorismista oli kansainvälisen median huomio siirtynyt pois Latinalaisesta Amerikasta käsittelemään Lähi-itää. Kolmanneksi Etelä-Amerikkaa kohtaan oli perinteisesti hyvin vähän mediahuomiota Suomessa. Lehdistön seurannan siirtyminen Lähi-itään vähensi Latinalaisen Amerikan arvoa entisestään. Neljänneksi median rutiinit kääntyivät Meksikon huumesotaa vastaan. Huumeet eivät 2006 olleet kaikista ajankohtaisimpia uutisten aiheita Suomessa. Konflikti Meksikossa ei myöskään ollut yhtä avoin verrattuna esimerkiksi Irakin kriisiin. Meksikon huumesota jäikin muiden ajankohtaisten aiheiden varjoon eikä aiheesta lopulta kirjoittanut kuin Aamulehti muutaman artikkelin verran. Kun Meksikosta kirjoitti vain yksi lehti, niin muille lehdille ei syntynyt suurta painetta kirjoittaa aiheesta vastatakseen kilpailijoidensa yleiseen uutistarjontaan.

Tarkasteltuna Kolumbian ja Meksikon huumesotia Galtungin ja Rugen ulkomaanuutisten kriteereillä huomaa Kolumbian tapahtumien täyttäneen paljon enemmän Galtungin ja Rugen kriteeristön vaatimuksia. Kolumbian huumesotaan liittyi suuresti uutisoinnin kannalta tärkeä eliittivaltio Yhdysvallat ja eliittihenkilö presidentti George H. W. Bush. Kolumbiassa tapahtumat henkilöityivät Kolumbian presidentti Barcoon, oikeusministeri Monica de Greiffiin, presidentti George H. W. Bushiin sekä kartellijohtaja Pablo Escobariin. Kolumbiassa huumesodassa oli useita kuolonuhreja ja konflikti oli erittäin vaarallinen, eli negatiivisuuden vaatimus täyttyi. Vuonna 1989 Suomessa lehdistön kiinnostus huumeita kohtaan oli myös nousussa niin Kolumbian huumesodasta uutisoiminen oli tältäkin osalta ajankohtaista.

Meksikon kohdalla taas puuttuivat eliittivaltiot, eliittihenkilöt, uutisoinnin henkilöityminen kiinnostaviin persooniin sekä ajankohtaisuus ja kiinnostus Suomesta. Meksikon tapahtumat eivät myöskään olleet tarpeeksi kielteisiä verrattuna esimerkiksi Somalian tai Irakin taisteluihin. Suhteessa muihin ajankohtaisiin uutisiin Meksikon huumesota jäi yksinkertaisesti vähempiarvoiseksi uutiseksi eikä päässyt ylittämään uutiskynnystä lehtien toimituksissa.

Verrattuna Meksikon huumeiden vastaiseen sotaan, Kolumbian huumesota oli lopulta Suomen lehdistölle paljon kiinnostavampi uutisaihe. Kolumbian tapahtumat olivat monin tavoin ajankohtaisia, kun taas Meksiko jäi Lähi-itään keskittyneen seurannan varjoon.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

I PAINETUT LÄHTEET

Aamulehti 17.8.–31.10.1989, 11.12.2006–28.2.2007.

Helsingin Sanomat 17.8.–31.10.1989, 11.12.2006–28.2.2007.

Iltalehti 17.8.–31.10.1989, 11.12.2006–28.2.2007.

Ilta-Sanomat 17.8.–31.10.1989, 11.12.2006–28.2.2007.

Kansan Uutiset 17.8.–31.10.1989, 11.12.2006–28.2.2007.

II SÄHKÖISET LÄHTEET

Cook, Colleen W., *Mexico's Drug Cartels*. Congressional Research Service Report for Congress, 16.10.2017, <https://fas.org/sgp/crs/row/R41576.pdf>. Luettu 27.11.2018.

Jones, Jeffrey M., *In U.S., 65% Say Drug Problem 'Extremely' or 'Very Serious'*. Gallup, 28.10.2016, <https://news.gallup.com/poll/196826/say-drug-problem-extremely-serious.aspx/>. Luettu 4.12.2018.

III TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Annala, Maria, *Suomalaislehtien huumejournalismi ja sen vaikutukset yhteiskunnan huumeongelmaan*. Pro gradu tutkielma, Tampereen yliopisto, 2007.

Benavie, Arthur, *Drugs: America's holy war*. Routledge: New York, 2009

Bruun, Mikko, Koskimies, Ilkka & Tervonen, Ilkka, *Uutisoppikirja*. Tammi: Helsinki, 1986.

Christie, Nils & Bruun, Kettil, *Hyvä vihollinen: huumausainepolitiikka Pohjolassa*. Weilin+Göös: Espoo, 1986.

Cooley, John, *Unholy Wars Afganistan, America and International Terrorism*. Pluto Press: Lontoo, 2002.

- d'Ancona, Hedy, "Huume politiikka Euroopan unionissa". Teoksessa Onnela, Tapio (toim.), *Pyhä huumesota: huume politiikan pelkoja ja utopioita*. Visio: Helsinki, 2001, 41–68.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha, *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino: Tampere, 1998.
- Fairclough, Norman, *Miten media puhuu*. Vastapaino: Tampere, 1997.
- Feiling, Tom, *Kuinka Kokaiini valloitti maailman*. Tammi: Helsinki 2012.
- Freeman, Laurie & Sierra, Jorge Luis, "Mexico: The Militarization Trap". Teoksessa Youngers, Coletta A. & Rosin, Eileen (toim.), *Drugs and Democracy in Latin America: The Impact of U.S. Policy*. Lynne Rienner Publishers: Colorado, 2004, 263–302.
- Grillo, Ioan, *Huumesota Latinalaisen Amerikan rikollisjärjestöjen parissa*. Gummerus: Helsinki, 2017.
- Hakkarainen, Pekka, "Miten tutkia huume trendejä?". Teoksessa Häkkinen, Antti & Salasuo, Mikko (toim.), *Salattu, hävetty vaiettu — Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä*. Vastapaino: Tampere, 2017, 81–118.
- Hartikainen, Jarno, *Meidän savolaisten puheenaiheet. Maakuntalehti Savon sanomien lööppien aihevalinnat ja uutiskriteerit 2007–2008*. Pro gradu tutkielma, Jyväskylän yliopisto, 2011.
- Hemánus, Pertti & Tervonen, Ilkka, *Totuuksista utopioihin: journalismin, muun todellisuuden ja yleisön suhteista*. Otava: Helsinki, 1986.
- Hämeen-Anttila, Jaakko, *Trippi ihmemaahan: huumeiden kulttuurihistoria*. Otava: Helsinki, 2013.
- Isacson, Adam, "The U.S. Military in the War on Drugs". Teoksessa Youngers, Coletta A. & Rosin, Eileen (toim.), *Drugs and Democracy in Latin America: The Impact of U.S. Policy*. Lynne Rienner Publishers: Colorado, 2004, 15–60.
- Kaikkonen, Päivi, *Sanomalehdistön huume kirjoittelu*. Pro gradu tutkielma, Tampereen yliopisto, 1990.
- Kaleva, Atte, *Jihad ja terrori*. Otava: Helsinki, 2018.
- Kannisto, Tarja, *Huumeet ja maailma: kansainvälisyyskasvatuksen opas*. Elämäntapaliitto: Helsinki, 2009.

Kiviniemi, Kari, "Laadullinen tutkimus prosessina". Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin :2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus: Jyväskylä, 2010, 70–85.

Koivisto, Hanna, *Perinteiset uutiskriteerit pysyvät tiukassa. Suomen Tietotoimiston ulkomaan uutisten sisällön erittelyä*. Pro gradu tutkielma, Tampereen yliopisto, 2008.

Kuoppala, Ossi, Kuoppala, Maija & Ihamäki Kirsti, *Konkistadori ei itke: kiertomatka Kolumbiassa*. Suomen lähetysseura: Lapua, 1992.

Laaksonen, Annamari, *Amerikkaa etsimässä: kollektiivinen identiteetti Ronald Reaganin suuren huumesodan moraalidiskurssissa*. Pro gradu tutkielma, Tampereen yliopisto, 1998.

Latvala, Johanna, *Maailmankartan uudet mittasuhteet verkossa. Ulkomaan uutiset Ylen verkkosivuilla 2014*. Pro gradu tutkielma, Jyväskylän yliopisto, 2016.

Leskinen, Auli, "Median haasteita Latinalaisessa Amerikassa". Teoksessa Kettunen, Harri & Vuola, Elina (toim.), *Latinalainen Amerikka ihmiset, kulttuuri, yhteiskunta*. Vastapaino: Tampere, 2014, 330–341.

Mamdani, Mahmood, *Kylmä sota ja terrorin juuret*. Suomen rauhanpuolustajat: Helsinki, 2006.

Miettinen, Jorma, *Toimitustyö. Journalistiksi suuntautuvan oppikirja*. Karisto Oy: Hämeenlinna, 1988.

Minkkinen, Petri, *Meksikon 1900-luku. Vallankumouksellisen maan politiikka, talous ja ulkopoliittika*. Kaktus: Helsinki, 2009.

Mikkonen, Risto, "Kannabiksen kriminalisoinnin kansainvälistä tausta". Teoksessa Onnela, Tapio (toim.), *Pyhä huumesota: huume politiikan pelkoja ja utopioita*. Visio: Helsinki, 2001, 151–178.

Möra, Tuomo, "Journalistit rutiinien verkossa". Teoksessa Kivikuru, Ulla-Maija, Luostarinen, Heikki & Ukkola, Merja (toim.), *Sopulisilppuri: mediakritiikin näkökulmia*. Gummerus Kirjapaino OY: Jyväskylä, 1996, 105–116.

Neild, Rachel, "U.S. Police Assistance and Drug Control Policies". Teoksessa Youngers, Coletta A. & Rosin, Eileen (toim.), *Drugs and Democracy in Latin America: The Impact of U.S. Policy*. Lynne Rienner Publishers: Colorado, 2004, 61–98.

Okkonen, Antero, *Toimittajan työ 1*. Karisto Oy: Hämeenlinna, 1986.

Onnela, Tapio, "Huumeet ja huumeekontrolli historian näkökulmasta". Teoksessa Onnela, Tapio (toim.), *Pyhä huumesota: huume politiikan pelkoja ja utopioita*. Visio: Helsinki, 2001, 19–40.

Partanen, Juha, "Huumeet maailmalla ja Suomessa". Teoksessa Kaukonen, Olavi & Hakkarainen, Pekka (toim.), *Huumeiden käyttäjät hyvinvointivaltiossa*. Gaudeamus: Helsinki, 2002, 13–37.

Pietilä, Veikko, *Sisällön erittely*. Gaudeamus: Helsinki, 1973.

Pietiläinen, Jukka, "Ulkomaantutkimuksen vaihteita ja tuloksia". Teoksessa Kivikuru, Ulla-Maija & Pietiläinen, Jukka (toim.), *Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa*. Tammer-paino: Tampere, 1998, 15–44.

Pietiläinen, Jukka, "Ulkomailta Suomeen: määrällinen analyysi". Teoksessa Kivikuru, Ulla-Maija & Pietiläinen, Jukka (toim.), *Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa*. Tammer-paino: Tampere, 1998, 84–109.

Ranta, Elina, "Kehitysajattelua ja kehitysyhteistyötä". Teoksessa Kettunen, Harri & Vuola, Elina (toim.), *Latinalainen Amerikka ihmiset, kulttuuri, yhteiskunta*. Vastapaino: Tampere, 2014, 263–282.

Saarela-Kinnunen, Maria & Eskola, Jari, "Tapaus ja tutkimus = Tapaustutkimus?" Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin :1, Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus: Jyväskylä, 2010, 189–199.

Salasuo, Mikko, "Mihin pilvi katosi? huumeaallon taittuminen 1970-luvulla". Teoksessa Onnela, Tapio (toim.), *Pyhä huumesota: huume politiikan pelkoja ja utopioita*. Visio: Helsinki, 2001, 179–198.

Salasuo, Mikko, *Huumeet ajankuvana: Huumeiden viihdekäytön kulttuurinen ilmentyminen Suomessa*. Gummerus Kirjapaino Oy: Saarijärvi, 2004.

Salomäki, Anne, *Ikuisen tulevaisuuden maailma: Latinalaisen Amerikan vallanneet diskurssit Helsingin Sanomissa*. Pro gradu tutkielma, Tampereen yliopisto, 2014.

Suhonen, Katri, *Huumeet ja maailma YK:n kehitystavoitteet ja huume talouden torjuminen*. Elämäntapaliitto: Helsinki, 2004.

Tommila, Päiviö & Salokangas-Ekman, Ulla & Aalto, Eeva-Liisa & Salokangas, Raimo, *Suomen lehdistön historia: 5, Hakuteos Aamulehti - Kotka nyheter: sanoma- ja paikallislehdistö 1771-1985*. Kustannuskiila: Kuopio 1988.

Valtonen, Pekka, *Latinalaisen Amerikan historia*. Gaudeamus: Tampere, 2001.

Ylikangas, Mikko, *Unileipää, kuolonvettä, spiidiä. Huumeet Suomessa 1800-1950*. Atena kustannus oy: Jyväskylä, 2009.

Youngers, Coletta A., "The Collateral Damage of the U.S. War on Drugs: Conclusions and Recommendations". Teoksessa Youngers, Coletta A. & Rosin, Eileen (toim.), *Drugs and Democracy in Latin America: The Impact of U.S. Policy*. Lynne Rienner Publishers: Colorado, 2004, 339–366.

Wainwright, Tom, *Huumeparonin käsikirja – näin huumebisnes toimii*. Docendo: Jyväskylä, 2017.

IV SÄHKÖISET MATERIAALIT

Ambrus, Steven, "Colombia Drug Lord Escobar Dies in Shootout", *Los Angeles Times*, 3.12.1993, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1993-12-03-mn-63509-story.html>. Luettu 18.2.2019.

Crowley, Kirsi, "Invalidi poika ja kolmen lapsen yksinhuoltajaäiti – Filippiinien raa'an huumesodan uhreiksi voi joutua kuka tahansa", *YLE*, 18.6.2017, <https://yle.fi/uutiset/3-9669599>. Luettu 3.2.2019.

Berke, Richard L., "Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs", *The New York Times*, 12.9.1989, <https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html>. Luettu 8.12.2018.

Kuikka, Joonas, "Kanada laillistaa kannabiksen viihdekäytön toisena maana maailmassa – Se ei silti ratkaise maassa rehottavaa mustan pörssin huume kauppaa", *Aamulehti*, 15.6.2018, <https://www.aamulehti.fi/a/201255977>. Luettu 23.1.2019.

Mauno, Hellevi, "Kannabisosakkeet Yhdysvaltojen välivaalien selviä voittajia", *Kauppalehti*, 8.11.2018, https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kannabisosakkeet-yhdysvaltojen-valivaalien-selvia-voittajia/2e5f4915-eab1-3628-a847-26c4dec451f5?_ga=2.185321388.442796875.1571327259-76971831.1488027673. Luettu 15.1.2019.

Nuuttila, Sakari, "Historiallinen muutos: Norja haluaa dekriminallisoida huumeiden käytön", *Iltalehti*, 15.12.2017, <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/201712152200608933>. Luettu 8.2.2019.

Ross, Timothy, "Escobar escape humiliates Colombian leaders", *The Guardian*, 24.7.1992, <https://www.theguardian.com/world/1992/jul/24/colombia.fromthearchive>. Luettu 7.2.2019.

Stiller, Ruben, "Huumeet - hyvä vihollisemme?", 8.10.2018, <https://areena.yle.fi/1-4535673>. Kuunneltu 15.11.2018.

Treaster, Joseph B., "Colombian Drug Baron Escapes Luxurious Prison After Gunfight", *The New York Times*, 23.7.1992, <https://www.nytimes.com/1992/07/23/world/colombian-drug-baron-escapes-luxurious-prison-after-gunfight.html>. Luettu 12.2.2019.

YLE UUTISET, "Kansan Uutiset siirtyy verkkoon", *YLE*, 10.2.2008, <https://yle.fi/uutiset/3-6126736>. Luettu 17.9.2018.

YLE, "Huume-Suomen historia. Jakso 3: Tajunnan kumous", 8.8.2017, <https://areena.yle.fi/1-2491672>. Katsottu 8.9.2018.

YLE, "Huume-Suomen historia. Jakso 2: Sotasisua pillereistä", 8.8.2017, <https://areena.yle.fi/1-2491671>. Katsottu 9.9.2018.

Wendt, Mirka, Fabritius, Mari & Tiensuu Ilkka, "Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa I: valmistus", *The Ulkopolitist*, 9.2.2018, <https://www.ulkopolitist.fi/2018/02/09/amerikkojen-suuri-huumesirkus-osa-i-valmistus/>. Luettu 6.10.2018.

Wendt, Mirka, Fabritius, Mari & Tiensuu Ilkka, "Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa II: Kuljetus", *The Ulkopolitist*, 23.2.2018, <https://www.ulkopolitist.fi/2018/02/23/amerikkojen-suuri-huumesirkus-osa-ii-kuljetus/>. Luettu 6.10.2018.

Wendt, Mirka, Fabritius, Mari & Tiensuu Ilkka, "Amerikkojen suuri huumesirkus – Osa III: Käyttö", *The Ulkopolitist*, 23.3.2018, <https://www.ulkopolitist.fi/2018/03/23/amerikkojen-suuri-huumesirkus-osa-iii-kaytto/>. Luettu 6.10.2018.